

Matkakohteena Hämeenlinna: vetovoimatekijöitä, mielikuvia ja tarjontaa

Jenna Salakari

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Amk-opinnäytetyö

2022

Matkailun liikkeenjohdon koulutusohjelma

Tiivistelmä

Tekijä(t) Jenna Salakari
Tutkinto Restonomi AMK
Raportin/Opinnäytetyön nimi Matkakohteena Hämeenlinna: vetovoimatekijöitä, mielikuvia ja tarjontaa
Sivu- ja liitesivumäärä 57 + 5
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, että minkälainen matkakohde Hämeenlinna on tilastojen, teorian sekä paikallisten mielikuvien ja -piteiden avulla. Opinnäytetyössä selvitettyjä tietoja voi käyttää Hämeenlinnan matkailun tai matkailupalvelujen kehittämisessä.</p> <p>Tietoperustassa käsitellään ensin teoriaa liittyen matkakohteeseen, elinkaarimalliin ja Hämeenlinnaan. Teoriaosuudessa käsitellään matkakohteen houkuttelevuutta ja matkakohteen elinkaarta eri vaiheissa. Sen lisäksi käydään läpi Hämeenlinnan aluetta, historiaa, kohteita ja nähtävyyksiä, tapahtumia sekä Hämeenlinnan pieniä pitäjiä. Tietoperustan lopuksi käsitellään Hämeenlinnan matkailutilastoja ja määritellään Hämeenlinnan matkailulle tärkeimpiä asiakassegmenttejä.</p> <p>Hämeenlinnan teoriaosuuden avulla luotiin kyselylomake, jonka tarkoituksena oli kartoittaa paikallisten mielipiteitä Hämeenlinnasta matkakohteena. Kyselytutkimuksessa käytettiin tietoperustassa olevia kohteita ja nähtävyyksiä sekä tapahtumia. Vastajille annettiin mahdollisuus vastata monivalinta- ja valintakysymysten avulla, kirjallisesti ja Likertin asteikon avulla.</p> <p>Opinnäytetyön loppuvaiheilla käsitellään kyselytutkimuksen tuloksia ja vastauksia, joita tuli ruhtinaalliset 670 kappaletta. Vastauksia käytiin yleisellä tasolla läpi ja niiden avulla rakennettiin paikallisten mielikuvia Hämeenlinnasta. Paikalliset olivat erittäin aktiivisia vastaamisessa ja kyselystä saatiin rakentavaa palautetta.</p> <p>Kerätty aineisto tarjosi tietoa muun muassa siitä, että ovatko paikalliset itse käyneet Hämeenlinnan kohteissa tai tapahtumissa, joita siellä järjestetään. Esitin myös väittämiä liittyen Hämeenlinnan matkailuun ja lopuksi pyysin vastaajaa kertomaan, että minkälainen Hämeenlinna on hänen mielestään.</p> <p>Näin saatiin rakennettua erilaisia mielikuva Hämeenlinnan matkailun tilasta. Vastausten avulla pyrin vertailemaan tietoperustassa tutkittua teoriaa ja paikallisten näkemyksiä Hämeenlinnasta. Saatujen vastauksien perusteella paikalliset halusivat etenkin leirintäalueeseen, veneilyyn, julkiseen liikenteeseen ja kaupungin markkinointiin muutosta.</p> <p>Opinnäytetyön lopuksi loin muutamia kehitysideoita, joita Hämeenlinnan kaupunki, Linnan Kehitys Oy tai matkailualan yrittäjä voi lähteä kehittämään. Kehitysideat liittyvät julkisen liikenteen, kuten junien ja linja-autojen aikataulujen synkronointiin, sataman ja leirintäalueen luomiseen.</p>
Asiasanat Kotimaanmatkailu, matkakohde, Hämeenlinna, nähtävyys, historia, kyselytutkimus

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Matkakohde	3
2.1	Elinkaarimalli.....	4
2.2	Matkailukohteen kehitysmalli – täydennys elinkaarimalliin	6
2.3	Vetovoimatekijät ja attraktiot	8
2.4	Matkailun tarjontaa.....	10
3	Hämeenlinna.....	12
3.1	Hämeenlinnan tarina.....	14
3.2	Nähtävyyksiä ja kohteita – sekä niiden historiaa	16
3.3	Tapahtumia.....	20
3.4	Hämeenlinnan pitäjät	22
4	Matkailun tilastoja Hämeenlinnassa	26
5	Tutkimus – menetelmä ja toteuttaminen.....	33
5.1	Kyselylomake.....	34
5.2	Kyselylomakkeen testaus ja aineiston keräys	35
6	Tulokset	37
6.1	Perustiedot.....	37
6.2	Kohteet Hämeenlinnan kaupunkialueella	39
6.3	Tapahtumat.....	40
6.4	Kohteet Hämeenlinnan pitäjissä.....	42
6.5	Hämeenlinna matkakohteena.....	44
6.6	Mielikuvat.....	50
7	Pohdinta.....	52
7.1	Kehitysideoita	53
7.2	Kehitysideoiden ja tulosten hyödyntäminen.....	55
7.3	Oman oppimisen arviointi.....	55
	Lähteet	58
	Liitteet	
	Liite 1. Kyselylomake – kysymykset ja vastausvaihtoehdot	

1 Johdanto

Pienet pitäjät ja kamalat kyläpahasat muodostavat Hämeenlinnan. Vai muodostavatko? Minkälainen on tuo kaupunki, jossa kansallissäveltajämme Jean Sibelius syntyi? Tämä pieni ja kaunis kaupunki, jossa yhdistyvät luonto, historia ja kulttuuri, jää helposti muiden, suurempien, matkakohteiden jalkoihin. Tässä opinnäytetyössä tutkitaan Hämeenlinnaa matkakohteena niin teorian kuin paikallisten näkemysten avulla. Tavoitteena on selvittää Hämeenlinnan potentiaalisuus matkakohteena ja jo olemassa olevaa matkakohteen statusta paikallisten silmin. Hämeenlinnan matkailun historiaan tutustutaan tutkimalla matkailun tilastoja aiemmilta vuosilta, Hämeenlinnan tarjontaan matkailun saralla ja lopuksi luodaan kyselylomake, jonka avulla paikalliset asukkaat voivat kertoa omia näkemyksiään, kokemuksiaan ja mielikuviaan Hämeenlinnasta matkakohteena. Päätehtävänä (tutkimuskysymys, tk. 1) opinnäytetyössäni oli seuraava: Minkälainen matkakohde Hämeenlinna on? Alatehtävät olivat seuraavanlaiset: Mitä Hämeenlinnalla on tarjota matkailijalle? (tk. 1.1) Minkälaisena matkakohteena paikalliset näkevät Hämeenlinnan? (tk. 1.2)

Opinnäytetyölläni ei ole toimeksiantajaa, mutta työn varrella saadut vastaukset herättivät kiinnostusta alan toimijassa. Kiinnostuin ja innostuin tutkimaan Hämeenlinnan matkailua ja sen potentiaalia omien juurieni pohjalta. Olen asunut yli 20 vuotta Hämeenlinnassa ja juuri Helsingistä tänne takaisin muuttaneena näin kotikaupunkini täysin uudessa valossa matkailun saralla. Aihe on siis lähellä sydäntä. Tätä opinnäytetyötä on mahdollista käyttää esimerkiksi Hämeenlinnan matkailun kehittämisessä tai vaan tuomaan esille Hämeenlinnan piilossa olevat valttikortit kotimaan matkailun suhteen.

Tietoperustassa käsitellään ensin matkakohteen teoriaa. Teoriaan liittyy muun muassa vetovoimatekijät, jotka houkuttelevat matkailijan matkakohteeseen, ja attraktiot, jotka saavat matkailijan mahdollisesti palaamaan uudelleen samaan matkakohteeseen. Näiden lisäksi käsitellään matkakohteen elinkaarta ja sen kehitystä. Sen jälkeen käydään läpi Hämeenlinnan aluetta, historiaa, kohteita ja nähtävyyksiä, tapahtumia sekä Hämeenlinnan pieniä pitäjiä. Käsittelyyn on nostettu muun muassa Vanajavesi ja historiallinen Hämeenlinna, Sibeliusta unohtamatta. Kohteet ja nähtävyydet valittiin tarkoin, sillä niitä on hyvin laaja kattaus Hämeenlinnassa. Niistä siirryttiin käsittelemään Hämeenlinnan matkailutilastoja, joista selviää muun muassa yöpymiset ja viipymät. Tilastojen avulla tutustutaan myös jakaumaan kotimaanmatkailijoiden ja ulkomailta tulevien matkailijoiden välillä. Käytetyt tilastot ovat vuosilta 2016–2020. Tietoperustan lopussa määrittelin Hämeenlinnan matkailuun sopivimpia asiakassegmenttejä Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisun perusteella.

Hämeenlinnan teoriaosuuden avulla luotiin kyselylomake, jonka tarkoituksena oli kartoittaa paikallisten mielipiteitä Hämeenlinnasta matkakohteena. Kyselytutkimuksessa käytettiin tietoperustassa olevia kohteita ja nähtävyyksiä sekä tapahtumia. Vastaajille annettiin mahdollisuus vastata monivalinta- ja valintakysymysten avulla, kirjallisesti ja Likertin asteikon avulla. Paikalliset olivat erittäin aktiivisia vastaamisessa ja kyselystä saatiin rakentavaa palautetta. Vastauksia kyselyyn saatiin 670 kappaletta, joista käsittelyyn pääsi yhteensä 544 vastausta.

Tutkittu teoria, kohde-esittelyt, tilastot ja kyselylomakkeen tuomat vastaukset antoivat vanhan pohjan Matkakohteena Hämeenlinna-pohdinnalle. Opinnäytetyön lopussa pohditaan kyselyn tuomien tulosten merkitystä, käsitellään muutamia kehitysideoita ja arvioidaan omaa oppimista tästä projektista.

Matkailun kehittäminen alkaa kartoituksella ja tässä se nyt on, kartoitus Kanta-Hämeen piilossa olevasta helmestä, joka kaipaisi huomiota alan ammattilaisilta. Paikallisten näkökulman tuominen työhön ei ollut helppoa, mutta se kannatti. Kyselylomakkeen tuloksista tuli esille mielenkiintoisia ja yllättäviäkin vastauksia ja huomioita, joita ei heti osaisi ajatella. Kyselyn tiimoilta minuun otettiin yhteyttä yllättävän tahon toimesta, joka herätti siihen, että alan toimijoita kiinnostaa paikallisten mielipiteet ja vastaukset.

2 Matkakohde

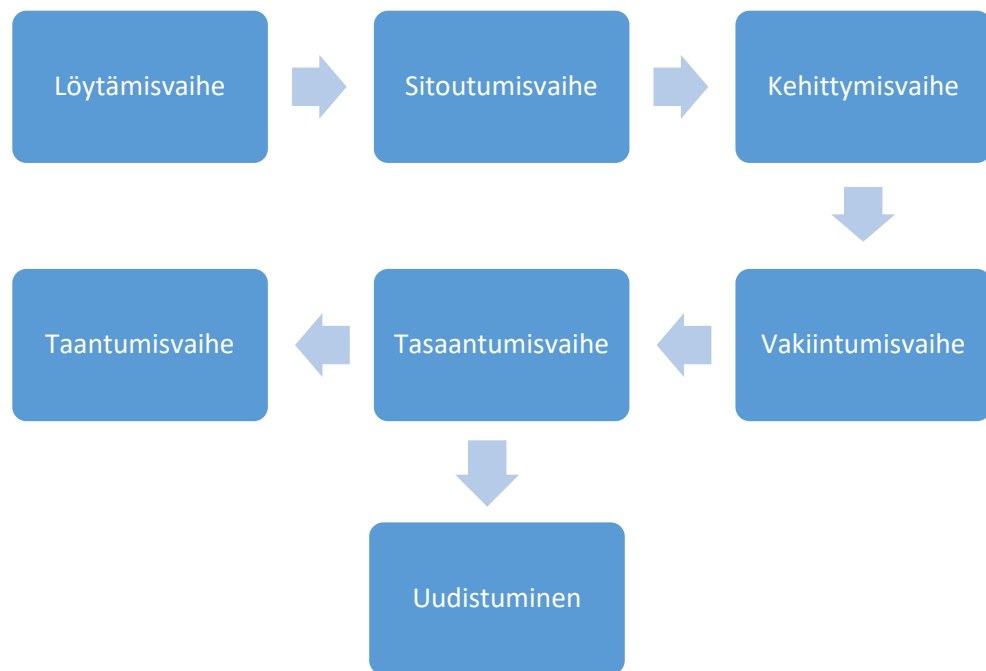
Matkakohde on maantieteellisesti rajattu alue, jonne matkailija matkustaa uusien kokemusten perässä. Matkakohteen laajuus voi vaihdella aina yksittäisestä paikasta, lomakeskuksesta tai maasta esimerkiksi kokonaiseksi maanosaksi tai ilmansuunnaksi. Matkailijan lausahdus ”Lähden lomalla etelään” kertoo lausahduksen kuulijalle kaiken olennaisen: matkailija matkustaa etelän lämpöön, merenrannalle. Näin ollen matkakohteen maantieteellistä nimeä ei ole tarvetta kertoa, sillä sanaan etelä liitetään tyypillisesti myös loman sisältö: rantaelämä, ihmiset ja kulttuuri. Käsitteeseen matkakohde liitetään toiminnallisuus, sillä matkakohde on paikka, jossa matkailija valitsee haluamansa palvelut ja aktiviteetit. Matkakohde on siis staattinen ja pysyvä ympäristö, jossa tarjotaan palveluja. (Verhelä 2014, 134.)

Matkakohteen voi kuitenkin määritellä myös subjektiivisesti esimerkiksi matkan reitin, kulttuuritaustan tai aikaisemman kokemuksen mukaan. Buhalis (Buhalis 2000, 97–116.) antaa oivan esimerkin matkakohteen monimuotoisuudesta: jotkut risteilylle lähteneistä matkailijoista pitävät itse risteilyalusta matkakohteena, kun taas toiset matkailijat pitävät vierailtuja satamia matkakohteina. Buhaloksen mukaan matkakohde muodostuu tarjotuista matkailutuotteista, jotka tarjoavat yhtenäisen elämyksen matkailijalle. Matkakohteet tarjoavat matkailutuotteita ja matkailupalveluita matkailijoille. (Buhalis 2000, 97–116.)

Matkailualueilla ja matkakohteilla on oma elinkaarensa – pähkinänkuoressa se menee seuraavanlaisesti: syntyminen, kehittyminen, muuttuminen ja mahdollisesti matkailutoiminnan loppuminen. Matkailu tietyllä alueella voi yksinkertaisimmillaan alkaa siitä, että matkailijat löytävät kohteen ja toteavat sen olevan kiinnostava. Matkailun voi aloittaa myös suoraan kohdetta kehittämällä: luodaan palveluita ja houkutteita matkailijoille ja aloitetaan alueen markkinointi. Yhden runsaasti sovelletun matkailun elinkaarimallin on esitellyt Richard Butler 1980-luvun alussa. Tätä elinkaarimallia on kutsuttu niin matkailualueen kuin matkakohteenkin elinkaarimalliksi, se on sovellettavissa niin yksittäisiin matkakohteisiin, kaupunkeihin, kokonaisiin maihin ja maanosiin. Parhaiten Butlerin elinkaarimalli sopii yksittäisen matkailukaupungin tai muuten rajattujen kohteiden tarkasteluun. (Ilola 2013, 43–44.) Seuraavissa kappaleissa käsittelemme sekä elinkaarimallia tarkemmin että siihen tehtyjä lisäyksiä ja täydennyksiä, joista on syntynyt matkailukohteen kehitysmalli. Pyrimme tuomaan myös esimerkkejä kohteista, jotka ovat kyseisessä vaiheessa tai kehityskohdassa.

2.1 Elinkaarimalli

Matkailualueen elinkaaresta puhuttaessa käytetään monesti nimitystä ”Butlerin malli”, vaikka Richard Butler ei ollut ensimmäinen matkailualueen kehityksen ja niiden yhtäläisyyksien tutkija. Butler kokosi ensimmäisenä näistä matkakohteiden kehitysvaiheista mallin ja näin ollen sai tunnustuksen elinkaarimallista. Elinkaarimallissa (Kuva 1.) on seitsemän eri vaihetta, jotka kuvaavat matkakohteen syntymistä, kehittymistä ja muuttumista. (Ilola 2013, 44–45.)

Kuva 1. Butlerin elinkaarimalli (mukaillen Ilola 2013, 45–46.)

Löytämisvaiheessa matkakohde saa alkunsa, kun yksittäisiä matkailijoita saapuu kohteeseen. Pelkästään kohteen löytyminen ei tarkoita sitä, että matkakohde lähtisi kasvamaan ja kehittymään, vaan alueella on oltava jotain, joka kiinnostaa ja vetää matkailijoita puoleensa. Ensimmäiset matkailijat eivät pääse nauttimaan varsinaisista matkailupalveluista, he käyttävät samoja palveluita kuin paikallisetkin. Majoitusliikkeiden puuttuessa ensimmäisten matkailijoiden on turvauduttava paikallisten tarjoamaan yösijaan. Löytämisvaiheessa paikallisten asukkaiden ja matkailijoiden välinen vuorovaikutus on runsasta. Tässä vaiheessa myös matkailijoiden lukumäärä, joka toimii elinkaarimallin kehityksen mittarina, kasvaa hitaasti. (Ilola 2013, 45.) Löytämisvaiheen matkakohteita voisivat olla esimerkiksi Mongolia ja Sierra Leone, jotka Matkamessut ovat nostaneet sivuillaan. Näissä matkakohdeissa matkailu on verrattain pientä ja ne ovat tuntemattomia suurelle osalle matkailijoista. (Messukeskus 2022.)

Sitoutumisvaiheeseen tullessaan matkakohteeseen saapuu toistuvasti ja suuremmin joukoin matkailijoita. Tällöin yksittäiset paikalliset alkavat tarjoamaan palveluita, kuten huoneiden vuokrausta yöpymiseen ja ravitsemispalveluita. Ensimmäiset majoitusliikkeet perustetaan ja saatetaan tarjota pienimuotoista opastusta alueella sekä aloitetaan matkamuistojen myynti. Matkakohteen matkailuyrittäjyys alkaa kasvaa ja kohteessa sitoudutaan matkailuun yhtenä elinkeinona. Sitoutumisella viitataan siihen, että kohteessa tehdään konkreettisia käytännön toimia matkailun edistämiseksi. Tässä vaiheessa paikallisten ja matkailijoiden vuorovaikutus on suurta edelleen ja matkailijoiden tuodessa tuloja matkakohteeseen, asennoidutaan heihin myönteisesti. Matkailusesongit alkavat muodostua tässä vaiheessa. (Ilola 2013, 45.) Sitoutumisvaiheen matkakohde voisi olla esimerkiksi Turkin Kappadokia, joka on Unescon maailmanperintökohde. Matkatoimisto Kilroyn kaupallisen johtajan, Klemolan, mukaan (Rasi 9.10.2018.) tämä matkakohde kiinnostaa etenkin nuoria: matkakohteen kiinnostavuus piilee kuvauksellisuuudessa ja sen erottuminen muista Euroopan kohteista.

Kehittymisvaiheessa matkakohde kasvaa nopeasti ja se houkuttelee enemmän niin matkailijoita kuin kohteen ulkopuolisia yrityksiä. Monet paikallisista yrityksistä väistävätkin uusien ulkopuolisten yritysten tieltä. Tässä vaiheessa tarpeellista on myös alueellinen ja valtiollinen tason tuleminen mukaan matkailun suunnitteluun sekä kehittämiseen. Tämän jälkeen paikallisten vaikutusvalta ja rooli pienenee, matkailu alkaa jättää jälkeensä alueella ja sen arkielämässä, mistä kaikki paikalliset eivät ole mielissään. (Ilola 2013, 45.)

Matkailijoiden lukumäärä kasvaa, mutta kasvuvauhti on hidastumaan päin vakiintumisvaiheessa. Tämän kehitysvaiheen aikana matkailusta on tullut matkakohteen pääelinkeino. Markkinointi on suurta ja sesonkeja pyritään pidentämään. Matkailijoiden suuri määrä alkaa herättää vastustusta paikallisessa väestössä entistä enemmän. (Ilola 2013, 45.)

Tasaantumisvaiheen aikana matkailijoiden lukumäärät lakkaavat kasvamasta, matkakohde ei ole enää keskeisessä asemassa eikä kaikille matkailupalvelujen tarjoajille riitä asiakkaita. Haittavaikutukset, joita matkailusta on johtunut, alkavat näkyä niin paikallisväestön ja matkailijoiden kokemuksissa kuin fyysisessä ympäristössäkin. Ne näkyvät esimerkiksi palvelujen ruuhkautumisena, ylikuormittumisena, paikallisväestön negatiivisena asenteena ja ympäristön pilaantumisenä. Matkakohde on siis lähellä kantokykynsä ylärajaa. Kantokyvyllä tarkoitetaan sitä maksimimäärää matkailussa, jonka kohde kestää ennen negatiivisten vaikutusten näkymistä sosiokulttuurisessa, taloudellisessa tai fyysisessä ympäristössä. Tasaantumisvaiheesta matkakohteen on mahdollista edetä uusiutumisasiheeseen tai mahdollisesti taantumisasiheeseen. (Ilola 2013, 45.) Tasaantumisasiheessä olevasta matkakohteesta oiva esimerkki on Kroatian kaupunki Dubrovnik. Siellä suuret

matkailijamäärät muodostavat jo ongelmaa fyysisesti itse kohteelle ja paikallisille asukkailla. (Suikkanen 9.7.2019.)

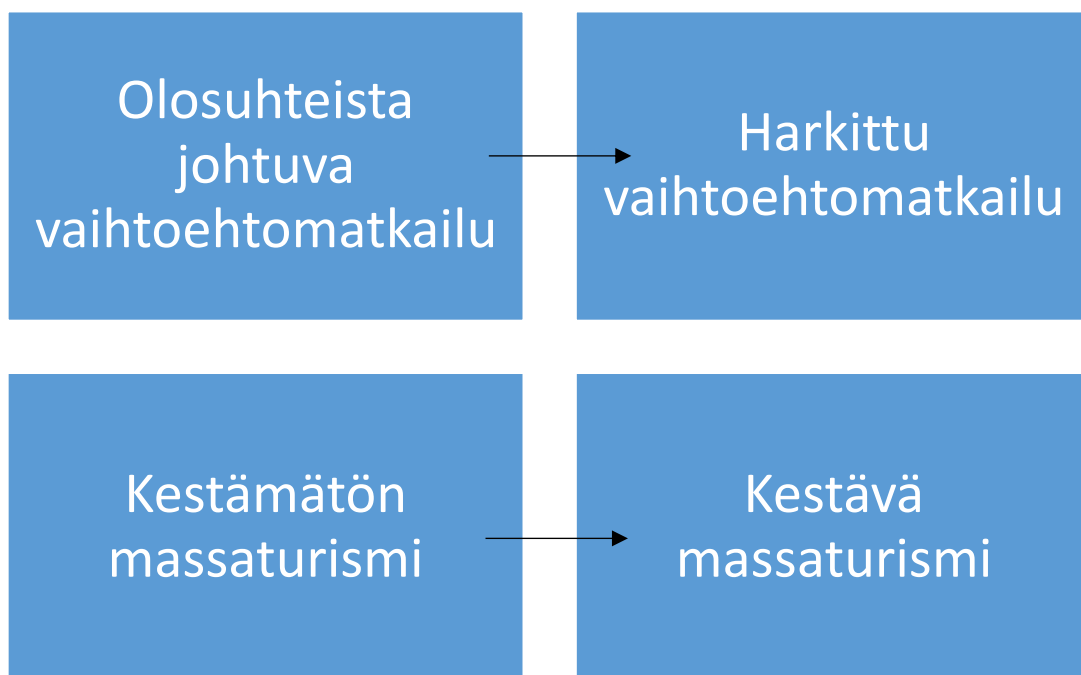
Mikäli edellä mainittu kantokyky ylittyy, matkakohde tulee taantumisvaiheeseen, jossa kohteen suosio kääntyy laskuun. Suotuisalla sijainnilla oleva matkakohde saattaa muuttaa muotoaan lomakohteesta esimerkiksi päivä- ja viikonloppukävijöiden suosimaksi kohteeksi. Matkailupalvelujen tarjonta vähenee ja niiden tilalle tulee muita yrityksiä, jotka eivät mahdollisesti liity matkailuun ollenkaan ja näin esimerkiksi hotelli voi saada uuden elämän toisenlaisen liiketoiminnan alla. Loppujen lopuksi matkakohde saattaa menettää kokonaan merkityksensä matkailullisesti. (Ilola 2013, 45.) Taantumisvaiheesta päinvastainen esimerkki voisi olla hotelli Kakola Turussa. Tässä tapauksessa matkakohteen matkailu ei loppunut vaan saatiin syttymään muuttamalla ja uudistamalla vankila hotelliksi. (Kakola 2022.)

Matkakohde voi yrittää uudistua kehittämällä uusia mielenkiinnonkohteita matkailijoille. Vetovoiman uudistus saattaa palauttaa matkakohteen houkuttelevuuden, mutta mittavan matkailun vaikutusten kurissa pitäminen vaatii muitakin toimia. Pelkällä uudistuksella ei välttämättä vaikuteta ympäristön vaikutuksiin tai paikallisväestön asenteisiin ja kokemuksiin. (Ilola 2013, 46.) Ei ehkä uudistuneesta, mutta palanneesta, matkakohteesta esimerkiksi voisi olla Egypti. Helinin mukaan (Helin 2022.) se on suomalaistenkin suosikiksi muodostunut talvilomakohte, joka palasi vuosien taon jälkeen matkatoimistojen listalle.

Matkakohde ei tietenkään aina kasva ja kehity täysin elinkaarimallin mukaisesti. Useiden tekijöiden summa vaikuttaa kehitykseen ja kohteen muuttuminen tapahtuu hitaasti. Samassa kohteessa voi olla viitteitä useaan eri vaiheeseen samanaikaisesti. On hyvä myös huomioida, että elinkaarimallia on käytetty lähinnä kuvaamaan kohteen historiallista kehitystä. (Ilola 2013, 46.)

2.2 Matkailukohteen kehitysmalli – täydennys elinkaarimalliin

David Weaver on lanseerannut kehitysmallin, jota hän kutsuu ”laajaksi kontekstimalliksi”. Butlerin elinkaarimallissa oli vain yksi kehityssuunta matkailualueelle. Weaver taas pyrkii tuomaan erilaisia ja vaihtoehtoisia kehityssuuntia matkakohteelle omassa mallissaan. Weaverin mukaan matkakohteen kehittymisen todellisuudesta kuvaa paremmin neljä vaihtoehtoista perusmuotoa matkailusta (Kuva 2.) sekä niihin johtavat polut. Näitä neljää perusmuotoa erottaa niin matkailun laajuus kuin matkailun tietoinen sääntely ja hallinta. (Ilola 2013, 47.)

Kuva 2. Neljä vaihtoehtoista matkailun perusmuotoa (mukaillen Weaver D., Ilola 2013, 47.)

Ensimmäinen neljästä matkailun perusmuodosta on olosuhteista johtuva vaihtoehtomatkatkailu. Matkailu on pientä, vaikka sääntelyä ei tehdä tietoisesti. Tämä kuvaa elinkaarimallissa alkuvaihetta. Osa matkakohteista jää tähän tilaan, sillä ne eivät ole riittävän mielenkiintoisia tai houkuttelevia suurille matkailijajoukoille. Toinen perusmuoto on harkittu vaihtoehtomatkatkailu, tässä tilassa matkakohde pitää matkailun pienimuotoisena tietoisesti. Elinkaarimallissa mainittua nopeaa kasvua ei edes yritetä, sillä kohteen kantokyky ei sietäisi suurta matkailua. Matkakohteen pieni kantokyky saattaa johtua fyysisestä ympäristöstä, joka on herkästi rikkoutuvaa tai paikallisen alkuperäiskulttuurin säilyttäminen on suurta ja laajamittaista matkailua tärkeämpää. Paikallisväestö saattaa osaltaan vaikuttaa kohteen matkailun pitämiseen pienimuotoisena. Kolmas matkailun perusmuodoista on kestävä matkatkailu. Tämä kuvaa elinkaarimallissakin mainittua tilannetta kohteen fyysisen ja sosiokulttuurisen kantokyvyn ylittymisestä, jossa matkailun haittavaikutukset käyvät liian suuriksi. Neljäs ja viimeinen perusmuoto on kestävä massaturismi. Tässä tilassa matkailu on suurta ja laajamittaista, mutta hallittua sillä tavoin, ettei kohteen kantokyky ylitä. (Ilola 2013, 47.)

Kolmannen perusmuodon, kestävä matkatkailun, surullisena esimerkkinä voisi olla Venetsia. Venetsiassa käy Burtsovin mukaan (Burtsov 24.9.2016.) vuoden aikana lähes 30 miljoonaa matkailijaa ja se on alkanut vaikuttaa hyvin negatiivisesti niin paikalliseen väestöön kuin itse matkakohteeseen, jonka fyysinen miljöö on koetuksella. Neljännestä perusmuodosta, kestävästä massaturismista, esimerkkinä voisi olla Italian Rooma.

Forsbergin mukaan (Forsberg 2020.) siellä on maailmankuuluja nähtävyyksiä, sinne matkustetaan ruoan takia tai pienelle kaupunkilomalle. Roomaa voisi kutsua ikisuosikiksi, joka edelleenkin vetää matkailijoita, mutta ei enää liioissa määrin.

Nämä perusmuodot ovat täysin ääripäitä jatkumossa: pienimuotoisesta laajaan ja sääntelemättömästä säänneltyyn matkailuun. Aikaisemmin mainitussa elinkaarimallissa matkakohte kehittymistä kuvaa polku olosuhteista johtuvan vaihtoehtomatkailemisen kasvamisesta kestäväksi massaturismiksi. Hallinnoinnilla ja sääntelyllä voidaan tehdä matkakohteesta esimerkiksi osa kestävästä massaturismista, mikäli matkailu pidetään aluksi harkitusti pienimuotoisena. Pienimuotoinen harkittu matkailu on hyvä vaihe, jossa matkakohteen intensiivisyyttä ja sen edellytyksiä vahvistetaan. (Ilola 2013, 48.)

2.3 Vetovoimatekijät ja attraktiot

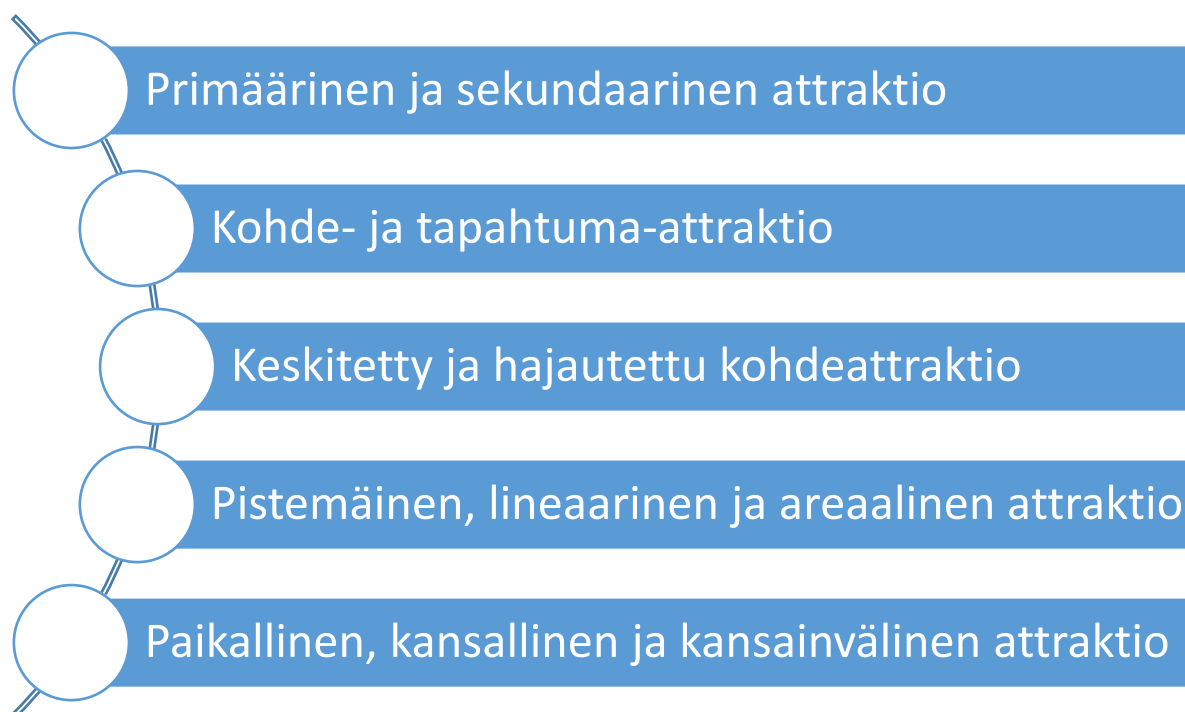
Matkakohteen tulee houkuttaa matkailijoita, jotta sinne matkustettaisiin. Vetovoima määrittää sen, että menestyykö matkakohte vai ei. Matkakohteilla on erilaisia vetovoimatekijöitä, kuten tapahtumia ja ilmiöitä, jotka houkuttelevat tietynlaisen matkailijan kyseiseen kohteeseen. Matkakohteet houkuttelevat matkailijoita tietyillä ominaisuuksilla, eli vetovoimatekijöillä. (Verhelä 2014, 135.) Vetovoimatekijät mielletään usein positiivisiksi ominaisuuksiksi ja niitä käytetään hyödyksi matkakohteen markkinoinnissa. Vetovoimatekijänä matkailijalle voi kuitenkin olla myös matkakohteen kielteinen puoli. (Verhelä 2014, 136.) Kielteisestä vetovoimatekijästä hyvänä esimerkkinä on Puolassa sijaitseva Auschwitz-Birkenaun keskitysleirimuseo. Tällaista kielteisten vetovoimatekijöiden takia matkailua voidaan kutsua niin sanotusti ”synkäksi turismiksi” (engl. Dark Tourism). Se on matkailua, jossa matkailijat matkustavat tiettyyn paikkaan, jossa on tapahtunut julmuuksia tai katastrofeja – monesti nämä kohteet ovat historiallisia muistomerkkejä, joiden luona matkailijat pääsevät todistamaan itse kamalia traumamaisemia (Stone, P. R. 2020, 13.).

Vetovoimatekijät voidaan luokitella ydin- ja kehysvetovoimatekijöihin. Ydinvetovoimatekijät koostuvat niistä ominaisuuksista, jotka aikaansaavat matkakohteen vetovoimaisuuden ja joiden avulla sitä markkinoidaan. Kehysvetovoimatekijöitä ovat ne ominaisuudet, jotka luovat matkailulle välttämättömät puitteet. Kehysvetovoimatekijöitä voi olla niin majoitus- ja ravitsemispalvelut kuin liikenneinfrastruktuuri ja aktiviteetit. Sosiaaliset suhteet, ilmapiiri, tapahtumat ja kohteen kulttuuripalvelut ovat myös vetovoimatekijöitä. Vetovoimatekijäryhmät, jotka ovat maailmanlaajuisesti merkittävimpiä ovat kulttuurimaantieteelliset ja luonnonmaantieteelliset tekijät. Nämä ryhmät tasapainottavat toisiaan: kulttuuriset vetovoimatekijät ovat sijoittuneet kehittyneille, kaupungistuneille, alueille, kun taas luonnonmaantieteelliset vetovoimatekijät ovat sijoittuneet kauemmas kaupunkimiljööstä. (Verhelä 2014, 136.)

Attraktiot

Attraktiot eli nähtävyydet ovat suuri ja itsestään selvä osa matkailua. Attraktioiden puuttuessa ei ole syytä matkustaa kauas tai lähelle näkemään, tuntemaan ja kokemaan uusia paikkoja tai elämyksiä. Kaikki nähtävyydet eivät välttämättä ole nähtävissä. Rakennelmat ja muut esineet ovat nähtäviä attraktioita, mutta myös esimerkiksi tapahtumat, kulttuuri ja ruoka voivat olla attraktio matkailijalle. (Björk, P., Edelheim, J. & Ilola, H. 2017, 53)

Attraktiot voidaan luokitella niiden ominaisuuksien perusteella. Verhelä (2014, 135.) on luokitellut attraktiot viiteen (Kuva 3.) eri luokkaan.

Kuva 3. Attraktioiden luokittelu (mukaillen Verhelä 2014, 135.)

Primäärinen attraktio on matkailijan pääasiallinen, eli ensisijainen matkakohde, jossa matkailija viipyy useamman päivän. Sekundaarinen attraktio on matkakohde, jossa matkailija käy vain vierailulla, mutta ei viivy kohteessa kovin pitkään. (Matkailu ja majoituspalvelujen perusteet 8.4.2020.)

Kohdeattraktion vetovoimatekijä on kohde itse, kuten tietty kaupunki tai maantieteellinen, pysyvä alue. Tapahtuma-attraktio on kohde, jossa vietetään lyhyitä aikoja ja kohteen vetovoima kestää tietyn tapahtuman ajan. (Verhelä 2014, 135.) Musiikkitapahtumat, kuten Hämeenlinnassa järjestettävä Linnajazz tai koko perheen festivaali Hippalot, urheiluun liittyvät tapahtumat sekä kokoukset ja konferenssit voidaan luokitella tapahtuma-attraktioihin.

Keskitetyt attraktiot ovat alueellisesti tiiviisti sijoitettuja ja hajautetut attraktiot ovat toisistaan erillään. Pistemäisiin attraktioihin luetaan yksittäiset nähtävyydet, kohteet tai luonnonmuodostelmat. Lineaarisia attraktioita voivat olla esimerkiksi maisematiet ja joet, ne ovat fyysisesti pitkiä attraktioita. (Verhelä 2014, 135.) Lineaariseksi attraktioksi voisi sanoa Yhdysvalloissa sijaitsevaa valtatie Route 66:sta. Areaalinen attraktio on laaja maantieteellinen alue, kuten kansallispuisto.

Paikallinen, kansallinen ja kansainvälinen attraktio perustuu matkailijoiden houkuttelevuuteen. Paikallinen attraktio on nähtävyys, jonka pääasiallinen matkustajakunta muodostuu omalta paikkakunnalta tai maakunnasta. Kansallinen nähtävyys houkuttelee matkailijoita koko maasta, kun taas kansainvälinen nähtävyys houkuttelee suurelta osin matkailijoita ulkomailta. Yksi attraktio voi olla samaan aikaan niin paikallinen, kansallinen kuin kansainvälinenkin kohde. (Verhelä 2014, 135.) Suomessa kansainvälinen nähtävyys voisi olla esimerkiksi Joulupukin pajakylä Rovaniemellä.

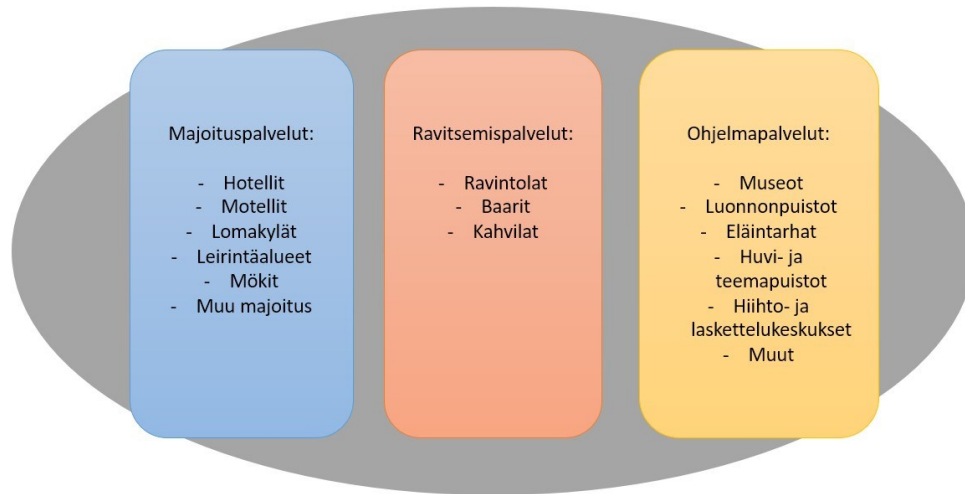
2.4 Matkailun tarjontaa

Majoitus-, ravitsemis- ja ohjelmopalvelut ovat matkailun keskeisimpiä palveluja. Näihin lukeutuu myös alatoimialoja, kuten esimerkiksi matkanjärjestäjä- ja matkatoimistopalvelut, kulttuuripalvelut, nähtävyydet, luonnonpuistot ja eläintarhat, teema- ja huvipuistot sekä kylpylät. Matkailu koostuu monista erilaisista toimialoista. (Jänkä 31.10.2016, 12–13.) Nämä palvelut ja toimialat sekä alatoimialat luovat matkakohteen tarjonnan matkailijoille.

Matkakohteelle ja sen matkailuyrityksille, kuten esimerkiksi hotelleille, ravintoloille ja museoille on tärkeää saavuttaa ja säilyttää tietty laatu tuottamissaan tuotteissa, palveluissa ja elämyksissä. Tämän elementin tärkeys johtuu siitä, että laadukkuus voi johtaa asiakkaan tyytyväisyyteen, joka vastaavasti muuttaa asiakaskokemuksen positiiviseksi. Positiiviset asiakaskokemukset edesauttavat asiakkaan uskollisuutta kohdetta tai yritystä kohtaan ja näin osaltaan parantaa kohteen tai yrityksen imagoa, mikä saattaa kasvattaa myyntiä. (Christou 2022, 76–77.) Matkakohteet ja sen yritykset siis pyrkivät tarjoamaan laadukkaita tuotteita ja palveluita matkailijoille luodakseen paitsi onnistuneen matkailuelämyksen, myös saadakseen heidät palaamaan uudelleen.

Tarjontaklusteri (Kuva 4.) havainnollistaa matkailun tarjontaa matkakohteessa. Näiden palveluiden tuottajat voivat toimia yhteistyössä tai erikseen. Majoitus- ja ravitsemispalvelut täyttävät Maslowin tarvehierarkian ensimmäisen tason, joka käsittää turvallisuuden tunteen ja ihmisen fysiologiset tarpeet, kuten nälkä ja uni (Holzner & Šimková 2014, 660–664.).

Tarjontaklusteri

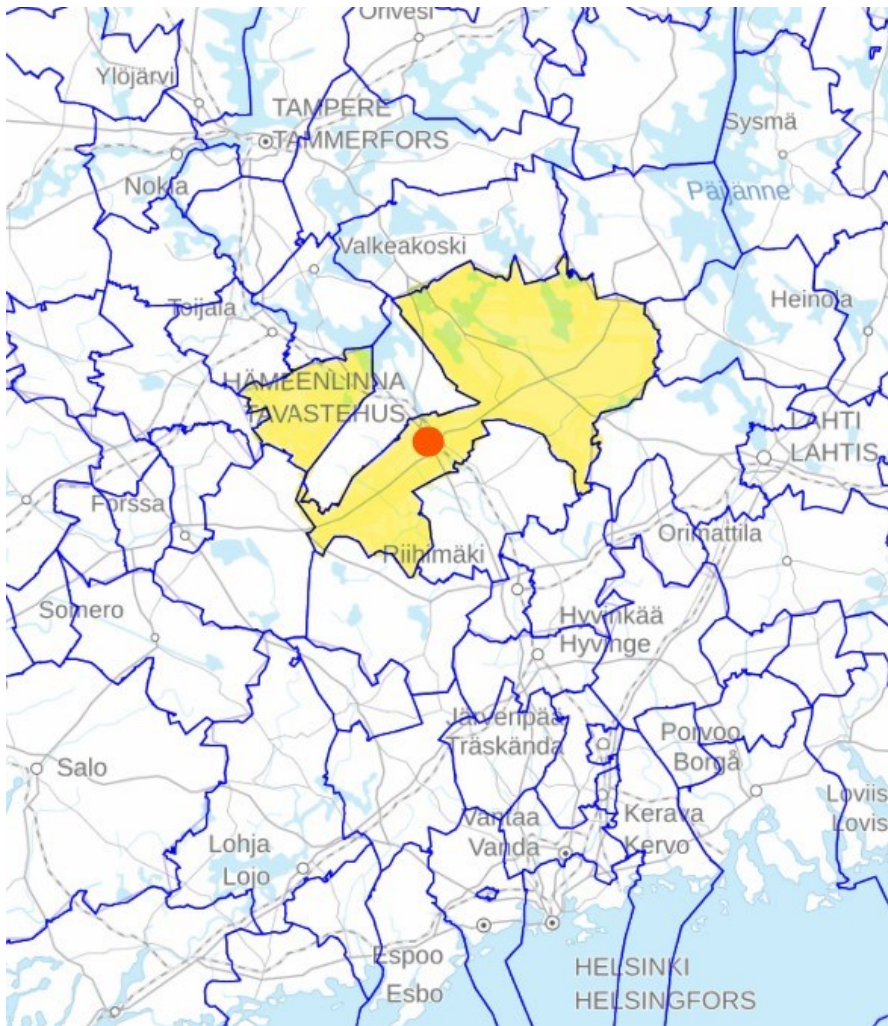

Kuva 4. Tarjontaklusteri (mukaillen Jänkälä 31.10.2016; Verhelä 2014, 66–68.)

Matkailualue voi kehittää esimerkiksi yhtä matkailijalle tarkoitettua tarjontaa, kuten ruokailua ja näin tehdä itsestään ruokamatkailukohteen. Ruokamatkailun tarjonnan kehittäminen onkin yksi keskeisistä matkailun kehittämiskohteista myös kansainvälisesti. Matkakohteen kannattaa miettiä ruokapuolen tarjontaa, vaikka ei olisikaan tarkoitus tulla ruokamatkailukohteeksi. Tarjonnan kehittäminen on kannattavaa, koska matkailijoiden tulee syödä usean kerran päivässä. (Business Finland 2022.) Ruokamatkakohteeseen saapuvat matkailijat tuovat tuottoa ja tukea myös muille tarjontaklusterin tarjonnan tuottajille, kuten majoituspalveluille.

3 Hämeenlinna

Hämeenlinna sijaitsee Kanta-Hämeen maakunnassa ja toimii maakunnan maakuntakeskuksena. Vuonna 2020 lopussa Hämeenlinnan väkiluku oli 67 848. Maapinta-alaa Hämeenlinnalla on 1786 km² ja vesipinta-alaa 246 km². Hämeenlinnaan saapuminen on helppoa niin linja-autolla, omalla autolla tai junalla, sijainnillaan Helsingin ja Tampereen puolella välissä Hämeenlinna sijoittuu Suomen väestölliseen keskipisteeseen. Helsingin lentokentältä ja Helsingistä matkaa Hämeenlinnaan noin tunnin verran. (Hämeenlinnan kaupunki 3.1.2022; Visit Häme 2022a; Visit Häme 2022b).

Kuva 5. Hämeenlinnan kunta Suomen kartalla (mukaillen Traficom 2022.)

Kuvassa 5 on havainnollistettu Hämeenlinnan kunnan kokoa keltaisella värillä ja siihen on merkitty Hämeenlinnan kaupunki punaisella pisteellä. Hämeenlinnan kaupungin verkkosivujen mukaan (Hämeenlinnan kaupunki 3.1.2022.) Hämeenlinnan läntisin paikka on Kalvolan Kokkijärvi, itäisin paikka Lammin Vestola, eteläisin paikka Rengon Keravalampi ja pohjoisin paikka Lammin Lehtimäki, joka sijaitsee pohjoispuolella Nerosjärveä.

Hämeenlinnassa luonto on lähellä: suositut retkeilyalueet, kuten Aulanko ja Ahvenisto sijaitsevat kaupunkialueella. Evon luontopolutkin ovat noin puolen tunnin matkan päässä. Vanajaveden vesistö on kaunis vesireitti, jonka kautta matkailija voi tutustua niin keskiajan Hämeen linnaan ja Aulangon harjumaisemiin veneilijän silmin. Vanajaveden aalloille on mahdollista päästä Hämeenlinnan kaupungin keskustasta. Ensimmäinen kansallinen kaupunkipuisto Suomessa perustettiin Hämeenlinnaan vuonna 2001. Kaupunginpuiston alue koostuu sekä Vanajaveden rantojen että Aulangonjärven ympäristössä sijaitsevista puistoista, rakennetuista kulttuuriympäristöistä, virkistys- ja luonnonsuojelualueista muodostuvasta kokonaisuudesta. Kaupunginpuistoon kuuluu myös keskustan rantapuistot sekä rakennuskulttuurillisesti arvokkaat puutalokorttelit sekä Keinusaaren ja Verkatehtaan alueen vanhat sairaala- sekä teollisuusympäristöt. (Hämeenlinnan kaupunki 10.2.2022; Visit Häme 2022a.)

Vanajavesi

Vanajavesi on Hämeenlinnan kaupungin alueella oleva järvivesistö, joka kuuluu Kokemäen joen vesistöön. Vanajanselkä on kooltaan 56,06 km², sen suurin syvyys on 23 metriä ja sen rannoilla on monia suojelualueita. Vanajavettä pitkin on mahdollista päästä Hämeenlinnasta Tampereelle. Tämä Hämeenlinnan ja Tampereen välinen reitti on tunnettu Suomen Hopealinjan Hopealinja -nimikkoreittinä. (Hopealinjat 2022; Jutila, H. 9.6.2010.) Vanajavedellä veneily on suosittua myös yksityisveneilyn keskuudessa ja on ollut paljon puhetta Hämeenlinnan kaupungin suhtautumisesta venematkailijoihin. Esimerkiksi vierasvenesataman puuttuminen ja polttoaineen saatavuus on ollut tapetilla viime aikoina.

Venematkailijat ovat jääneet unholaan Hämeenlinnan kaupungin johdolta ja kaupunginhallitukselta. Hämeenlinnan alueella veneilevät veneilijät kaipaavat vierasvenesatamaa ja sen tuomia palveluita. (Vesa 4.7.2021.) Vuosia suunniteltu tankkauspistekään ei ole vielä saapunut Hämeenlinnaan. Se työntää ulkopaikkakuntalaisia veneilijöitä vain kauemmas Hämeenlinnasta, sillä polttoainetta pitäisi raahata muualta mukaan. Vuonna 2020 veneilykaudella oli silloin tällöin mahdollista tankata Virvelinrannassa Vanajaklubilla, mutta nyt lähin tankkauspiste on Valkeakoskella. Tankkauspisteen puuttuminen ei tee hallaa pelkästään matkailun saralla, vaan tilanne on vaikea niin poliisille, järvipelastajille kuin palokunnan venelle. Ari Räsäsen, Linnan Kehityksen sijoittumispalveluiden johtajan mukaan selvityksiä tankkauspisteelle on tehty, mutta maksaja siltä vielä uupuu – huoltamoketjut eivät ole osoittaneet kiinnostusta pisteen hankintaan eikä Hämeenlinnan kaupunkikaan myönnä lupaa tehdä tällaista hankintaa kaupungin projektina. Uusi kunnollinen tankkauslaituri kustantaisi kaikkineen 250 000–300 000 euroa. (Viitanen 20.5.2021.) Haaga-Helia ammattikorkeakoulun tuoreen tutkimuksen mukaan kasvava veneilyharrastus tuo kuntiin

lähes 400 miljoonan euron matkailutulot. Veneilijät työllistävät suoraan noin 2500 ja välillisesti 3800 henkilötyövuotta. Asiantuntijoina Veneilyn tulo- ja työllisyystutkimuksessa olivat Venealan Keskusliitto Finnboat ry, Pidä Saaristo Siistinä ry sekä Suomen Purjehdus ja Veneily ry. Vastaajia oli yli 1500 veneilijää eri puolilta Suomea. Ensisijainen kohderyhmä tutkimuksella oli pursi- ja veneilyseuroihin kuuluvat henkilöt, mutta aineistoa täydennettiin myös vierasvenesatamien käyttäjillä. Tutkimuksen tilannut Saaristoasiain neuvottelukunnan pääsihteeri Elina Auri kertoi tutkimuksen tavoitteen olevan selvitys venematkailun talouden kokonaiskuva veneilijöiden, kuntien ja matkailuyritysten näkökulmasta. Tutkimuksen mukaan suurimmat rahankäyttökohteet olivat polttoaineet, ravintola- ja kahvilapalvelut, huolto- ja korjauspalvelut, elintarvikkeet ja kestokulutustavarat. Kaupan ala oli suurin taloudellinen hyötyjä yli 87 miljoonalla eurolla vuodessa. Veneilyharrastus on suuri työllistäjä ja tulojen lähde matkailun sektorilla. (Haaga-Helia 25.10.2021.) Hämeenlinna voisi siis kasvattaa matkailutuloja ja innostaa venematkailijoiden saapumista kaupunkiin pienillä veneilyä helpottavilla sijoituksilla, jotka varmasti maksaisivat itsensä takaisin. Hämeen Sanomien mielipidepalsta (28.8.2021; 18.9.2021) on käynyt kuumana yksityisveneilijän ja kaupunkirakennelautakunnan jäsenen kirjoituksista ja niissä sanoma on sama: perusasiat ja palvelut kuntoon, niin Hämeenlinnalla on käsissään yksi uusi valttikortti kotimaan matkailuun ja vetovoimaisuuteen.

3.1 Hämeenlinnan tarina

Hämeenlinnan kaupungin historia on saanut alkunsa jo 1200- tai 1300-luvulta, mutta kaupunkioikeudet Hämeenlinna sai vasta vuoden 1639 tammikuussa. Asutus oli silloin kerääntynyt Hämeen linnan ympärille. Hämeen härkätie Turkuun, Ylinen Viipurintie sekä Vanajavesi tekivät Hämeenlinnasta eräänlaisen maantieteellisen keskikohdan ja tärkeän keskuksen. Teerijoen mukaan kaupungin synnyssä erinomainen sijainti on tärkeä – kaikki vanhat kaupungit Suomessa ovat sijoittuneet vesireittien varrelle ja myöhemmässä vaiheessa rautateiden sekä moottoriteiden varsille. Hämeenlinnassa on tänäkin päivänä niin vesireitit, rautatie kuin moottoritiekin. (Välimäki 17.6.2014.)

Syksyllä 1637 tuli kreivi Pietari Brahesta Suomen kenraalikuvernööri ja heti seuraavan vuoden alussa Brahe ehdotti sisämaan markkinoiden perustamista muun muassa Hämeenlinnaan. 19. tammikuuta 1638 Brahe allekirjoitti ”patentin” pienen kaupungin tai kauppapaikan perustamiseksi ja näin syntyi Hämeenlinnan kaupunki. Ensimmäisen portimestarin, raatihuoneen ja peräti kahdet markkinat, talvi- ja syysmarkkinat, Hämeenlinna sai vuoden 1650 aikoihin. Elinkeinot kaupungissa olivat maaseutupainotteisia, maanviljelys suurimpana. Parhaiten Hämeenlinnassa menestyi oluen valmistus ja sen myynti, etenkin markkinoiden ja käräjien aikana. (Hockman.)

Hämeenlinna oli jo silloin varuskuntakaupunki. Hockmanin mukaan Ruotsin armeija vetäytyi Hämeen linnasta vuonna 1808, jolloin Suomen sota alkoi. Saman vuoden lopulla Hämeenlinnassa oli venäläisten muonavarastoja ja sotasairaala. (Hockman.) Vuoden 1918 sisällissodastakin saatiin Hämeenlinnassa osansa: Sodan loppuvaiheessa Kanta-Hämeessä taisteltiin etenkin Hausjärvellä, Janakkalassa, Hämeenlinnassa, Vanajassa, Hauholla, Tuuloksessa ja Lammilla. Valkoisen armeijan voitettua punaiset kokivat koston teloituksina ja vankileireille joutumisena. Hämeenlinnan leireillä yksistään oli enimmillään 10 000 punavankia. (Karvonen 28.4.2018.) Hämeenlinnassa sijaitsi yksi kolmestatoista vankileiristä, jossa oli myös kasvatustoimintaa punavangeille. Vankien sielunhoitoon oli kiinnitetty huomiota ja niin käynnistyi kasvatustyö, jossa seurakuntien papit vierailivat vankileireillä. (Pekkalainen 2009, 98–99)

Kaiken tämän jälkeen alkoi teollistuminen ja sitä myötä kaupungin vaurastuminen. Uutta puhtia teollistumiselle toi Suomen ensimmäinen rautatie, joka valmistui vuonna 1862 Helsingin ja Hämeenlinnan välille. (Hockman.) Tänä päivänä on vaikeaa miettiä kulkemista ilman julkista liikennettä, kuten raideliikennettä. Hämeen Sanomat (Hämeen Sanomat 4.7.2013.) kiteyttivät sen kuitenkin hyvin esimerkillä matkasta Helsingistä Tampereelle:

”Kaikki, jotka valittavat VR:n myöhästymisistä, voivat miettiä millaista oli matkustaa junalla... ennen 1870-lukua. Helsingistä tuleva juna oli vaihdettava Hämeenlinnassa veneeseen, ja sen jälkeen oli matkustettava Vanajavettä pitkin Tampereelle.” (Hämeen Sanomat 4.7.2013.)

Kaupunkiin perustettiin sahoja ja Hämeenlinnan Verkatehdas aloitti toimintansa vuonna 1875. Vanhan kaupungin rummunlyöjä, joka jaksotti aikaa aamuisin ja iltaisin, sai ansaitun eläkkeen, kun Verkatehtaan pillit alkoivat ilmoittaa kaupunkilaisille aikaa. (Hockman.) Verkatehdas toimii nykyään Hämeenlinnan kulttuuri- ja kongressikeskuksena ja sen alueella sijaitsee muun muassa elokuvateatteri, tapahtumasaleja, studiotatteri ja Hämeenlinnan teatteri. (Verkatehdas 2022.)

Vuoden 2022 Hämeenlinnaa tituleerataan kotimaan nousevana ruokamatkakohteena, jossa riittää historiaa, luontoa, museoita ja kirpputoreja jokaiseen makuun. (Hämeenlinnan kaupunki 2022.) Hämeenlinnan kaupungin verkkosivujen mukaan (Hämeenlinnan kaupunki 21.3.2022.) Hämeenlinnasta löytyy ravintolavalikoimaa niin perinteisistä hämäläisistä mauista aina klassisten ravintolaherkkujen kautta autenttiseen katukeittiöön ja moderniin fine diningiin. Kaupungin slogan ”Ihan lähellä” on pätevä kuvaamaan esimerkiksi juuri ravintolamaailmaa Hämeenlinnassa, kaikki ravintolat ovat joko kävelymatkan tai hyvin lyhyen ajomatkan päässä toisistaan.

3.2 Nähtävyyksiä ja kohteita – sekä niiden historiaa

Hämeenlinnassa on paljon nähtävää ja koettavaa, jokaiselle matkailijalle jotakin. Seuraavissa kappaleissa esittelen Hämeenlinnan nähtävyyksiä ja kohteita. Nostin esiin viisi mielestäni matkailullisesti tärkeää nähtävyyttä ja kohdetta Hämeenlinnassa. Nämä kohteet ja nähtävyydet kuuluvat historia-, kulttuuri- ja luontokohteisiin.

Aulangon puistometsä

Aulangon luonnonsuojelualue on ollut suosittu matkailijoiden keskuudessa yli sadan vuoden ajan. Vuosittain luonnonsuojelualue houkuttelee yli 400 000 vierailijaa. Aulangon puistometsällä on ollut merkittävä vaikutus suomalaiseen puistokulttuuriin. Alue tarjoaa Aulangonvuoren näkötorresta näkyvän kansallismaiseman, joka avautuu Vanajaveden laaksoon. Itsessään 33-metrinen graniittinen näkötorni, joka hallitsee Aulangonvuorta, on myös yksi merkittävä nähtävyys Aulangolla. Näkötornin juurelta, näköalatasanteen alapuolelta, voi löytää taiteilija Lennart Segerstrålen metsästysaiheisen freskon, joka on maalattu vuonna 1934. Lennart Segerstrålen on suunnitellut opaskyltit kaikkiin Aulangon puistometsän tärkeimpiin kohteisiin: näkötorni, joutsenlampi, graniittilinna sekä karhuluola. (Metsähallitus 2022a; Metsähallitus 2022b.)

Aulangon puistometsän historian alku sijoittuu vuoteen 1883, jolloin eversti Hugo Robert Strandertskjöld osti alueelta kolme kartanoa ja yhden maatilan. Rakennuttamansa huvilan lisäksi hän muodosti keskieurooppalaisen mallin mukaisen puistometsän. (Saarinen 2009, 21.) Luonnonsuojelualueen keskiosissa sijaitsee kaksi tekolampea, Joutsenlampi ja Metsälampi. Metsälammen rannalla sijaitsee uusgoottilaistyylinen Ruusulaakson paviljonki, joka on toinen alkuperäisistä eversti Strandertskjöldin aikaisista huvimajoista. Toinen näistä huvimajoista on tiilirakenteinen Onnentemppele, joka sijaitsee korkealla kivikumulla. (Metsähallitus 2022b.) Strandertskjöld rakennutti alun perin yhteensä kahdeksan huvimajaa, joista vain Ruusulaakson paviljonki ja Onnentemppele ovat säilyneet vielä tähän päivään asti. Onnentemppele rakennettiin korkean kivi- ja multakasan päälle ja eversti Strandertskjöld oli itsekin kokoamassa tätä kasaa. Hän oli sitä mieltä, ettei onnea voi saavuttaa, ellei ihminen siihen pyri. Onpa kerrottu, että Strandertskjöld sanoi ystävälleen piilottaneensa kultarahan tuohon kivi- ja multakasaan ja se, joka kultarahan löytää, saa pitää koko Aulangon. (Saarinen 2009, 22.) Aikaisemmin mainitun näköalatasanteen vierestä laskeutuu 322:en askelman kiviportaat Karhuluolalle, jonka Strandertskjöld antoi louhia. Luolan suulla sijaitsee vuonna 1905 valmistunut Karhuperhe-veistos, jonka on tehnyt kuvanveistäjä Robert Stigell. Karhuperhe-veistos oli Hämeenlinnan kaupungin ensimmäinen julkiseen paikkaan pystytetty veistos. (Metsähallitus 2022b; Saarinen 2009a, 22.)

Ahveniston ulkoilu- ja luonnonsuojelualue

Ahveniston harjualue on 64 hehtaarin kokoinen luonnonsuojelualue ja se on suosittu ulkoilualue Hämeenlinnassa. Ahvenistolla, hämeenlinnalaisittain Apparalla, on monia merkittäviä polkuja, kuntoilu- ja ulkoilureittejä. Harjun kupeessa sijaitsee Ahveniston järvi, joka on suosittu uimapaikka niin kesäisin kuin talvisinkin. Ahveniston järven vieressä on maauimala, joka rakennettiin vuoden 1952 Olympialaisten viisiottelun uintiosuutta varten. (Visit Häme 2022c.) Viisiottelulajien suorituspaikaksi valikoitui Hämeenlinna Puolustusvoimien pyynnöstä, sillä siihen aikaan laji oli hyvin kytköksissä sotilasurheiluun. Nykyaikaisen viisiottelun kaikki lajit – ammunta, maastojuoksu, ratsastus, miekkailu ja uinti – kilpailtiin Ahvenistolla. (Saarinen 2009b, 17.) Ahveniston maauimala suljettiin Olympialaisten jälkeen vuonna 1985, minkä vuoksi se pääsi pahoin rapistumaan entisestä loistostaan. Ahveniston suojeluyhdistys perustettiin pitämään huolta alueen kulttuurihistoriallisesti merkittävää perintöä ja ajamaan sen etua. Vuonna 2013 maauimalan kunnostustyöt aloitettiin ja se päivitettiin vastaamaan nykyajan vaatimuksia. Maauimalan puiselle seinälle pääsi myös Arto Heiskasen valotaideteos Vihjeet, jossa figuurit muodostavat seinään viisiottelun lajihahmojen varjot auringon kierron mukaan. Ahveniston maauimala vetää kesäisin puoleensa noin 20 000–30 000 kävijää ja se tekee siitä yhden Hämeenlinnan vilkkaimmista kesänviettopaikoista. Ahveniston maauimala sai myös Vuoden Liikuntapaikka -tittelin vuonna 2017, voittajan valitsi opetus- ja kulttuuriministeriö. (Ahveniston Toimintapuuisto 2021.)

Kantolan murali

Viljasiilojen kyljessä Kantolassa on Pohjoismaiden suurin seinämaalauk, eli murali. Murali kuvaa aikuista naista ja kahta lasta (Kuva 6.). Suuremmassa siilossa aikuinen laittaa lapsen takkia kiinni ja toinen lapsi, joka on maalattu viereiseen pienempään siiloon, seuraa tätä tapahtumaa. Kantolan muralin on maalannut australialainen taiteilija Guido van Helten vuonna 2017 ja hän käytti mallina hämeenlinnalaisia. Taiteilija halusi ikuistaa lempeän tunnelman maskuliiniseen teollisuusympäristöön ja hän onkin tunnettu siitä, että hänen aiheensa ovat koskettavia ja historiallisia. Aiheillaan ja taiteellaan van Helten pyrkii luomaan eroa totutulle katutaiteelle. Värisävyt muralissa ovat mustan, harmaan ja valkoisen eri sävyjä harmaalla betonilla. Kokoa muralilla on 56 metriä ja se tekee siitä Pohjoismaiden korkeimman muralin. Kantolan murali oli osa UPEA 17 -taidefestivaalia ja sen myötä yksi 21:stä pysyvästä muraliteoksesta. (Hämeenlinnan kaupunki 23.12.2020; Keski-Korpela 27.9.2017.)

Kuva 6. Havainnekuva Kantolan muralista. (Salakari 2022.)

Kantolan alueella on myös tapahtumapuisto, joka on avattu vuonna 2015. Vuosien varrella siellä on esiintynyt kansainvälisestikin tunnettuja artisteja ja bändejä, kuten AC/DC, Iron Maiden, Guns N' Roses sekä Metallica. Tänä vuonna siellä päästään viettämään yli 80 artistin voimalla myös perinteisesti Helsingin Hietarannassa järjestettyä Weekend Festivalia ensimmäistä kertaa. (Hämeenlinnan kaupunki 1.12.2021; Hämeenlinnan kaupunkiuutiset 13.2.2022.) Kantolan alue on matkailullisesti kasvava alue ja siihen kannattaa panostaa jatkossakin. Kantolassa sijaitsee myös Sotkanranta-satama ja siirtolapuutarha.

Hämeen linna ja linnanniemi

Hämeen linna on toiseksi vanhin ja tärkein linna Suomessa Turun linnan jälkeen. Keskiaikainen Hämeen linna on yli 700-vuotias ja siellä oli keskiajalla noin 40–60 ratsumiestä. Vuosisatojen saatteessa linna on nähnyt niin loiston kuin rappionkin hetkiä ja siellä voi tutustua Suomen historiaan keskiajalta nykypäivään. Hämeen linnan muureissa on nähtävissä eri aikakausien rakennustyyliä ja vanhoja rauniotiloja. Linnan tarkkaa valmistusajankohtaa ei tiedetä, mutta uskotaan sen rakentamisen alkaneen 1200-luvun lopulla. Nykyisin Hämeen linna toimii museona Suomen Kansallismuseon ylläpitämänä. (Kansalliset kaupunkipuistot 2022a; Kansallismuseo 2022.) Linnanniemi, jossa Hämeen linnakin sijaitsee, on vain kymmenen minuutin kävelymatkan päässä Hämeenlinnan kaupungin keskustasta. Linnanniemestä pääsee myös Vanajaveden rantaan mukailevalle kävelyreitille Kau-

punginpuistoon ja rautatiesillan yli kohti Aulankoa. Linnan kupeessa puistossa, Linnanpuistossa, järjestetään vuosittain suuren yleisömäärän konsertteja sekä festivaaleja ja lasten tapahtumia. Kesäpäivinä sieltä voi löytää niin perheitä eväskoreineen kuin nuoria auringon palvomassa. Hämeen linnan lisäksi alueella on kaksi muutakin museota: Museo Militaria, joka on erikoistunut Suomen tykistö-, pioneeri- ja viestiaselajien historiaan, ja Vankilamuseo, joka on Suomen ainoa ja Euroopan laajin vankilamuseo. (Kansalliset kaupunkipuistot 2022a.)

Sibelius Hämeenlinnassa

Hämeenlinnasta ja museoista puhuttaessa ei saa unohtaa Sibeliusta ja hänen syntymäkotiaan. Johan Julius Christian, Jean eli Janne, Sibelius syntyi Hämeenlinnassa 8.12.1865 osoitteessa Hallituskatu 11, jossa säveltäjän syntymäkotimuseokin sijaitsee (Tarpila 8.12.2019.). Jean Sibelius eli ensimmäiset 20 vuotta elämästään Hämeenlinnassa. Syntymäkotimuseo avattiin katsojille vuonna 1965 ja se on sisustettu Sibeliuksen lapsuuden ajan mukaisesti. Syntymäkoti on alun perin valmistunut vuonna 1834, mutta se restauroitiin vuonna 2007. Sibeliuksen syntymäkodissa on mahdollista päästä tutustumaan sen ajan kalusteisiin, asiakirjoihin, valokuviiin ja pienesineisiin, jotka kertovat paitsi Jannen poikavuosista mutta myös sen aikakauden Hämeenlinnasta. (Hämeenlinnan kaupunginmuseo 2022; Kansalliset kaupunkipuistot 2022b.)

Syntymäkodin lisäksi Sibeliukseen liittyviä paikkoja on Hämeenlinnassa muun muassa Sibeliuksen sukuhauta ja Sibeliuksenpuisto soivine penkkeineen. Sibeliuksenpuisto sijaitsee korttelin päässä Hämeenlinnan torilta ja siellä on pronssinen patsas, joka esittää nuorta Sibeliusta. Patsaan on tehnyt kuvanveistäjä Kain Tapper ja se pystytettiin vuosi ennen kuin Sibeliuksen syntymästä oli kulunut 100 vuotta. Sibeliuksenpuisto on myös Suomen ensimmäinen soiva puisto, jossa tietyt penkit soittavat Sibeliuksen Puusarjan pianosävellyksiä. Penkit aktivoituvat liikkeentunnistajien avulla ja samalla kyseiseen puuhun syttyy valaistus. Soiva puisto avattiin Jean Sibeliuksen syntymäpäivänä, 50 vuotta patsaan paljastamisen jälkeen, 8.12.2014. (Kansalliset kaupunkipuistot 2022b.) Sibeliuksen sukuhauta löytyy Ahveniston hautausmaalta, jonne on muun muassa haudattu Jean Sibeliuksen äiti Maria Sibelius. Sukuhaudasta ei kuitenkaan löydy Jean Sibeliusta itseään tai hänen isäänsä Kristian Sibeliusta, joka on haudattu Hämeenlinnan vanhalle hautausmaalle Kaurialaan. Jean Sibelius haudattiin Järvenpään Ainolaan. (Hämeenlinnan seurakunnat 2022.) Vuonna 2015 juhlittiin Sibeliuksen 150-vuotisjuhlaa Hämeenlinnassa. Silloin Hämeenlinna julistautui maailman Sibelius-pääkaupungiksi ja Sibeliuksen tuotannosta päästiin nauttimaan paitsi Hämeenlinnassa myös muualla Suomessa sekä ympäri maailmaa. (Hossi & Keski-Korpela 13.1.2014.)

3.3 Tapahtumia

Hämeenlinnassa on tapahtumia kaikenikäisille vauvasta vaariin asti. Seuraavissa kappaleissa esittelen kolme tapahtumaa, joita järjestetään Hämeenlinnassa vuosittain. Nämä tapahtumat ovat mielestäni tärkeitä niin paikallisille asukkaille kuin kaupungin matkailullekin, sillä ne vetävät kävijöitä myös Hämeenlinnan ulkopuolelta. Hämeenlinnan kesä tarjoaa kaikenikäisille monipuolista tarjontaa tapahtumien osalta. Ainoa huono puoli on, että talvisia tapahtumia on hankala löytää niiden vähyyden vuoksi.

Wanaja Festival

Wanaja Festival on yksi Hämeenlinnan vanhimpia musiikkifestivaaleja monen muun kesällä järjestettävän festivaalin joukossa. Festivaali ideoitin jo vuonna 2003 kolmen kaverin kesken. Ensimmäiseen kaupunkifestivaaliin vuonna 2004 tuli paikalle 2000 kuuntelijaa. (Wallenius 18.12.2012.) Wanaja Festival täyttää siis toisen kerran pyöreitä muutaman vuoden päästä.

Wanaja Festival, Hämeenlinnan ylpeys, pidetään vuosittain heinäkuun alkupuolella, Suomen kauneimmaksi kutsutulla festivaalialueella, Hämeenlinnan Linnanpuistossa. Festivaali on kaksipäiväinen ja tulevana kesänä tapahtuma-alueutta uudistetaan lavan ja VIP-alueen uusilla sijainneilla. Wanaja Festival on ikärajoiton, ainoastaan VIP- ja anniskelualueet ovat rajattu yli 18-vuotiaille kuuntelijoille. (Nelonen Media Live 17.2.2022.) Olen samaa mieltä Wanaja Festivalin tittelistä ”Hämeenlinnan ylpeys”. On muodostunut eräänlainen perinne, että koko kaupunki herää eloon ja keskusta raikaa Wanaja Festivalin aikaan, vaikka ei menisi itse tapahtumaan ollenkaan.

Hämeen Keskiaikafestivaali

Vuonna 1997 Pohjola-Norden ja Hämeen linna pitivät keskiaikaisen tapahtuman Hämeenlinnan Linnanpuiston parkkipaikalla. Siitä lähti idea toteuttaa Hämeen linnan alueella vastaavanlainen tapahtuma, josta kasvaisi ajan saatossa Suomen suurin historiafestivaali. Suomen suurin historiafestivaali, Hämeen keskiaikafestivaali, on Kanta-Hämeen yksi tunnetuimmista yleisötapahtumista. Hämeen linnan keskiaikayhdistys perustettiin vuonna 1999 ja sai vastuulleen tämän tapahtuman. Yhdistyksen tärkein tarkoitus on herättää ja ylläpitää kiinnostusta hämäläiseen, suomalaiseen ja pohjoismaiseen kulttuuriin sekä sen ajan elämäntapoihin. Kun 10 000 markkinakävijän raja rikkoutui vuonna 2008, tapahtuma laajentui Linnanpuistoon Hämeen linnan muurien suojista ja muutti nimensä Hämeen keskiaikamarkkinoiksi. Vuonna 2016 Hämeenlinnan Keskiaikayhdistys perusti osakeyhtiön, Hämeen keskiaikatapahtumat Oy:n, joka sai vastuulleen tapahtumatuotannon. Samana

vuonna rikottiin kävijämäärä uudelleen 25 000 vieraalla. Hämeen keskiaikamarkkinat laajentuivat nelipäiväiseksi ja 20-vuotisjuhla koitti vuonna 2017, jolloin nimi vaihdettiin uudelleen nykyiseen muotoonsa, Hämeen Keskiaikafestivaaliksi. Kävijämäärät ovat olleet noususuhdanteessa ja vuonna 2019 ennätyskävijämäärä rikkoutui 28 500 kävijällä. Hämeen linnan lähistöllä sijaitseviin museoihin, museo Militariaan ja Vankilaan, on ollut mahdollista päästä Hämeen Keskiaikafestivaalin lipulla jo vuodesta 2000. (Hämeen Keskiaikafestivaali 2022a.)

Hämeen Keskiaikafestivaali on ulkoilmatapahtuma, jossa leiriydytään ja valmistetaan ruokaa nuotiolla samalla kun sepät takovat rautaa ahjon ääressä ja värjäri värjää lankaa padassa. Ilmassa tuoksuu sian valmistuminen tulella ja tavernan musiikki kuuluu jo kaukaa. (Hämeen Keskiaikafestivaali 8.3.2022.) Nelipäiväinen festivaali järjestetään vuosittain aina elokuun lopulla Linnanpuistossa. Festivaalit itsessään ovat kolmipäiväiset, perjantaista sunnuntaihin, mutta Kireen Kypärän taverna on auki jo torstai-iltana ennen varsinaisen festivaalin alkua. (Hämeen Keskiaikafestivaali 2022b.) Hämeen Keskiaikafestivaaleja järjestämässä on vuosittain noin 300 talkoolaista. Markkinat, musiikkiesitykset, turnajaiset ja illapidot ovat tämän festivaalin runko. Tämän kesän festivaaleille on luvassa muun muassa tavernan esityksiä, viikinkien taisteluita, Kakarain kylän temmellyksiä, fantasialeiri Metsänpeiton keijujen ja maahisten maa sekä usvan ja lyhtyjen taikoma satumainen Lyhtyjen laakso, unohtamatta Pakanametsän taikureita, ilveilijöitä sekä noitia. (Hämeen Keskiaikafestivaali 2022a; Hämeen Keskiaikafestivaali 2022c.)

LinnaCruising

Elokuun alussa vuosittain vietettävä LinnaCruising on harrasteautoista ja -moottoripyöristä tai vaan mukavasta meiningistä kiinnostuneille ihmisille tarkoitettu tapahtuma. Perjantaista sunnuntaihin kestävä tapahtuma on usein pitänyt sisällään live-musiikkia, torialueen, ohjelmateltan ja, monelle hämeenlinnalaiselle tutun, noin 30 kilometrin pituisen yhteisajelun pitkin Hämeenlinnan kauniita maisemia. LinnaCruising järjestettiin vuonna 2019 17. kerran ja tapahtumapaikkana oli Kantolan tapahtumapuisto. (Hämeen Sanomat 9.8.2019.) Vuosittain se kerää ihmisiä kromin kiilteeseen, 50-luvun rockabillyn sekä Pin Up -muodin maailmaan ja palavan kumin tuoksuun ihaillemaan kauniita vanhoja ja uusia autoja niin tapahtuma-alueelle kuin yhteisajelun reitinkin varrelle. Pienestä lähtenyt tapahtuma kasvoi suureksi ajan mittaan.

LinnaCruisingin perustajan Savolaisen Harrin mukaan kaikki sai alkunsa vuonna 2002, kun idea harrastetapahtumasta sai tulta alleen. Ensimmäistä tapahtumaa lähdettiin rakentamaan kahdeksan kerhon ja 80 euron voimalla. Silloin saatiin paikalle 120 autokuntaa ja

siitä oli matka vain ylöspäin. LinnaCruising-organisaatio koostuu vapaaehtoisista järjestäjistä, jotka pyörittävät tätä tapahtumaa normiarjen lisäksi. Tänä vuonna LinnaCruising täyttää jo toisen kerran pyöreitä, mutta tässä elokuussa tapahtumaa ei kuitenkaan tulla näkemään maailmanlaajuisesta pandemiasta johtuen. (LinnaCruising 2022; Savolainen 2012.)

3.4 Hämeenlinnan pitäjät

Tässä kappaleessa käsittelen muutamaa Hämeenlinnan pientä suloista pitäjää, littalaa ja Evoa, ja niiden kohteita, jotka ovat mielestäni matkailullisesti tärkeitä Hämeenlinnalle. Ensimmäinen kylä, littala, sijaitsee Kalvolassa. Se sijaitsee Helsinki-Tampere-moottoritien varrella ja matka-aika autolla on Hämeenlinnan kaupunkiin 15 minuuttia, Tampereelle 30 minuuttia ja Helsinkiin hieman yli tunti. Toinen pitäjä, Evo, sijaitsee Lammilla. Lammin keskustasta on vain 15 minuutin matka Evon retkeilyalueelle, 30 minuutin matka niin Hämeenlinnan kaupunkiin kuin Lahteenkin ja tunnin päässä odottavat pääkaupunkiseutu tai Tampere. (Hämeenlinnan kaupunki 23.7.2021; Hämeenlinnan kaupunki 27.9.2021.)

littala

Hämeenlinnan pieni kylä, littala, on tunnettu käsityön, muotoilun ja taiteen pitäjänä, jossa käy vuosittain yli 100 000 matkailijaa kotimaasta ja ulkomailta. litalaan on lyhyt matka Hämeenlinnan kaupunkikeskustasta, joten se on oiva kohde esimerkiksi päiväretkelle. (Hämeenlinnan kaupunki 18.3.2022.)

littalan 65-vuotias i-logo on tuttu monelle kotimaassamme, mutta myös kansainvälisellä tasolla. littalan lasitehtaan ensimmäiset lasit puhallettiin marraskuussa vuonna 1881. Viime vuonna, 2021, littalan lasitehdas täytti huimat 140 vuotta ja se on kasvanut Pohjoismaiden suurimmaksi lasitehtaaksi. littala on kansainvälisesti arvostettu designbrändi ja suurin salaisuus menestykseen piilee käsityön, taiteen ja luovuuden yhdistämisessä. Muotoilijoiden ja puhaltajien välinen yhteistyö on erittäin tärkeää uuden esineen syntymisessä. Yleisölläkin on mahdollisuus päästä seuraamaan lasinpuhaltajien työtä katseluparvelta ja päästä näkemään esimerkiksi Suomen kansainvälisesti tunnetuimman lasiesineen, Alvar Aalto-maljakon, valmistumista. (littala Village 2022a; littala Village 2022b.) Lasitehtaan lähistöllä on myös yli 50-vuotias Designmuseo littala, jossa voi ihaila lasitehtaan historiaa. Perusnäyttelynä siellä on ”Suomalaisen lasin helmet”, jossa esitellään littalan lasihistoriaa, kansainvälisestikin tunnettuja taide-esineitä sekä keskeisiä sarjatuotteita aina 1880-luvulta tähän päivään saakka. Museossa esitellään myös lasinpuhallukseen tarvittavia tärkeimpiä työkaluja ja erilaisia tekniikoita. (littala Village 2022c.)

Naivistit litalassa -näyttely on määritelty ja tehnyt tunnetuksi suomalaista naivismia jo yli 30 vuotta. Alkuun näyttelytoimintaa harjoitti Aira ja Kalevi Heinänen, mutta nyt näyttelytoimintaa pitää yllä vuonna 2009 Hämeenlinnassa perustettu Naivistit litalassa -säätiö. Naivismi muutti litalan Lasimäelle vuonna 1989 vanhaan puukoulurakennukseen. (Naivistit litalassa 2022a.) Naivismi taidesuuntauksena on monesti itseoppineiden harjoittama lapsikas, vilpiton ja luonnollinen taidesuuntaus. Sen on nähty olevan vastareaktio impressionismin jälkeisten taidesuuntausten teoreettisuudelle, siihen haluttiin alkuperäistä välittömyyttä ja aitoa ilmaisua riippumatta taidekoulutuksesta. Suomessa naivismi puhkesi kukkaan 1960–1970-luvuilla. Yleisvaikutelma töissä on usein hauska tai optimistinen, sen ohella niissä saattaa olla myös lempeästi esitettyä yhteiskuntakritiikkiä. Ahdistavia tunteitakaan ei ole unohdettu, niitäkin on ilmaistu naivistisesti esimerkiksi Pirkko Valo ja Kalervo Palsa maalauksissaan. (Naivistit litalassa 2022b.)

Hämeenlinnan ikioma suklaatehdas, Kultasuklaa, löytyy litalan Lasimäeltä suloisesta punaisesta talosta. Kultasuklaalla artesaanisuklaata valmistetaan yli 30 vuoden kokemuksella käsityönä parhaista raaka-aineista kotimaisia vaihtoehtoja unohtamatta. Yritys on tunnettu kokeilujen kautta löytyneistä herkullisista tuotteistaan, kuten mansikka-, salmiakki- ja piparisuklaasta, jotka ovat lähtöisin Kultasuklaan tehtaalta. Tehtaan yhteydessä on myös myymälä, josta voi ostaa tyylikkäitä suklaarasioita, konvehteja ja suklaalevyjä. Samalla ostosreissulla voit seurata tuotteiden valmistumista tehtaalla; tehtaanmyymälästä on suora näkymä tehtaaseen. Kultasuklaa on Suomalaisen Työn Liiton jäsen ja yritykselle on myönnetty Avainlippu-tunnus. Kultasuklaa toimii myös Joulupukkisäätiön virallisena yhteistyökumppanina. (litala Village 2022d; Kultasuklaa 2022.)

Mikäli mieli jää litalaan yöksi, ihana Könnölän Matkailutila antaa siihen ratkaisun. Könnölän Matkailutila on Hämeessä sijaitseva perinteinen sukutila, joka on ollut samalla tavalla 1700-luvulta lähtien. Tila sijaitsee kauniissa perinnemaisemissa lampien ja metsäharjanteiden keskellä. Könnölän Matkailutila vuokraa kahdeksaa mökkiä ympärivuotisesti. Kaikilla paitsi yhdellä mökillä on omat uimarannat. Matkailutilalta on mahdollista vuokrata kokous- tai juhlatila vanhasta navetasta, jossa on tilaa 180 hengen tilaisuuksille. Tilaa pitävät Pirkko ja Mauri ovat kuudes isäntäpari Matkailutilalla ja tällä hetkellä siellä on käynnissä sukupolven vaihdos. Tilalla on perinteistä perheviljelmää ja kasvinviljelytila, mutta metsätalous on myös osana tilan elämää. Ajan saatossa maatilamatkailu on noussut suureksi osaksi tilan toimintaa. (Hämeenlinnan kaupunki 18.3.2022; Könnölän Matkailutila 2022.)

Evo

Luontoparatiisi, Evo retkeilyalueineen, sijaitsee Hämeenlinnan kaupungissa, Lammi-Padasjoki-tien varrella. Evon retkeilyalueella on Evon leirialue, joka tarjoaa puitteet suurille ja pienille leireille tai tapahtumille. Leirialueella on mahdollista pitää jopa 10 000 hengen leiri. Laaja tieverkosto, vesi- ja viemäriverkostot sekä sähkö- ja internetverkot takaavat nykyaikaiset puitteet leireille. (Metsähallitus 2022c.) Evon retkeilyalue tarjoaa matkailijalle retkeilyreittejä, pyöräilyreittejä ja luontopolkuja. Kahdella reitillä on mahdollista kulkea esteettömästi liikuntarajoitteiset avustajan kanssa tai vaikka lastenvaunujen kanssa. Niistä molemmat tulevat Niemisjärven esteettömälle tulentekopaikalle, jonka läheisyydestä löytyy myös esteetön onkilaituri ja esteetön käymälä. (Metsähallitus 2022d; Metsähallitus 2022e.)

Aktiviteetteja ja tekemistä Evolla riittää tarjota. Evolla on paljon luonnonvesiä, joista voi kalastaa istutettuja lohikaloja vieheellä tai mato-ongella. 15 järveä tarjoaa kalastusmahdollisuuksia niin kokeneille kuin aloittelijoillekin kalastajille. Aikaisemmin mainittu leirialue on vuokrattavissa leirikäyttöön. Patikointi vaihtelevassa maastossa ja metsissä tarjoaa haasteita kokeneemmallekin patikoijalle. Ilvesvaellus-reitistöön kuuluu 70 kilometriä merkittyjä reittejä, joiden varrelta löytyy laavuja, telttailualueita ja tulentekopaikkoja. (Metsähallitus 2022f.) Metsähallituksen mukaan (Metsähallitus 2022f.) Evon retkeilyalueella on mahdollista toteuttaa myös seuraavanlaisia aktiviteetteja:

- Geokätköily
- Hiihto
- Kiipeily
- Lumikenkäily
- Luontopolku
- Marjastus ja sienestys
- Melonta
- Metsästys
- Pyöräily
- Ratsastus
- Ryhmäopastukset
- Suunnistus
- Uinti
- Vaellus

Evolla toimii yksi Hämeen ammattikorkeakoulun, HAMK:in, kampuksista, joka on tarjonnut korkeatasoista metsäopetusta ja luonnonläheisiä retkeilypalveluja jo vuodesta 1862 lähtien (Hämeen ammattikorkeakoulu HAMK 2022.). Raittisen mukaan (Raittinen 28.5.2021.) Etelä-Hämeen luonnonsuojelupiiri on tehnyt kolme aloitetta Evon tekemisestä kansallispuistoksi, mutta tällä hetkellä erillisiä aloitteita on vireillä kaksi – toinen on Helsingin yliopiston aloite tiedekansallispuistosta ja toinen on Etelä-Hämeen luonnonsuojelupiirin ja Pirkanmaan luonnonsuojelupiirin yhteinen aloite, joka mahdollistaisi lähes 7000 hehtaarin kokoisen kansallispuiston.

4 Matkailun tilastoja Hämeenlinnassa

Tässä kappaleessa käsittelen erilaisia matkailuun liittyviä tilastoja, kuten majoitustilastoja, viipymää ja kokonaislukuja vuosilta 2016–2020. Syitä valita juuri nämä vuodet ovat, että niistä voi seurata mahdollista kehitystä sekä havainnoimaan maailmanlaajuisen koronapandemian vaikutuksia Hämeenlinnan matkailussa. Viime vuoden tilastot ovat vielä ennakkotietoja, joten siksi päätin jättää ne pois näistä taulukoista. Tilastoissa on huomioitu kotimaiset ja ulkomaiset matkailijat.

Majoitustilastot

Ensimmäisessä taulukossa (Taulukko 1.) näkyy vuosittaiset yöpymiset Hämeenlinnassa. Kotimaisia yöpyjiä oli yhteensä 884 418 vuosien 2016–2020 aikana. Taulukosta on huomattavissa laskupiikki $-7,5$ %:lla vuonna 2017 ja vastaavasti kasvupiikki $5,3$ %:lla vuonna 2019. Suurin laskupiikki yöpymistilastoissa oli vuonna 2020, $-35,1$ %:lla, joka luultavasti johtuu koronapandemian kurituksesta. Ulkomaisia yöpyjiä oli yhteensä 80 737 vuosina 2016–2020. Huomattavasti eniten ulkomaisia matkailijoita oli vuonna 2017, mutta siitä lähtien niiden määrä on ollut laskusuunnassa. Hämeenlinna on houkuttellut tämän taulukon perusteella siis enemmän kotimaan kuin ulkomaiden matkailijoita.

Taulukko 1. Hämeenlinnan yöpymistilastot 2016–2020. (Tilastotietokanta Rudolf 2022a.)

	2016	2017	2018	2019	2020
....109 Hämeenlinna					
Kotimaiset					
Yöpymiset, lkm	196 427	181 655	185 016	194 829	126 491
Yöpymisten muutos, lkm	23 641	-14 772	3 361	9 813	-68 338
Yöpymisten muutos, %	13,7	-7,5	1,9	5,3	-35,1
Ulkomaiset					
Yöpymiset, lkm	18 122	23 282	19 014	15 456	4 863
Yöpymisten muutos, lkm	-854	5 160	-4 268	-3 558	-10 593
Yöpymisten muutos, %	-4,5	28,5	-18,3	-18,7	-68,5

Talvi- ja kesäsesonki, sesongit ylipäätään kuuluvat matkailuun suuresti. Huippusesongit määräytyvät monesti paikallisten loma-aikojen tai juhlapyhien mukaan. (Reilun matkailun yhdistys 2022.) Seuraavassa taulukossa (Taulukko 2.) tutustutaan Hämeenlinnan talvi- ja kesäsesonkien majoitustilastoihin kotimaisten ja ulkomaisten matkailijoiden osalta vuosien 2016–2020 aikana.

Taulukko 2. Hämeenlinnan talvi- ja kesäsesongin majoitustilastot 2016–2020. (Tilastotietokanta Rudolf 2022b.)

				2016	2017	2018	2019	2020	Yhteensä
....109 Hämeenlinna	Talvisesonki (12-02)	Kotimaiset	Yöpymiset, lkm	30 746	32 225	31 791	33 858	36 879	165 499
			Yöpymisten muutos, lkm	517	1 479	-434	2 067	3 021	6 650
			Saapuneet	23 373	24 957	24 609	25 873	28 080	126 892
			Saapuneiden muutos, lkm	1 221	1 584	-348	1 264	2 207	5 928
		Ulkomaiset	Yöpymiset, lkm	4 425	4 274	3 794	3 598	2 934	19 025
			Yöpymisten muutos, lkm	866	-151	-480	-196	-664	-625
			Saapuneet	2 574	2 184	1 590	1 908	1 206	9 462
			Saapuneiden muutos, lkm	812	-390	-594	318	-702	-556
	Kesäsesonki (06-08)	Kotimaiset	Yöpymiset, lkm	77 018	64 509	68 034	69 918	51 895	331 374
			Yöpymisten muutos, lkm	13 424	-12 509	3 525	1 884	-18 023	-11 699
			Saapuneet	49 136	42 586	42 574	47 686	36 867	218 849
			Saapuneiden muutos, lkm	7 141	-6 550	-12	5 112	-10 819	-5 128
		Ulkomaiset	Yöpymiset, lkm	6 463	6 977	7 168	4 850	1 167	26 625
			Yöpymisten muutos, lkm	131	514	191	-2 318	-3 683	-5 165
			Saapuneet	3 725	3 380	4 517	2 878	371	14 871
			Saapuneiden muutos, lkm	-60	-345	1 137	-1 639	-2 507	-3 414

Talvisesonki kestää joulukuusta helmikuuhun. Vuosien 2016–2020 talvisesonkien aikana Hämeenlinnassa yöpyi kaikkiaan 165 499 kotimaista matkailijaa. Samalla aikavälillä Hämeenlinnaan saapui yhteensä 126 892 kotimaista matkailijaa. Näiden talvisesonkien aikana ulkomaisia matkailijoita yöpyi Hämeenlinnassa yhteensä 19 025 matkailijaa. Ulkomaisia matkailijoita kaupunkiin saapui yhteensä 9 462. Tässä toistuu sama kuvio kuin taulukossa 1, kotimaisten matkailijoiden määrä on huomattavasti suurempi kuin ulkomaisten matkailijoiden määrä. Kotimaisten ja ulkomaisten matkailijoiden yöpymisten kokonaisluku näiltä talvisesongeilta oli yhteensä 184 524.

Kesäsesonki kestää kesäkuusta elokuuhun ja vuosien 2016–2020 kesäsesonkien aikana Hämeenlinnassa yöpyi yhteensä 331 374 kotimaista matkailijaa. Kotimaisia saapujia samalla aikavälillä oli yhteensä 218 849. Ulkomaisia yöpyjiä oli näiden kesäsesonkien aikana yhteensä 26 625. Ulkomaisten matkailijoiden saapumismäärä oli yhteensä 14 871. Näistä luvuista voimme päätellä, että Hämeenlinnan huippusesonki on kesällä. Talvimatkailijoita ei niinkään ole ja kesäisin kotimaisten matkailijoiden yöpymisluvut tuplaantuvat.

Kesäsesonkien yöpymisten kokonaisluku, kotimaiset ja ulkomaiset matkailijat yhdistettynä, oli yhteensä 357 999. Hämeenlinnan kesäsesongin suosion, etenkin kotimaisten matkailijoiden osalta, voisi selittää tapahtumien sijoittuminen kesälle. Suurin osa tapahtumista on suunnattu kotimaiselle kuluttajakunnalle.

Viipymä

Seuraavaksi tarkastellaan kotimaisten ja ulkomaisten matkailijoiden viipymiä, eli vietettyjä öitä, Hämeenlinnassa. Nämä luvut ovat keskimääräisiä lukuja vietetyistä öistä. Kolmas taulukko (Taulukko 3.) on jaoteltuna talvi- ja kesäsesonkeihin vuosilta 2016–2020, sillä näin viipymisajoista saa tarkemman näkymän. Taulukosta on huomattavissa, että ulkomaiset matkailijat viettävät keskimäärin enemmän öitä Hämeenlinnassa kuin kotimaiset matkailijat. Talvisesonkien aikaan kotimaiset matkailijat viettävät keskimäärin 1,3 yötä kohteessa, kun taas ulkomaiset matkailijat viettävät keskimäärin 2,08 yötä kohteessa viiden vuoden aikana. Kesäsesonkien viipymätilasto on lähes samankaltainen: siinä missä kotimainen matkailija viettää keskimäärin 1,52 yötä Hämeenlinnassa, ulkomaiset matkailijat viettävät keskimäärin 2,04 yötä näiden viiden vuoden aikana.

Taulukko 3. Hämeenlinnan viipymistilastot talvi- ja kesäsesonkeilta 2016–2020. (Tilastotietokanta Rudolf 2022c.)

	Viipymisaika, öitä				
	2016	2017	2018	2019	2020
....109 Hämeenlinna					
Talvisesonki (12-02)					
Kotimaiset	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3
Ulkomaiset	1,7	2,0	2,4	1,9	2,4
Kesäsesonki (06-08)					
Kotimaiset	1,6	1,5	1,6	1,5	1,4
Ulkomaiset	1,7	2,1	1,6	1,7	3,1

Kokonaisluvut

Tässä käsittelen Hämeenlinnan matkailun kokonaislukuja yöpymisten ja saapumisten mukaan. Neljännessä taulukossa (Taulukko 4.) ei eritellä kotimaisten ja ulkomaisten matkailijoiden kokonaislukuja, vaan kaikki on laskettu yhteen. Taulukosta on nähtävillä myös Hämeenlinnan kokonaislukujen osuus koko maan yöpymistilastosta.

Yöpymisten kohdalla on huomattavissa vuosien 2017 ja 2018 laskeva lukumäärä. Vuonna 2016 matkailijoita yöpyi Hämeenlinnassa yhteensä 214 549 kun taas vuonna 2019 määrä

nousi vuoden 2018 luvuista 210 285 yöpymiseen. Vuonna 2020 määrä laski uudelleen 131 354 yöpymiseen, mikä varmasti selittyy osaltaan koronapandemian vaikutuksesta matkailuun. Saapuneiden luku toistaa samaa kaavaa, vuosina 2017 ja 2018 se oli alhaisempi kuin vuonna 2016, mutta luku kääntyi taas nousuun vuonna 2019. Mielenkiintoista taulukossa on se, että prosenttiosuus koko maan yöpymisistä pysyi lähes samana näiden vuosien aikaan. Vuonna 2016 prosenttiosuus oli hieman koholla, 1,1 %:lla, mutta sitten se oli vuosina 2017–2020 sama 0,9 %.

Taulukko 4. Hämeenlinnan yöpymisten ja saapumisten kokonaistilastot 2016–2020. (Tilastotietokanta Rudolf 2022d.)

	2016	2017	2018	2019	2020
....109 Hämeenlinna					
Yhteensä					
Yöpymiset, lkm	214 549	204 937	204 030	210 285	131 354
Saapuneet	145 987	139 906	139 480	149 828	93 574
Osuus koko maan yöp, %	1,1	0,9	0,9	0,9	0,9

Asiakassegmentit

Tilastojen mukaan (ks. luku 4.) suurin osa Hämeenlinnan matkailijoista on kotimaanmatkailijoita. Työ- ja elinkeinoministeriö, TEM, julkaisi viime vuonna selvityksen kotimaanmatkailun kohderyhmistä ja kehittämistoimista. Julkaisussa määriteltiin viisi erilaista kotimaanmatkailijatyyppeä: kaupunkilomailijat, kyläilijät ja mökkeilijät, aktiivilomailijat, nautiskelijat, kulttuurista ja luonnosta nauttivat. (Honkanen, Sammalkangas & Satokangas 26.2.2021, 47.). Julkaisussa käsiteltiin myös lapsiperheitä, mutta en syvenny heihin erikseen, sillä he kuuluvat julkaisun mukaan samoihin matkailijatyyppeihin kuin muutkin matkailijat. Viidestä matkailijatyypistä käsittelen tarkemmin kaupunkilomailijoita, aktiivilomailijoita sekä kulttuurista ja luonnosta nauttivia matkailijoita. Valitsin käsiteltäväksi nämä matkailijatyypit (Kuva 7.), koska mielestäni ne ovat Hämeenlinnan matkailun kannalta tärkeimmät segmentit, joihin tulisi keskittyä esimerkiksi palveluita, aktiviteetteja ja markkinointia mietittäessä.

Kaupunkilomailijat	Aktiivilomailijat	Kulttuurista ja luonnosta nauttivat
<ul style="list-style-type: none"> • 20 % suomalaisista • Miehet (59 %) • Yli 35-vuotiaita (65 %) • Ravintolat, kulttuuri, nähtävyydet • Kaupunkikohteet, risteilyt • Eniten päivämatoja 	<ul style="list-style-type: none"> • 19 % suomalaisista • Miehet (64 %) • Alle 45-vuotiaita (63 %) • Ulkoilma-aktiviteetit, tapahtumat, oma ja sukulaisten mökki, kylpylät, ostokset, ravintolat • Rantakohteet ja saaristo, aktiviteetteja tarjoavat kohteet, kansallispuistot ja ulkoilualueet, hiihtokeskukset 	<ul style="list-style-type: none"> • 24 % suomalaisista • Naiset (55 %) • Yli 55-vuotiaita (47 %) ja 25-44-vuotiaita (30 %) • Vaeltaminen, kansallispuistot, nähtävyydet, kulttuuri, ravintolat, tapahtumat • Kansallispuistot ja ulkoilualueet, kaupunkikohteet, kylpylät

Kuva 7. Yleistietoa käsiteltävistä matkailijatyypeistä (mukaillen Honkanen, Sammalkangas & Satokangas 26.2.2021, 53–78.)

Ruoka- ja ravintolapalvelut, nähtävyyden, kulttuuri, teatteri ja museot ovat kaupunkilomailijan kiinnostuksen kohteita. He matkustavat mielellään kaupunkikohteisiin ja tekevät enemmän päivämatoja kuin yöpymistä sisältäviä matkoja. Kaupunkilomailijat eivät matkustele kotimaassa muun muassa sen takia, että heitä kiinnostavia kohteita tai tapahtumia ei ole. (Honkanen, Sammalkangas & Satokangas 26.2.2021, 54–55.) Hämeenlinna matkakohteena tarjoaa kasvavissa määrin ravintolapalveluita ja Hämeenlinnassa on pieniä pitäjää päivämatojen kohteeksi. Näistä syistä osaa kaupunkilomailijoista saattaisi kiinnostaa Hämeenlinna matkakohteena.

Aktiivilomailijoilla on määrällisesti enemmän kiinnostuksen kohteita kuin muilla matkailijatyypeillä. Luontoaktiviteetit ovat erityisesti aktiivilomailijoiden mieleen ja julkaisussa nousi esille erityisesti pyöräily, kalastus ja golf. Täytyy kuitenkin pitää mielessä, että kaikki heistä eivät kuitenkaan kalasta tai pyöräile, mutta suurin osa kalastajista ja pyöräilijöistä kuuluvat tähän matkailijatyypin. Luontoaktiviteettien lisäksi aktiivilomailijat nauttivat myös muun muassa nähtävyyksistä, kulttuurista ja tapahtumista. Aktiivilomailijat suosivat ranta-kohteita ja saaristoa, mutta myös aktiviteetteja tarjoavat kohteet, kansallispuistot ja ulkoilualueet ovat aktiivilomailijoiden mieleen. (Honkanen, Sammalkangas & Satokangas 26.2.2021, 65–66.) Hämeenlinna ei sijaitse rannikolla saaristojen läheisyydessä, mutta vesistö, johon pääsee suoraan kaupungin keskustasta, on lähellä. Myös nähtävyyksissä urheilu on huomioitu esimerkiksi Ahveniston ulkoilu- ja luonnonsuojelualue, jossa on historian lisäksi myös aktiviteetteja. Hämeenlinnan Evo aktiviteetteineen tarjoaisi erinomaisen matkakohteen aktiivilomailijalle.

Vaeltaminen, kansallispuistot, nähtävyydet ja kulttuuri ovat kulttuurista ja luonnosta nauttien matkailijoiden kiinnostuksen kohteita. Kulttuuri ja luonto eivät poissulje toisiaan, vaan ne ovat yhtä tärkeitä tälle matkailijatyypille. Kulttuurista ja luonnosta nauttivat valitsevat matkakohteeseen yhtä mielellään kansallispuistot ja ulkoilualueet kuin kaupunkikohteetkin. (Honkanen, Sammalkangas & Satokangas 26.2.2021, 78.) Hämeenlinna on täydellinen matkakohde kulttuurista ja luonnosta nauttiville, sillä siellä yhdistyy molemmat. Keskusta museoineen ja esimerkiksi Linnanpuisto ja Kaupunginpuisto, kymmenen ja kolmenkymmenen minuutin kävelymatkan päässä Hämeenlinnan Kauppatorilta, tarjoavat oivan matkakohteen tälle matkailijatyypille. Hämeenlinnan kasvava ”ravintolaskene” tai tapahtumatkaan eivät jätä kulttuurista ja luonnosta nauttivaa kylmäksi.

Yhteenveto

Hämeenlinna on maantieteellisesti laaja alue, josta löytyy niin historiallinen linna, lasitehdas kuin 70 kilometriä merkittävä luontoreittejäkin, mikä tekee siitä matkakohteen erittäin monipuolisen. Hämeenlinnan suurimpia vetovoimatekijöitä ovat luonto, historia ja kulttuuri. Nämä kolme ovat Hämeenlinnan ydinvetovoimatekijöitä, joilla Hämeenlinnaa voitaisiin markkinoida. Ne ovat myös keskeisin osa matkakohteen tarjontaa. Tapahtumat ovat Hämeenlinnan vetovoimatekijöissä suuressa keskiössä, tapahtumatarjontaa on kaikille – nuorista aikuisista, jotka nauttivat musiikista aina museoista ja historiasta nauttivalle vanhemmalle väestölle, mutta myös harrasteryhmät on otettu huomioon. Aikaisemmin viittasin Verhelään (ks. kappale 2.3), jonka mukaan kulttuuriset vetovoimatekijät ovat sijoittuneet enemmän kaupungistuneille alueille, kun taas luonnonmaantieteelliset vetovoimatekijät sijoittuvat kauemmas kaupunkimiljööstä. Näkisin, että Hämeenlinnassa nämä kaksi vetovoimatekijää elävät sulassa sovussa kaupunkimiljöössä, mikä tekee Hämeenlinnasta erinomaisen matkakohteen kaikille matkailijoille.

Elinkaarimallin seitsemästä vaiheesta Hämeenlinna sijoittuu sitoutumis- ja kehitysvaiheen välimaastoon (ks. kappale 2.1). Hämeenlinnassa riittää matkailijoita vuositasolla hyvin ja siellä on sitouduttu matkailuun elinkeinona. Käytännön toimia matkailun edistämiseksi on pienissä määrin esimerkiksi ruokamatkailun suhteen. Matkailun sesongit ovat huomattavissa matkailun tilastoista, joiden perusteella Hämeenlinna on selvästi kesäsesongin matkakohde. Hämeenlinna ei kuitenkaan matkakohteenä kasva nopeasti, kuten elinkaarimallin kehitysvaiheessa pitäisi. Paikallisia yrityksiä on paljon, mutta myös uudet yritykset ovat löytäneet tiensä Hämeenlinnaan. Alueellisella tasolla Hämeenlinnan kaupunki on osallisena matkailun suunnitteluun ja kehittämiseen esimerkiksi sloganin ”Ihan lähellä” luomisen ja markkinoinnissa ja julkisesti tietyn värimaailman käyttämisen perusteella. Elinkaarimallin täydennyksen, kehitysmallin, mukaan (ks. kappale 2.2) sijoittaisin Hämeenlinnan olosuhteista johtuvan vaihtoehtomatkailemisen ja harkitun vaihtoehtomatkailemisen

välimaastoon. Hämeenlinna ei välttämättä houkuttele suuria matkailumääriä tai ole tarpeeksi mielenkiintoinen matkakohde. Hämeenlinnan sijainti on erinomainen, mutta se jää helposti suurempien matkakohteiden, kuten Helsingin ja Tampereen varjoon. Osaltaan taas Hämeenlinnan kaupunki on verrattain pieni matkakohde, joten matkailun pitäminen pienimuotoisena tietoisesti säästää kaupungin fyysistä miljööstä. Näkisin Hämeenlinnan sijoittumisen elinkaari- ja kehitysmallien vaiheiden ja kehityssuuntien välimaastoihin edullisena: matkailu on sen verran suurta, että sillä saadaan taattua elinkeinoa, mutta kuitenkin se on sen verran pientä, että se ei kuluta fyysistä miljööstä tai syö paikallisten hermoja. Ainoa, ja verrattain tuttuakin, matkailun ongelmallisuus on sen painottuminen tietyille sesongille. Erilaisia kehitys- ja ratkaisuideoita käsitellään myöhemmin luvussa 7.

Kauniit puisto- ja järvimaisemat. Patsaat ja soivat penkit. Historiallinen linna ja keskiaikaisen miekkojen kalahdukset. Maskuliininen teollisuusalue ja lempeä muraali. Lasitehdas ja suklaata, josta itse Joulupukkikin tykkää. Kesäiset tapahtumat, historian havinaa tihkuvat tarinat, kulttuurinähtävyydet, luontokohteet ja pienet suloiset pitäjät tekevät Hämeenlinnasta ainutlaatuisen matkakohteen, josta ei ole pitkä matka minnekään ja jossa kaikki palvelut ovat ihan lähellä.

5 Tutkimus – menetelmä ja toteuttaminen

Määrällisellä, eli kvantitatiivisella, tutkimusmenetelmällä selvitetään kysymyksiä, jotka liittyvät lukumääriin ja prosenttiosuuksiin. Kvantitatiiviseen tutkimukseen tarvitaan suuri sekä edustava otos ja aineiston keruussa käytetäänkin yleensä tutkimuslomaketta, jossa on valmiit vastausvaihtoehdot. Kvantitatiivinen tutkimus vastaa kysymyksiin ”Missä?”, ”Mikä?”, ”Paljonko?” ja ”Kuinka usein?”. Näitä selvityksiä kuvataan numeeristen suureiden avulla ja tuloksista voi muodostaa havainnollistavia taulukoita sekä kuvioita. Tutkittavaa ilmiötä kuvataan siis numeroin ja usein selvitetään myös ilmiössä tapahtuvia muutoksia. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa ei sukella syvään päätyyn, vaan sen avulla saadaan kartoitettua sen hetkinen tilanne. Tämän tyyppisessä tutkimuksessa ei siis selvitetä asioiden syitä sen tarkemmin. (Heikkilä 2014, 15.)

Hyvä esimerkki kvantitatiivisen tutkimuksen tuloksista, esittelystä ja keräämisestä on Suomen tärkein tilastojen tuottaja Tilastokeskus, joka toimii valtion ylläpitämänä. Tilastokeskuksen tehtävä on kerätä ja ylläpitää monia yhteiskuntaa kuvaavia tilastoja sekä rekistereitä. Vaikka Tilastokeskuksen tuottamia tilastoja voisi hyödyntää kvantitatiivisessa tutkimuksessa aineistona, aineistoa voi kerätä myös itse. Oman aineiston tiedonkeruumenetelmänä voi käyttää esimerkiksi postikyselyä, puhelinhaastattelua, käyntihaastattelua tai informoitua kyselyä, joka on välimuoto kirjekyselystä ja henkilökohtaisesta haastattelusta. Viime vuosien aikana myös internetin kautta tehtävät kyselyt ovat yleistyneet, mutta se vaatii kohderyhmän, jolla on pääsy internettiin. Mikäli tehdään internetissä vastattava kysely, tulee huomioida 3 asiaa: oikeanlainen kohdentaminen omalle kohderyhmälle, miten tutkittava saa tarpeellisen tiedon tutkimuksesta ja miten estetään mahdollisimman hyvin perusjoukkoon tai kohderyhmään kuulumattoman vastaaminen kyselyyn. (Heikkilä 2014, 16–17.)

Hyvään ja laadukkaaseen kvantitatiiviseen tutkimukseen liittyvät muun muassa sanat validiteetti, reliabiliteetti, objektiivisuus, tehokkuus, avoimuus ja hyödyllisyys. Validiteetti, eli pätevyys, mitataan systemaattisen virheen puuttumisella. Mitattavat käsitteet ja muuttujat tulee määritellä tarkoin, jotta mittaustulokset ovat valideja. Esimerkiksi tutkimuslomakkeen kysymysten tulee käsitellä asioita yksiselitteisesti ja niiden tulee käsitellä koko tutkimusongelma. Reliabiliteetti, eli luotettavuus, on yhteydessä tulosten tarkkuuteen. Luotettava tutkimus on toistettavissa samanlaisin tuloksin. Tutkijan on siis oltava tarkka ja kriittinen koko tutkimuksen ajan, tietojen kerääminen, syöttäminen, käsittely ja tulosten tulkinta täytyy pyrkiä tekemään virheettömästi. Objektiivisuudella, eli puolueettomuudella, tarkoitetaan sitä, että tutkija ei anna esimerkiksi omien poliittisten tai moraalisten vakaumusten vaikuttaa itse tutkimusprosessiin. Tuloksia ei vääristellä ja esimerkiksi tutkijan vaihtamisella ei ole vaikutusta objektiivisen tutkimuksen tuloksiin. Tehokkuus tutkimuksissa on kytköksissä

myös taloudellisuuteen. Hyvänä esimerkkinä on markkinointitutkimus, jonka avulla parannetaan asiakaspalvelua parempaan ja kannattavampaan suuntaan, tutkimuksesta on ollut hyötyä. Mahdollisimman halvalla tekeminen ei tarkoita taloudellista, vaan hyödyn ja kustannuksen oleminen oikeassa suhteessa. Avoimuus tutkimusta tehtäessä liittyy tutkimuksen tarkoituksen ja käyttötavan selittäminen tutkittavalle joukolle. Tärkeimmät tulokset ja johtopäätökset esitellään raportissa ja käytetyt menetelmät sekä epätarkkuusriskit ja niiden vaikutus tuloksiin avataan. Tutkimus on hyödyllinen, jos se tuo esiin jotain uutta eli on relevantti. Tutkimusmenetelmällä on osuutensa tulosten hyödyllisyyteen ja onkin hyvä miettiä jokaisen kysymyksen kohdalla tarkasti, että onko se tarpeellinen. Turhien kysymysten informaatioarvo on pieni ja monesti etukäteen harkitsematon varmuuden vuoksi kysytty kysymys on turha. (Heikkilä 2014, 27–30)

Valitsin opinnäytetyöni tutkimusmenetelmäksi kvantitatiivisen menetelmän, sillä mielestäni se tukee kaikkia määrittelemiäni tehtäviä (ks. Johdanto tk. 1, tk. 1.1 & tk. 1.2). Tarkoitukseni oli selvittää paikallisten mielikuvia Hämeenlinnasta matkakohteena. Tämä selvitys oli tehokkaampaa tehdä suurella otannalla kuin muutamalla harvalla, esimerkiksi paikallisten matkailuyritysten, haastattelulla – näin kerätystä aineistosta tuli monipuolisempi ja siitä oli helpompi muodostaa yleistä mielikuvaa Hämeenlinnasta matkakohteena. Minulle oli tärkeää saada tavallisten asukkaiden mielikuvat Hämeenlinnasta ja päätin kerätä aineiston opinnäytetyötä varten internetissä vastattavalla kyselylomakkeella. Kyselylomakkeen avulla pääsen myös kysymään suoraan tutkittavista aiheista, kuten kohteista ja nähtävyyksistä. Kyselylomake luotiin Webropol -kysely- ja raportointityökalulla.

5.1 Kyselylomake

Halusin luoda mahdollisimman selkeän ja vastaajaystävällisen kyselylomakkeen (Liite 1.). Kyselystä tuli yksinkertainen, helppo ja nopea vastattavaksi, jotta vastaajat kokisivat kyselyn miellyttäväksi vastata ja käyttää aikaa. Kysymyksistä pyrin tekemään selkeitä ja helposti ymmärrettäviä, mutta kuitenkin sellaisia, että niihin annetuista vastauksista saa relevantin käsityksen paikallisten ajatuksista Hämeenlinnasta. Kyselylomakkeessa on erilaisia vastauspolkuja ja polut avautuvat annettujen vastausten perusteella. Kysymyksiä syntyi yhteensä 26, joista yhteentoista on mahdollista vastata avoimesti kirjoittamalla. Kaikki avoimet kysymykset eivät ole kaikille avoimia, vaan riippuvat täysin vastaajan vastauksista edellisiin kysymyksiin. Yhteensä kaksi avointa kysymystä ovat kaikille pakollisia.

Kyselylomakkeen alussa selvitetään vastaajan ikä, sukupuoli ja se, että asuuko vastaaja Hämeenlinnassa. Mikäli vastaaja ei asu Hämeenlinnassa, kysely loppuu, sillä halusin ottaa tässä tutkimuksessa huomioon ainoastaan paikallisten näkemyksen Hämeenlinnasta matkakohteena (Johdanto tk. 1.2). Perustietojen jälkeen kartoitetaan, vastaajan käymistä

muun muassa aikaisemmin mainituissa kohteissa, tapahtumissa tai pitäjissä. Näistä samoista aiheista kysytään vastaajalta, että suosittelisiko hän niitä hypoteettiselle ulkopaikkakuntalaiselle ystävälleen. Kyselylomakkeen loppuun laitoin väittämiä, joissa vastaaja voi antaa omaa näkemystään Hämeenlinnan matkailusta ja Hämeenlinnasta matkakohteena. Näiden väittämien vastausvaihtoehdoissa hyödynnettiin Likertin viisiportaista asteikkoa, 1 = täysin eri mieltä, 5 = täysin samaa mieltä. Väittämiä oli yhteensä kolme, joista kaikissa oli polku avoimeen kysymykseen, jos vastaaja vastasi väittämään numerolla 4 tai 5, 1 tai 2, 1 tai 2. Viimeiseksi pyysin vastaajaa kertomaan, että millainen matkakohde Hämeenlinna on hänen mielestään, millä adjektiiveilla hän kuvaisi Hämeenlinnaa ja mitä hänelle tulee ensimmäisenä mieleen, kun hän miettii Hämeenlinnaa.

5.2 Kyselylomakkeen testaus ja aineiston keräys

Kyselylomakkeen toimivuus testattiin tietokoneella ja kahdella eri käyttöjärjestelmää, iOS ja Android, käytävällä puhelimella. Testissä testattiin muun muassa kyselyn loppumista perustietojen kolmannen kysymyksen ”Asutko jossain seuraavista Hämeenlinnan kaupungin alueista: Hauho, Hämeenlinna, Kalvola, Lammi, Renko tai Tuulos?” vastauksen ”En” -kohdalla. Tämän toiminnon testaus on tärkeää, koska sillä pyritään estämään se, että vastauksiin ei eksyisi ylimääräisiä ei-paikallisia-vastaajia. Testauksessa pyrittiin huomioimaan mahdolliset kirjoitusvirheet, kyselyn ymmärrettävyys sekä yleinen toimivuus. Tärkeää oli myös varmistaa, että tietyt vastausvaihtoehdot veivät tietyille vastauspolulle, eikä kaikki päässeet vastaamaan esimerkiksi kysymykseen numero 18 ”Miten kehittäisit Hämeenlinnan matkailua tai siihen liittyviä palveluita?”. Kysymykseen numero 18 pääsi vastaamaan vain, jos vastasi edelliseen kysymykseen 4 = jokseenkin samaa mieltä tai 5 = täysin samaa mieltä. Testauksessa selvitettiin myös kyselyn ajallinen kesto, jotta voitiin saatevies-tissä arvioida mahdollisille vastaajille, että kuinka kauan kyselyn tekeminen veisi heiltä suurin piirtein aikaa. Testauksien jälkeen kyselylomake oli valmis jaettavaksi ja julkaistavaksi vastaajille.

Aineisto kerättiin oman lähipiirini ja Hämeenlinnaan liittyvän Facebook-ryhmän ”Hämeenlinna Puskaradio” kautta. Ryhmässä on 2 600 jäsentä ja se on tarkoitettu hämeenlinalaisille esimerkiksi palveluista ja tapahtumista keskustelemiselle. Julkaisin linkin kyselylomakkeeseeni ryhmän keskustelupalstalle ja vastausajaksi määrittelin kolme päivää, koska tämän kokoisesta ryhmästä on mahdollista saada paljon vastauksia lyhyessä ajassa. Mikäli jostain syystä vastauksien määrä jäisi alle 100 vastauksen, ajattelin julkaista linkin kyselylomakkeeseeni myös toisessa Facebook-ryhmässä nimeltään ”Hämeenlinna”, jossa on 18 600 jäsentä.

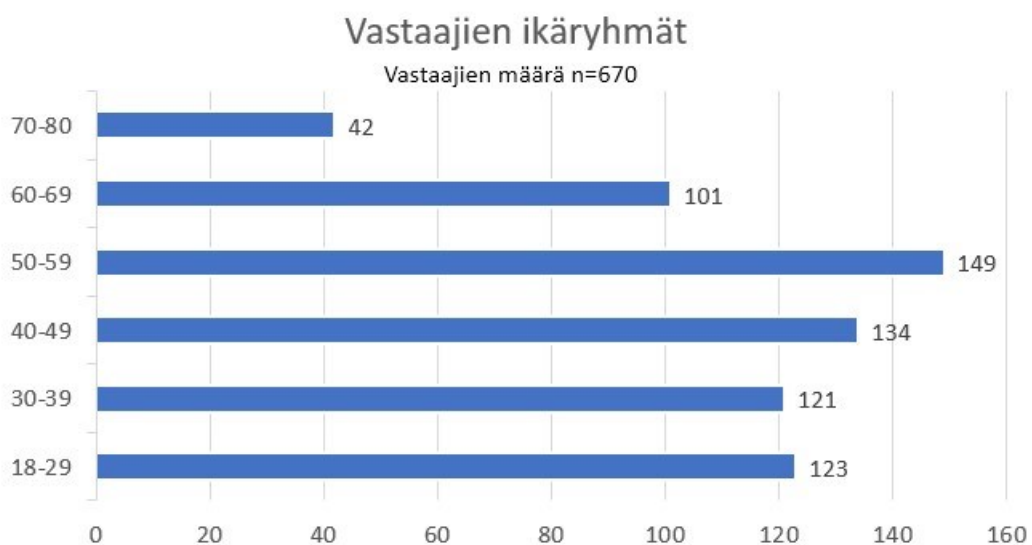
En halunnut julkaista kyselylomaketta "Hämeenlinna"-ryhmään heti, sillä ryhmän kokoluokka olisi saattanut johtaa liian suureen vastausmäärään. Päätin julkaista kyselylomakkeen Facebookiin sunnuntaina sillä ajatuksella, että vastaajilla olisi viikonlopun tekemisten jälkeen enemmän aikaa vastata. Yhteensä kysely oli julkinen neljä päivää, lauantaista tiistaihin. Kun vastaajalla on enemmän aikaa vastata, tulokset ovat mahdollisesti luotettavampia. Tämän lisäksi laitoin linkin kyselylomakkeeseen myös muutamalle ihmiselle lähipiirissäni, jotka eivät käytä Facebookia ollenkaan. Lähipiiri sai kyselyn jo lauantaina vastattavaksi ja testattavaksi.

6 Tulokset

Käsittelen tässä kappaleessa kyselylomakkeen kautta tulleita vastauksia. Aiemman mainitun ”Hämeenlinna Puskaradio” -Facebook ryhmän kautta vastauksia saatiin vain 7 kappaletta, eikä julkaisua pidetty ryhmän sivulla kauaa, vaan se poistettiin ylläpidon toimesta. Julkaisin siis maanantaina iltapäivällä aiemmin mainitussa isommassa ”Hämeenlinna” - Facebook ryhmässä. Se kannatti, sillä se oli poikinut tiistaiaamuun mennessä jo yli 500 vastausta. Vastauksia tuli yhteensä 670, mikä yllätti minut täysin. Kyselytutkimuksen vastausprosentti oli 81 %. Osa vastaajista karsiutui kysymyksen 3 kohdalla pois, mikä jätti lopullisia vastaajia 544. Jaoin tulosten käsittelyn viiteen osaan, jotta vastausten käsittely ja esittäminen olisi helpompaa.

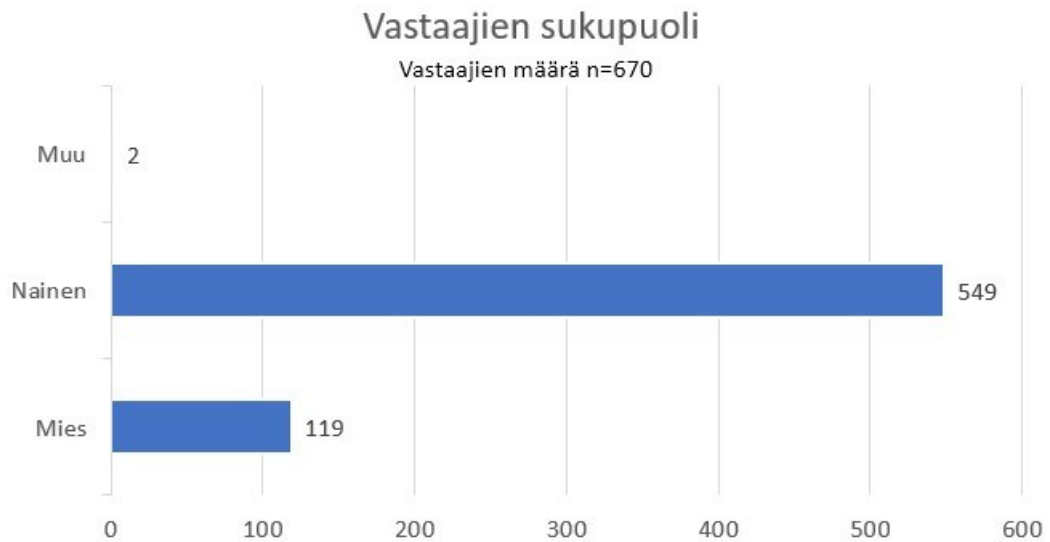
6.1 Perustiedot

Tässä kappaleessa käsittelen vastaajien perustietoja, kuten ikää, sukupuolta ja sitä, että asuvatko he Hämeenlinnan alueella. Kaikkiin perustietojen kysymyksiin vastasi yhteensä 670 vastaajaa ja osa heistä karsiutui pois kolmannen kysymyksen kohdalla.

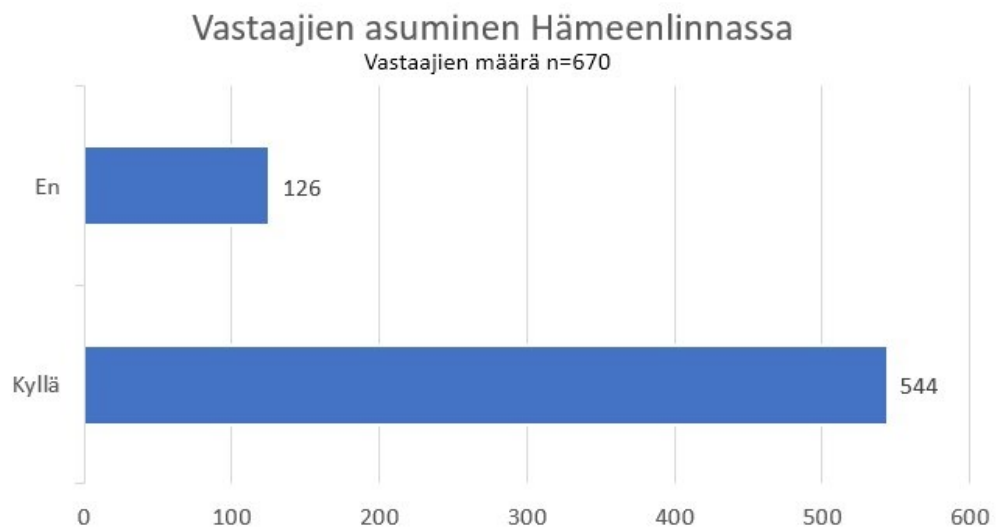
Kuva 8. Vastaajien ikäryhmät ja jakautuminen.

Suurin osa vastaajista oli 50–59-vuotiaita (Kuva 8.) ja kokonaismäärästä heitä oli 149. Pienintä osaa vastaajista edustivat 70–80-vuotiaat, joita oli 42 kappaletta. Toiseksi pienin osa vastaajista oli 60–69-vuotiaita, joita oli 101. Loput ikäryhmät, 40–49-, 30–39- ja 18–29-vuotiaat, jakautuivat tasaisesti vastausten lukumäärissä.

Kuva 9. Vastaajien sukupuoli.

Kuvasta kahdeksan voidaan nähdä, että vastaajista suurin osa oli naisia. Naisten määrä vastauksissa oli 549 (Kuva 9.). Miehiä vastaajista oli 119. Heitä, jotka valitsivat vastauksen ”Muu”, oli 2 kappaletta.

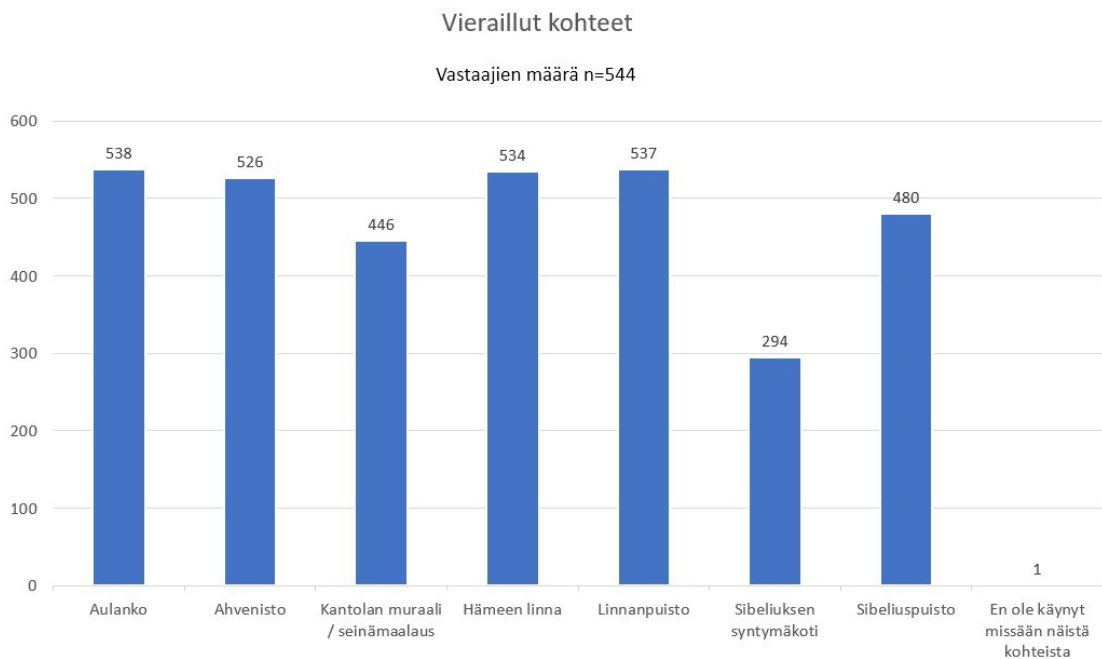

Kuva 10. Selvitys asuvatko vastaajat Hämeenlinnassa.

Kolmannessa kysymyksessä kysyttiin, että asuvatko vastaajat jossain Hämeenlinnan alueella (Hauho, Hämeenlinna, Kalvola, Lammi, Renko tai Tuulos). Suurin osa vastaajista asuu Hämeenlinnan alueella 544 vastauksella (Kuva 10.). Vastaajista 126 ei asu Hämeenlinnassa, joten heidän osaltaan kysely päättyi tähän. Tämä oli tärkeä rajaava kysymys, sillä kyselytutkimuksen tarkoituksena oli kerätä paikallisten mielipiteitä, kokemuksia ja mielikuvia.

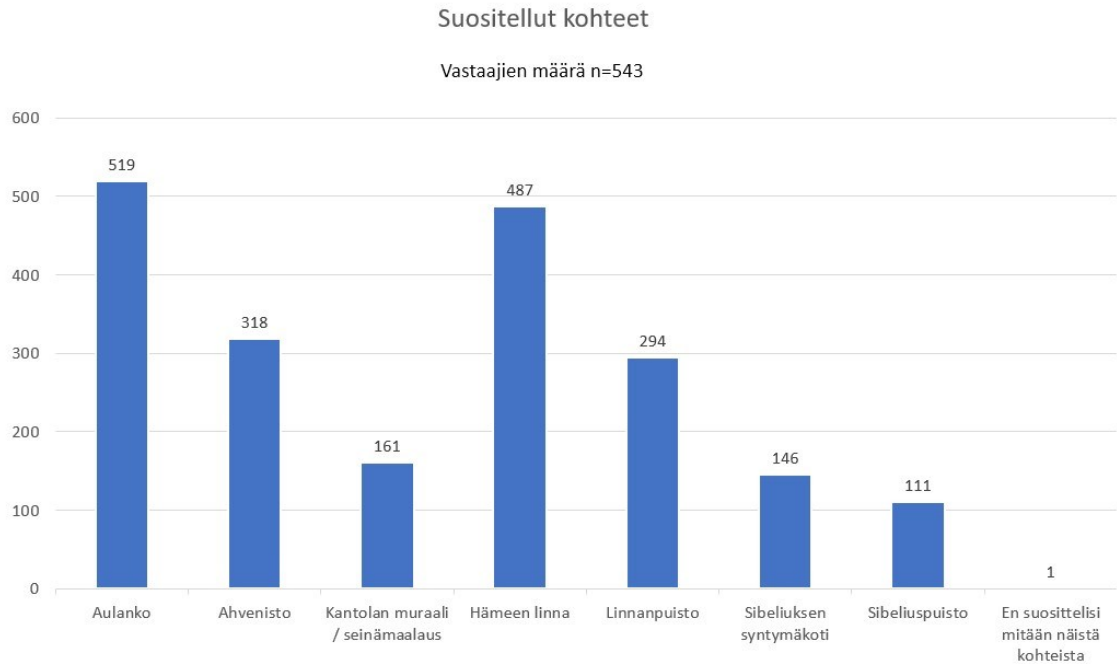
6.2 Kohteet Hämeenlinnan kaupunkialueella

Tässä kappaleessa käsittelen vastauksia liittyen Hämeenlinnan kaupunkialueen kohteisiin, kuten niissä vierailuun ja niiden suositteluun. Vastaajia tähän osioon jäi yhteensä 544 edellisen kysymyksen jälkeen. Kahdessa viimeisessä kysymyksessä oli mahdollista vastata avoimesti, riippuen vastauksesta kysymykseen numero 4.

Kuva 11. Vieraillut kohteet Hämeenlinnan kaupunkialueella.

Vastaajista suurin osa (Kuva 11.) on käynyt Aulangolla, Ahvenistolla, Hämeen linnassa ja Linnanpuistossa. Kaikista eniten vastaajia oli käynyt Aulangolla 538 vastauksella ja toiseksi eniten Linnanpuistossa 537 vastauksella. Vähiten kävijöitä oli käynyt Sibeliuksen syntymäkodissa 294 vastauksella ja toiseksi vähiten Kantolan muraalilla 446 vastauksella. Yksi vastaajista ei ole vierailut missään näistä kohteista, joten tämä vastaaja jatkoi suoraan kysymykseen 8, jossa tiedusteltiin tapahtumista.

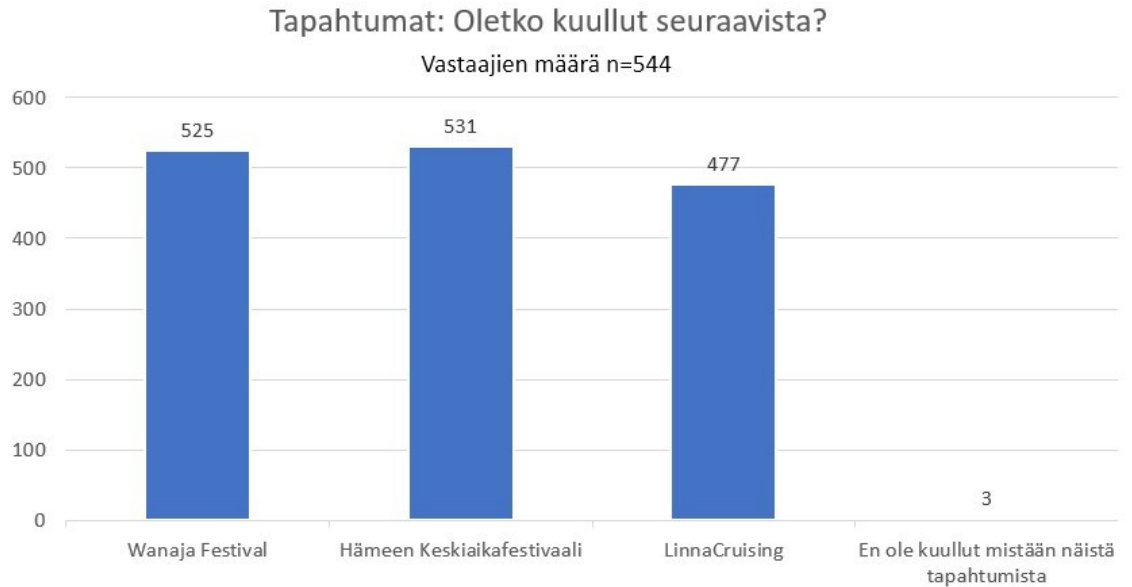
Kuva 12. Suositellut kohteet Hämeenlinnan kaupunkialueella.

Kuvasta 12 voidaan nähdä, kuinka suurin osa vastaajista suosittelisi hypoteettiselle ulkopaikkakuntalaiselle ystävälleen Aulankoa vierailukohteeksi Hämeenlinnassa 519 vastauksella. Toiseksi suurin suosittelun kohde on Hämeen linna 487 vastauksella. Sibeliuseru ja Sibeliuksen syntymäkoti olivat vähiten suositteluja kohteita 111 ja 146 vastauksella. Yksi vastaajista ei halunnut suositella mitään näistä kohteista.

Seuraavat kaksi kysymystä oli avoimen vastauksen kysymystä. Vastaajat saivat omin sanoin kertoa, että miksi suosittelisivat näitä kohteita tai miksi eivät suosittelisi näitä kohteita. Vastauksista nousi suureksi teemaksi kaunis luonto ja kauniit maisemat. Monien vastaajien mielestä nämä kohteet ovat myös ainutlaatuisia, joita löytyy vain Hämeenlinnasta. Oli myös avoin vastaus, jossa todettiin näiden kohteiden olevan pelkkää seisoskelua ja tuijotusta ilman aktiviteetteja tai tekemistä.

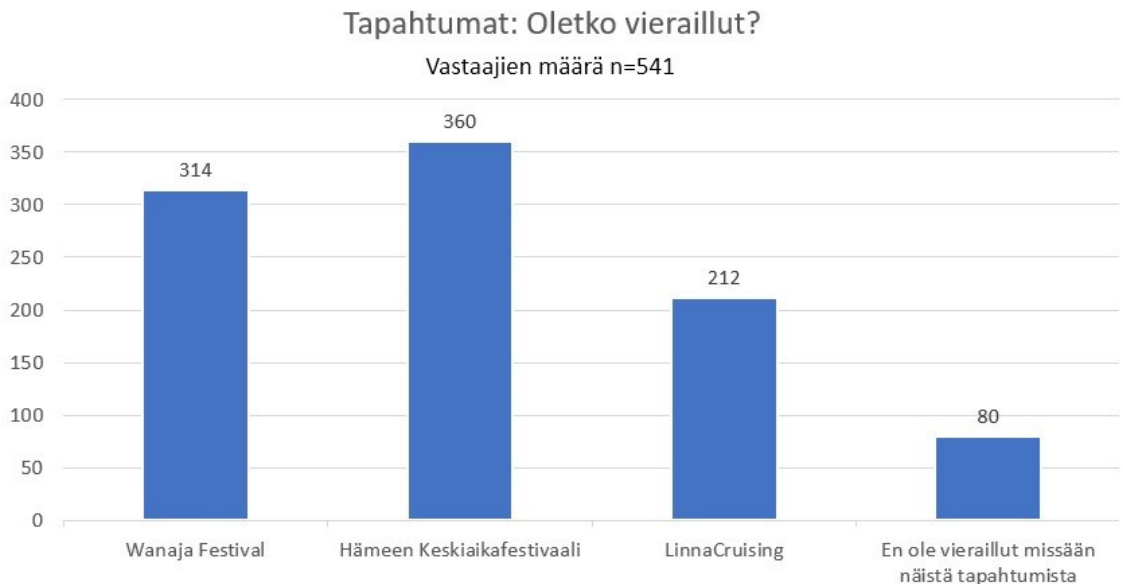
6.3 Tapahtumat

Tämän kappaleen aiheena ovat tapahtumat Hämeenlinnan kaupunkialueella. Käsitellen vastauksia liittyen kolmeen erilaiseen tapahtumaan, kuten ovatko vastaajat kuulleet tapahtumista, vierailleet niissä ja suosittelisivatko he niitä muille. Seuraavaksi käsiteltävien kysymysten joukossa oli yksi avoin kysymys.

Kuva 13. Tapahtumat, joista vastaajat ovat tai eivät ole kuulleet.

Hämeen Keskiäikafestivaali oli kolmesta tapahtumasta kuulluin 531 vastauksella (Kuva 13.). Seuraavana tuli Wanaja Festival 525 vastauksella ja LinnaCruising 477 vastauksella. Kolme vastaajista ei olleet kuulleet mistään näistä tapahtumista, joten he hyppäsivät suoraan kysymykseen 11, jossa kysytään Hämeenlinnan litalan kohteista.

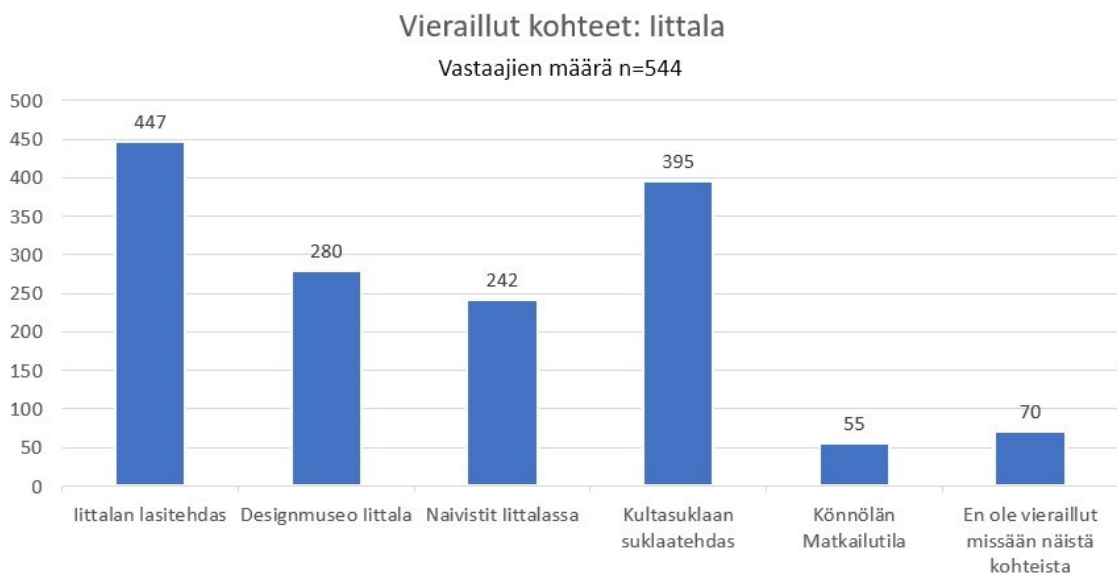
Kuva 14. Tapahtumat, joissa vastaajat ovat tai eivät ole vierailleet.

Vastaajista suurin osa, 360, oli myös vierailut Hämeen Keskiäikafestivaaleilla (Kuva 14.). Wanaja Festivalissa vastaajista oli vierailut 314 ja LinnaCruisingissa 212 vastaajaa. Oli yllättävää huomata, että kuinka suuri osa tapahtuneista kuulleista kävi myös itse tapahtumassa. 80 vastaajaa ei ollut vierailut missään näistä tapahtumista.

Viimeisenä annettiin vastaajille vapaus kertoa itse avoimen kysymyksen avulla, että suosittelisivatko he näitä tapahtumia muille. Samalla myös kysyttiin, että miksi suosittelisi tai miksi ei suosittelisi. Suurin osa vastaajista suosittelisi tapahtumia ja erityisesti Hämeen Keskiaikafestivaaleja, vaikkakin osan mielestä liput sinne ovat liian kalliit ja se tuntuu kaupallistuvan vuosi vuodelta. Osa vastaajista suosittelisi, mikäli tietäisivät, että nämä tapahtumat kiinnostaisivat toista osapuolta ja jotkut vastaajista eivät suosittelisi ollenkaan, koska hekään eivät niihin osallistuisi. Onnistuneet järjestelyt ja kauniit maisemat tapahtumaympäristössä nousivat myös suurena teemana suosittelun perustelemiselle.

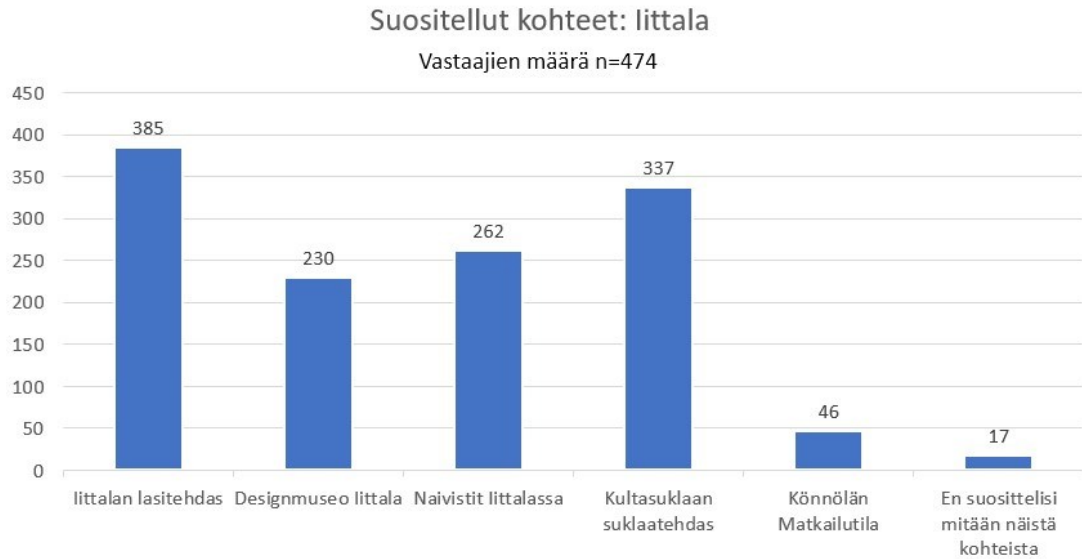
6.4 Kohteet Hämeenlinnan pitäjissä

Tässä kappaleessa käsittelen Hämeenlinnan pitäjiin, littalaan ja Evoon, liittyviä vastauksia. Niissä selvitettiin muun muassa kävijöitä ja suosittelijoita vastaajien joukosta. Kysymysten joukossa oli kolme avoimen vastauksen kysymystä. Osa vastaajista vastasi kahden kolmesta, osa yhteen ja osa ei ollenkaan riippuen siitä mitä he olivat vastanneet.

Kuva 15. Vastaajien vierailut Hämeenlinnan littalan kohteissa.

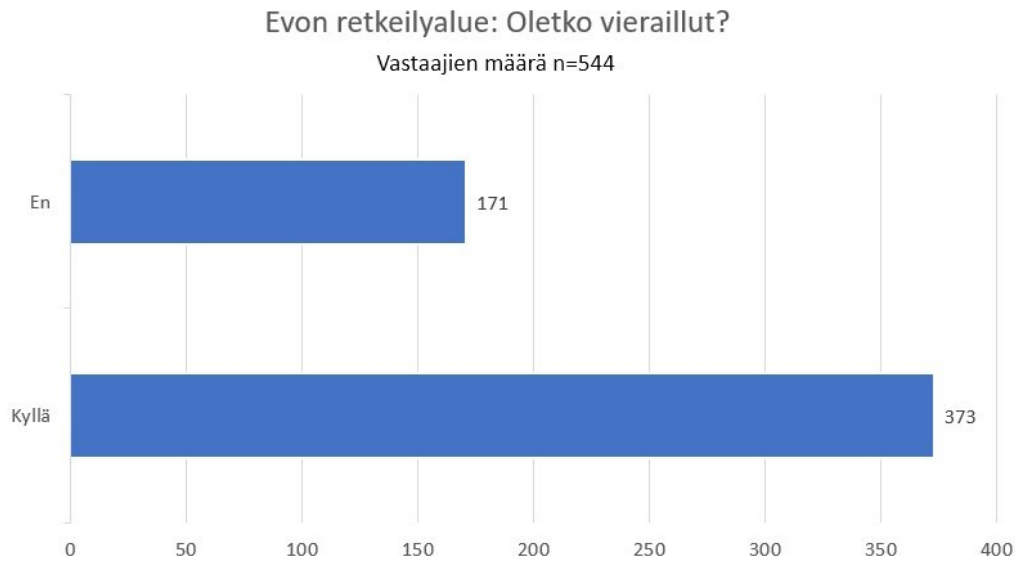
Vastaajista suurin osa, 447, on vieraillut littalan lasitehtaalla (Kuva 15.). Seuraavaksi vierailluin kohde oli Kultasuklaan suklaatehdas 395 vastauksella. Designmuseo littalan ja Naivistit littalassa -kohteiden välinen ero oli vähäinen, vain 38 vastaajan verran. Vähiten vastaajia oli vieraillut Könnölän Matkailutilalla 55 vastauksella. Vastaajista 70 ei ollut vieraillut näistä kohteista missään, joten he hyppäsivät eteenpäin kysymykseen 15, jossa kysytään Evon retkeilyalueesta.

Kuva 16. Vastaajien suosittelut Hämeenlinnan littalan kohteista.

Suurin osa vastaajista suosittelisi littalan lasitehdasta kohteena 385 vastauksella (Kuva 16.). Toiseksi suositteluin kohde oli Kultasuklaan suklaatehdas 337 vastauksella. Vastaajista osa suosittelee pienellä erolla enemmän Naivistit littalassa -kohdetta, 262, kuin Designmuseo littalaa, 230, kohteena muille. Pienimmäksi suosittelun kohteeksi jäi Könnölän Matkailutila 46 vastauksella. 17 vastaajaa ei suosittelisi näistä kohteista mitään.

Seuraavat kysymykset olivat avoimen vastauksen kysymyksiä. Vastaajat saivat omin sanoin kertoa, että miksi suosittelisivat näitä kohteita tai miksi eivät suosittelisi näitä kohteita. Vastaajien, jotka suosittelisivat kohteita, mielestä nämä kohteet ovat helposti saavutettavissa, sillä ne sijaitsevat lähellä. Lasinpuhallukseen tutustuminen, uniikki taide ja hyvän suklaan ostaminen olivat hyviä syitä suosittelua näitä kohteita. Nämäkin kohteet saivat titelin ”ainutlaatuinen”, joita ei löydy muualta. Vastaajien, jotka eivät suosittelisi kohteita, mielestä littalaa ei koettu tarpeeksi mielenkiintoisena tai suosittelun arvoiseksi. Osa heistä koki, että kohteet ovat mitäänsanomattomia, ei tuttuja ja niiden aukioloajat olivat sekavat.

Kuva 17. Evon retkeilyalueen vierailut.

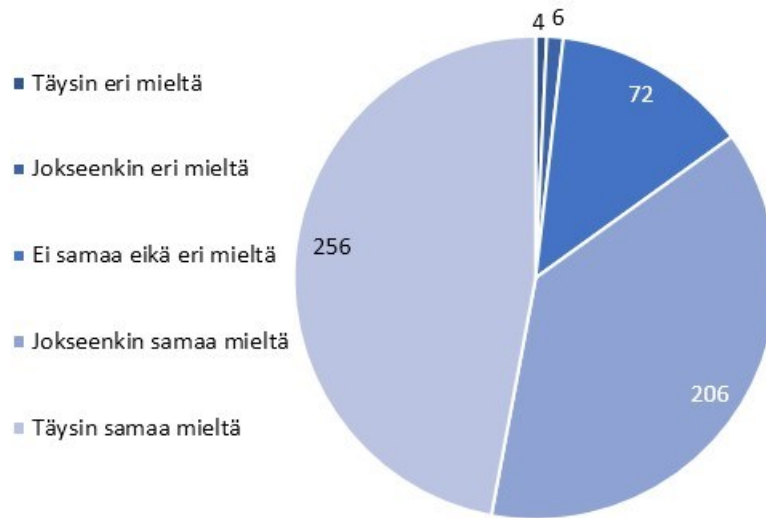
liittalan jälkeen käsittelyyn tuli Evon retkeilyalue. Ensimmäinen kysymys liittyi siellä vierailuun. Vastaajista 373 oli käynyt (Kuva 17.) ja 171 vastaajaa ei ollut käynyt Evon retkeilyalueella. Ne vastaajat, jotka vastasivat tähän kysymykseen ”En” siirtyivät suoraan väittämään numero 17.

Seuraavaksi tuli avoin kysymys liittyen Evon retkeilyalueen suositteluun. Vastaajat saivat omin sanoin kertoa, että suosittelisivatko he Evoa vai eivät ja miksi. Suurin osa vastaajista suosittelisi Evon retkeilyaluetta vedoten siihen, että se on monipuolinen luontokohde ja sen kauneuteen. Muita syitä suosittelua oli muun muassa sen läheinen sijainti, aktiviteetit ja vertaus jopa Lapin erämaan maisemiin. Vastaajat, jotka eivät suosittelisi Evon retkeilyaluetta vetosivat muun muassa onnettomiin opasteisiin, huonoon puuhooltoon laavuilla ja siihen, että lähempääkin löytyy kauniita ulkoilureittejä. Muutamassa vastauksessa huomioni kiinnittyi seuraavanlaiseen seikkaan: toivotaan, ettei Evoa ehkä löydettäisi vedoten siihen, että liika matkailu pilaisi alueen rauhallisuuden.

6.5 Hämeenlinna matkakohteena

Tämän kappaleen aiheena on vastaajien mielipiteet Hämeenlinnan matkailusta ja sen kehittämisestä, matkailijoista Hämeenlinnassa yleisesti, Hämeenlinnan olemista matkakohteena, sen suositteluista ja arviointia. Pyysin vastaajia myös valitsemaan sopivia adjektiiveja vastausvaihtoehdoista kuvaamaan Hämeenlinnaa sekä kertomaan, että mitä heille tulee ensimmäisenä mieleen, kun he miettivät Hämeenlinnaa.

Hämeenlinnan matkailua tai siihen liittyviä palveluita tarvitsee kehittää.

Vastaajien määrä n=544

Kuva 18. Vastaajien mielipide Hämeenlinnan matkailusta ja sen palvelujen kehittämisestä.

Väittämässä käytettiin vastaamisen apuna Likertin viisiportaista asteikkoa, joista 1 = täysin eri mieltä ja 5 = täysin samaa mieltä (Kuva 18.). Väittämän vastauksien keskiarvoksi tuli 4,3 viidestä. Vastaajista suurin osa, 256, oli täysin samaa mieltä siitä tai jokseenkin samaa mieltä, 206, että Hämeenlinnan matkailua tai siihen liittyviä palveluita tarvitsee kehittää. Näin vastaamalla he pääsivät vastaamaan seuraavaan kysymykseen, jossa tiedustellaan vastaajien ehdotuksia, miten Hämeenlinnan matkailua tai siihen liittyviä palveluita tulisi kehittää. Toiseksi vähiten vastaajat olivat jokseenkin eri mieltä, 6, ja vähiten vastaajat olivat täysin eri mieltä, 4, matkailun ja palvelujen kehittämisestä. 72 vastaajaa ei ollut samaa eikä eri mieltä. Mikäli vastaaja valitsi vaihtoehdot 1, 2 tai 3, siirtyivät he kysymykseen numero 19.

Vastaajat, jotka olivat täysin tai jokseenkin samaa mieltä Hämeenlinnan matkailun tai siihen liittyvien palvelujen kehittämisestä, 462, pääsivät vastaamaan avoimesti seuraavaan kysymykseen. Kysymyksessä tiedusteltiin, että miten vastaaja kehittäisi matkailua tai siihen liittyviä palveluita. Suurimmaksi kehittämiskohteeksi nousi Hämeenlinnan tiedotus esimerkiksi tapahtumista, se on liian pientä ja vähäistä. Yleisesti paikalliset toivoivat myös Hämeenlinnan, sen alueen ja palveluiden markkinointia enemmän, tiedotuksen kaltaisesti sekin jää pieneksi ja mitättömäksi, eikä nouse muiden kaupunkien tasolle. Paikalliset toivovat parempia palveluita ja alueita leirintäaluetoiminnalle, kuten esimerkiksi caravan-alue palveluineen. Myös veneilijöille toivottiin niin satamaa kuin vierasvenesatamaa ja tankkauspisteitä. Vesistö- ja luontoaluekaupunkina Hämeenlinna unohtaa täysin hyödyntää valttikorttinsa niin veneilijöiden kuin matkailuautoilijoidenkin saralla. Vastaajat toivovat

myös majoituspalvelujen kehittämistä, esimerkiksi parantamalla nykyisiä hotelleja ja tuomalla lisää pienempiä majoitusvaihtoehtoja, kuten hostelleja. Yleisesti vastaajat toivoivat kehitystä lisäämällä ravintoloita, kahviloita ja kioskeja ympäri Hämeenlinnaa aina uimarannoilta rantaviivaa pitkin Linnanpuistoon. Ranta-alueet tulisi muutenkin hyödyntää paremmin ja suuremmissa määrin esimerkiksi kelluvilla ravintoloilla. Vastaajat kehittelisivät lisää tapahtumia Hämeenlinnan torille ja Kantolan tapahtumapuistoon, jotta niihin saataisiin eloa, eikä niitä käytettäisi vain kerran vuodessa. Yksi toistuva teema oli Hämeenlinnan julkinen liikenne, joka voisi vastaajien mielestä olla halvempi tai esimerkiksi kesäsesongilla jopa ilmainen cityjunan tai vesibussin tapaan, jotta matkailijat pääsisivät vaivattomammin ja halvemmin liikkumaan paikasta toiseen. Vastaajista osa oli myös sitä mieltä, että sitä pitäisi parantaa kaikkineen ja luoda yhtenäinen kokonaisuus, jotta esimerkiksi linja-autot ja junat eivät kulkisi ristiin. Talvikaudelle kaivataan ylipäätään enemmän aktiviteettia ja tapahtumia. Vastaajien mielestä Hämeenlinnan historiaa voisi hyödyntää enemmän ja kaupungin tarinallistaminen voisi elvyttää Hämeenlinnan houkuttelevuutta matkakohteena.

Vastaajien ajatukset ja mielipiteet antavat arvokasta tietoa Hämeenlinnan tämänhetkisestä tilanteesta matkailun saralla. Halusin nostaa tähän loppuun vielä mielestäni tärkeimpiä paikallisten ajatuksia Hämeenlinnan matkailusta: vastaajat kokevat, että olisi hyvä saada uusia ja nuoria ideoita kehittämään Hämeenlinnaa. Vastaajat myös peräänkuuluttavat Hämeenlinnan kaupungin tukea matkailualalle ylipäätään, sillä tällä hetkellä se on olematonta.

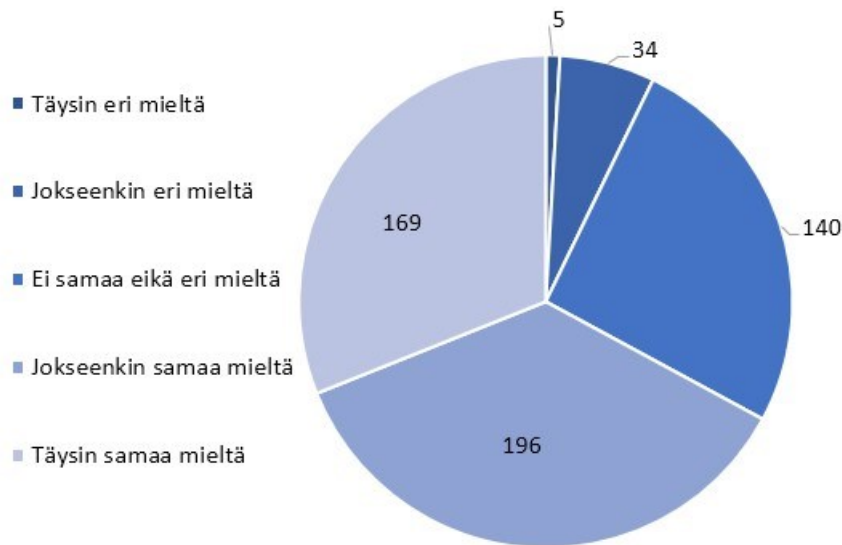

Kuva 19. Vastaajien mielestä todennäköisin paikka tavata matkailija Hämeenlinnassa.

Vastaajilta kysyttiin, että missä heidän mielestään todennäköisimmin tapaa matkailijan Hämeenlinnassa. 176 vastaajan, eli suurimman osan, mielestä (Kuva 19.) matkailijat eivät

näy huomattavasti Hämeenlinnassa. Museoissa tai muissa kulttuurikohteissa taas on 164 vastaajan mielestä todennäköisintä tavata matkailija. 101 vastaajaa puolestaan pitää todennäköisimpänä yleisesti katukuvassa näkyviä matkailijoita, kun taas 61 vastaajaa on sitä mieltä, että matkailijoita näkyy todennäköisimmin hotelleissa tai muissa majoitusliikkeissä. Vastaajista pienin määrä, 42, oli sitä mieltä, että ravintoloissa tai muissa ravitsemisliikkeissä tapaa todennäköisimmin matkailijan.

Hämeenlinna on mielestäni erinomainen matkakohde.

Vastaajien määrä n=544

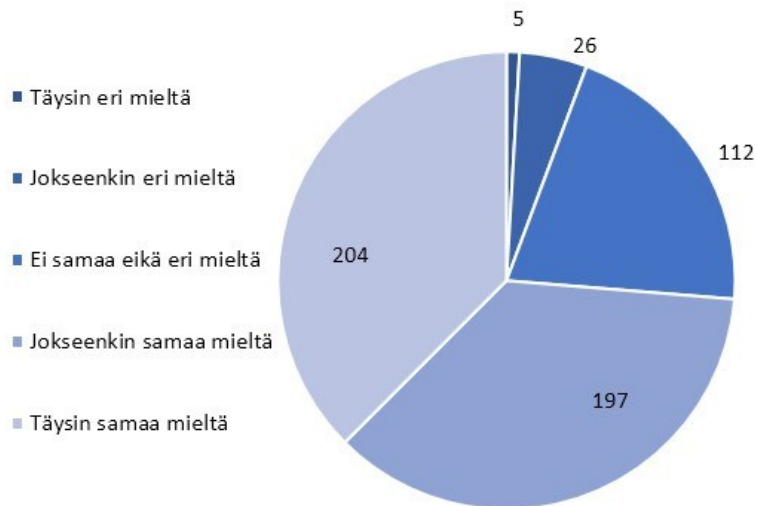
Kuva 20. Vastaukset väittämään siitä, että Hämeenlinna on erinomainen matkakohde.

Tässä väittämässä käytettiin apuna Likertin asteikkoa, josta 1 = täysin erimieltä ja 5 = täysin samaa mieltä (Kuva 20.). Väittämän vastauksien keskiarvoksi tuli 3,9 viidestä. Vastaajista suurin osa oli jokseenkin samaa mieltä, 196, ja toiseksi suurin osa oli täysin samaa mieltä, 169. Vastaajista 140 ei ollut samaa eikä eri mieltä, 34 olivat jokseenkin eri mieltä ja 5 oli täysin eri mieltä väittämän kanssa. Mikäli väittämään vastasi jokseenkin tai täysin erimieltä, pääsi vastaamaan avoimeen kysymykseen, jossa tiedusteltiin, että mikä tekisi Hämeenlinnasta paremman matkakohteen.

Vastaajien mielestä Hämeenlinnasta tekisi paremman matkakohteen aikaisemmin esille tullut markkinointi, josta erottuminen esimerkiksi keskustan alueen puurakennuksien tarinallistamisella ja hyödyntämisellä, jotta ne eivät jäisi kerrostalokompleksien jalkoihin. Palveluiden parantamista ja tuomista keskustaan, joka kaipaisi parantamista, jotta se houkuttelisi matkailijoita ja paikallisiakin enemmän torin tuntumaan. Vastaajien mielestä aiem-

min mainittu joukkoliikenne pitäisi saada helpommaksi ja paremmaksi tai sitten vastavasti tarjota enemmän maksuttomia tai halvempia paikkoja parkkeerata oma auto. Vesistön hyödyntämisestä mainittiin ja esimerkiksi oman kävelysillan rakentaminen jalankulkijoille toisi rautatieaseman lähemmäksi. Yleisilmeen parantamista ja siisteys mainittiin vastausten joukossa.

Suosittelen Hämeenlinnaa matkakohteena.

Vastaajien määrä n=544

Kuva 21. Vastausten jakautuminen väittämälle "Suosittelen Hämeenlinnaa matkakohteena".

Väittämässä käytettiin apuna Likertin viisiportaista asteikkoa, josta 1 = täysin erimieltä ja 5 = täysin samaa mieltä (Kuva 21.). Väittämän vastauksista koostui 4,0 keskiarvo viidestä. Vastaajista suurin osa suosittelisi Hämeenlinnaa matkakohteena 204 vastauksella kohtaan "Täysin samaa mieltä". Toiseksi suurin osa vastasi, että jokseenkin samaa mieltä, 197. Vastaajista 112 ei ollut samaa eikä eri mieltä. 26 vastaajaa oli jokseenkin eri mieltä ja 5 täysin eri mieltä suositeltavuudesta. Vastaajan vastattua tähän väittämään "Täysin eri mieltä" tai "Jokseenkin eri mieltä" siirtyi hän vastaamaan avoimeen kysymykseen numero 23, jossa tiedusteltiin vastaajan motiiveja suosittelemattomuudelle.

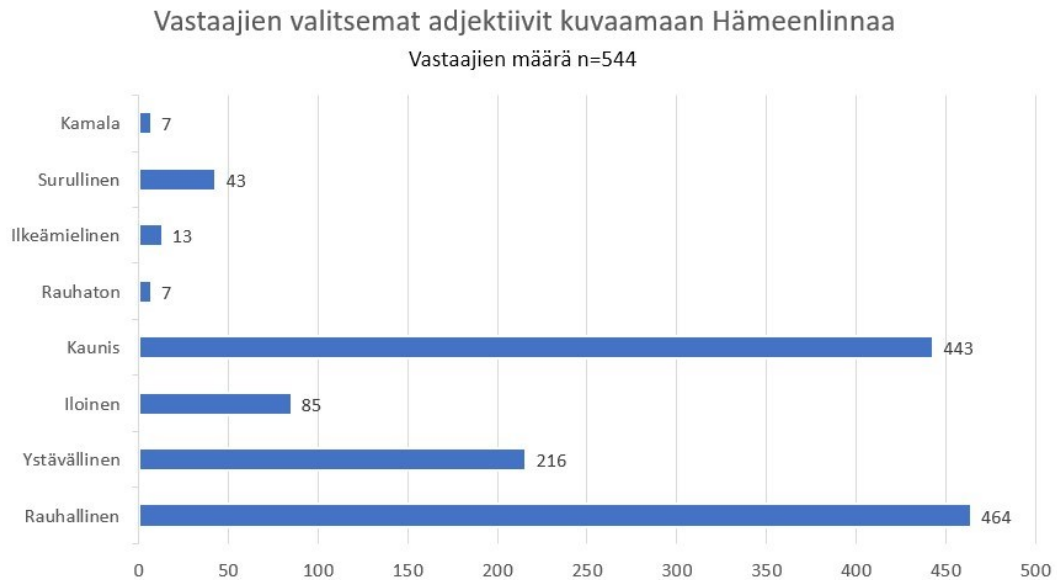
Kysymykseen numero 23 vastattiin avoimesti ja siihen vastasi edellisen kysymyksen vastauksista riippuen 31 vastaajaa. Vastaajat eivät suosittelisi Hämeenlinnaa matkakohteena muun muassa sen takia, että kokevat kaupungin vain rapistuvan paikoilleen. Vastaajien mielestä Hämeenlinna on verrattain pieni ja tyhjä kaupunki, jossa ei oikein ole mitään minkä takia tänne tulla – muuta kuin Wanaja Festival ja Hämeen Keskiaikafestivaali. Hämeenlinnassa ei vastaajien mielestä tapahdu mitään, etenkin talvisin ja etenkin nuorille löytyy parempiakin matkakohteita. Huono julkinen liikenne saa tässäkin kysymyksessä

paljon huomiota, sillä paikalliset kokevat, että linja-autot ja junat menevät ristiin tai linja-auto on liian ajoissa tai myöhässä. Koetaan myös noloksi se, että kaupunki on epäsiisti ja esimerkiksi yleisiä vessoja ei ole missään.

Kyselylomakkeen loppupuolella on kaksi avointa kysymystä ja yksi valintakysymys. Ensimmäisessä avoimessa kysymyksessä tiedusteltiin, että millainen matkakohde Hämeenlinna on vastaajan mielestä. Tähän kysymykseen tuli 544 vastausta, joista nostan useimmiten mainittuja teemoja. Keskeinen sijainti, luonto ja kauniit maisemat, vesistö, turvallisuus, rauhallisuus ja historiallisuus olivat vastausten keskinäisiä teemoja. Vastaajien mielestä Hämeenlinna on piilossa oleva helmi, pieni, monipuolinen ja ihana sekä mainettaan parempi kesäkohde. Osa vastaajista on sitä mieltä, että Hämeenlinna on nukkuva, tylsä, hiljainen ja vaatimaton matkakohde. Kehitettävää olisi tapahtumien, keskustan kehittämisen ja talvimatkailun saralla hyvinkin paljon. Matkakohteena Hämeenlinnaa pidetään aliarvoituna, mutta myös hyödyntämättömänä kohteena kauttaaltaan.

Kysymyksessä numero 25 pyysin vastaajaa valitsemaan ennalta määritellyistä adjektiiveista parhaiten Hämeenlinnaa kuvaavaa adjektiivia. Kysymykseen määritellyt adjektiivit olivat:

- Rauhallinen
- Ystävällinen
- Iloinen
- Kaunis
- Rauhaton
- Ilkeämielinen
- Surullinen
- Kamala

Kuva 22. Vastaajien valitsemat adjektiivit kuvaamaan Hämeenlinnaa.

Adjektiiveista oli mahdollisuus valita yksi tai useampi vaihtoehto. Vastaajista 464 valitsivat enimmäisvastauksilla Hämeenlinnaa kuvaavaksi adjektiiviksi ”Rauhallinen” (Kuva 22.). Toisena tuli ”Kaunis” 443 vastauksella ja kolmantena ”Ystävällinen”. 85 vastaajaa kuvailisi Hämeenlinnaa iloisena. Myös negatiiviset adjektiivit saivat kannatusta: niistä eniten valittiin ”Surullinen” 43 vastauksella. Hämeenlinna on ”Kamala” ja ”Rauhaton” yhteensä 14 valinnalla ja ”Ilkeämielinen” 13 valinnalla.

Toinen avoin kysymys ja viimeinen kyselylomakkeen kysymys pyysi vastaajaa kertomaan, mitä hänelle tulee mieleen ensimmäisenä Hämeenlinnaa miettiessään. Tähän kysymykseen tuli 544 vastausta, joista nostan useimmiten mainittuja sanoja ja teemoja. Eniten vastauksista nousivat sanat ”Linna” ja ”Koti”. Kauneus, luonto, Aulanko ja rauhallisuus nousivat myös vastauksissa hyvin usein esiin. Myös tylsyys, tyhjyys ja vaatimattomuus mainittiin vastauksissa. Vastaajien mielestä hidas hämäläisyys ja sitä myöden hidas kehittyminen sekä mukulakivet ja eläkeläiset tulevat mieleen, kun ajattelee Hämeenlinnaa.

6.6 Mielikuvat

Kyselylomakkeen avulla saatujen vastausten perusteella hahmottelen hämeenlinalaisten asukkaiden mielikuvaa Hämeenlinnasta matkakohteena. Edelheimin mukaan (Björk, P., Edelheim, J. & Ilola, H. 2017, 57.) mielikuva luodaan henkilökohtaisesta ymmärryksestä, joka muotoutuu esimerkiksi tarinoiden pohjalta, minkä takia mielikuva ei ole koskaan aivan täysin samanlainen.

Oman käsitykseni mukaan hämeenlinalaiset näkevät kotikaupunkinsa kuvankauniina, historiallisena ja rauhallisena luontokohteena, joka on liian vaatimaton tuomaan itseään

esille matkailun markkinoilla. Hämeenlinnan monipuolisuutta, kohteita tai tapahtumia ei voi huomata ilman korviin ja silmiinpistävää markkinointia, saati saavuttaa niitä ilman toimivaa joukkoliikennettä tai kunnollisia majoituspalveluita. Hämeenlinnan kaupunki on tuntunut kääntävän selkäänsä matkailulle, keskustan elävöittämiselle, leirintäaluetta ja venepalveluita kaipaaville paikallisille vuosi vuodelta enemmän. Ilman kaupungin tukea, Hämeenlinna ei pidä hengissä edes olemassa olevaa matkailua. Omasta näkökulmastani se on huono asia, ettei paikallisia kuulla tarpeeksi kaupungin kehittämisessä – vastauksistakin huomasi paikallisten kaipuun elävästä Hämeenlinnasta. Uusia yrittäjiä yrityksineen, uusia ideoita, nuorta puhtia ja parannuksia kaivataan, jottei Hämeenlinna rapistuisi kasaan.

Mielikuvan Hämeenlinna on erinomainen matkakohde, mikäli matkailuun, sen palveluihin ja kehittämiseen panostettaisiin enemmän. Hämeenlinnalla on tarjota kaikkea: kauneutta, historiaa, rauhaa, tapahtumaa, lempeyttä ja luontoa ihan lähellä, kävelymatkan päässä. Mikä voisikaan olla matkakohteena parempi? Näitä asioita vaalimalla, kehittämällä, parantamalla ja markkinoimalla Hämeenlinnalla on matkailun valttikortit kädessään.

7 Pohdinta

Hämeenlinnaa, tai sen matkailua, on mahdotonta mahduttaa näiden sivujen väliin kokonaan. Tällä pienellä pintaraapaisulla saatiin kuitenkin kokoon arvokasta tietoa niin Hämeenlinnasta itsestään kuin sen tämänhetkisestä tilanteesta matkailun suhteen. Suurin ja tärkein tiedonlähde tälle tutkimukselle oli paikallisten kertomukset, kokemukset ja mielipiteet Hämeenlinnasta matkakohteena. Kyselytutkimus sai paljon huomiota ”Hämeenlinna”-Facebook ryhmässä ja 175 kommentin joukossa oli sekä palautetta että rakentavaa kritiikkiä kyselystä. Palautteet koostuivat ihanista kiitosviesteistä, kannustamisesta opinnäytetyön loppuun saattamisessa ja kehuista. Rakentavaa kritiikkiäkin sain ja niissä muun muassa kyseltiin, että miksi tiettyjä kohteita ei ollut kyselyssä, miksi ei ollut avointa tilaa kertoa omista, ehkä tuntemattomammista, suosikkikohteista Hämeenlinnassa ja että miksen laittanut esimerkiksi vesistöä tai Kantolan aluetta suuremmin kyselyyn. Nämä olivat hyviä ja maininnan arvoisia huomioita.

Kyselyn avulla saatu tieto oli laaja-alaista, mutta myös yhteneväistä. Monet vastaajista olivat samaa mieltä asioista, kuten julkisesta liikenteestä, täysin tietämättään. Se todistaa, että paikalliset kiinnittävät herkästi huomiota kaupungin, ja etenkin oman kotikaupunkinsa, ongelmakohtiin. Tulokset viittasivat siihen, että paikalliset ovat omalta osaltaan hyvinkin tyytyväisiä Hämeenlinnaan, mutta kaipaavat joitakin perustavanlaatuisia muutoksia helpottamaan arkielämää, mutta jotka helpottavat myös matkailun herättämistä. Yksi suuri huomio, joka toistui, oli se, että paikalliset selvästi kaipaavat elämää Hämeenlinnaan – joko leimaamalla koko kaupungin tylsäksi tai toivomalla suoraa esimerkiksi keskustan ja torin elävöittämistä. Elävöittäminen olisi matkailun avulla helppoa ja myös taloudellisesti kannattavaa.

Oli hienoa huomata, kuinka vastaajista suurin osa oli 50–59-vuotiaita, sillä monesti ajattelen, että Facebookissa julkaistut kyselyt tavoittaisivat enemmän esimerkiksi 30–40-vuotiaita vastaajia. 81 % vastausprosenttikin sai yllätyksensä, sillä odotin maksimissaan 100 vastausta alle 40 % vastausprosentilla. Suurin osa vastaajista oli naisia, mutta oli hienoa huomata, että myös miehet ja ihmiset, jotka ovat muunsukupuolisia tai eivät halunneet ilmoittaa sukupuoltaan, rohkenivat vastaamaan. Itse hämeenlinalaisena koen myös ylpeyttä siitä, että paikalliset lähtivät aktiivisesti kertomaan mielipiteitään ja kokemuksiaan.

Koen, että kyselytutkimus on validiteetin osalta pätevä. Kyselytutkimuksen tarkoituksena oli kerätä vastauksia tietyistä Hämeenlinnan nähtävyyksistä, kohteista ja tapahtumista, mutta myös antaa vastaajalle valtaa arvioida Hämeenlinnaa matkakohteena. Kyselylomakkeen kysymykset pohjautuivat täysin tietoperustassa esiteltyihin kohteisiin ja lopulta vastaajan omaan mielipiteeseen, kuten tutkimuskysymyksien 1.1 ja 1.2 avulla oli tarkoitus

selvittää. Tutkimuksen reliabiliteetti on vastausten määrän, tarkkuuden ja yhteneväisyyden perusteella erittäin hyvä, mutta toistettavuus tässä tutkimuksessa voi olla hankalaa. Sain 544 käsiteltävää vastausta, mutta vastaamiseen on varmasti vaikuttanut vastaajien kiinnostus ja aiheen ajankohtaisuus. Minun tutkimukseni ei välttämättä ole näistä seikoista johtuen toistettavissa. Mielestäni tutkimusmenetelmä tuki hyvin tutkimuksen tekemistä ja aineiston keräämistä. Tutkimus on myös relevantti, sillä se nosti paikallisten tarpeita ihan jokapäiväiseen elämäänkin liittyen. Aina on mahdollisuus, että vastaajat eivät vastaa rehellisesti varsinkaan sosiaaliseen mediaan laitettaviin kyselyihin. Uskon silti, että tutkimukseni luotettavuus ei kärsinyt sosiaalisesta mediasta tai vilpillisestä vastaamisesta kyselyyn, sillä vastausten määrä ja yhteneväisyys puhuvat sen puolesta, että tietynlaisia muutoksia kaivataan.

Hämeenlinna on selvästi kesämatkakohde, kuten tilastoista (ks. luku 4.) ja kyselyyn tulleistavastauksistakin voi päätellä. Talvisesongilla ei selvästi ole tarjota tapahtumia tai muita, joka voisi toimia vetovoimatekijänä matkailijoille, tai paikallisille itselleenään. Voi myös olla, että tapahtumat ovat huonosti markkinoitu, jonka takia ne jäävät pimentoon. Lukiessani vastauksia, kiinnitin huomioni yhteen seikkaan. Kyselyssä oli kysymyksiä kolmesta eri tapahtumasta: Wanaja Festivalista, Hämeen Keskiaikafestivaalista ja LinnaCruisingista. Hyvin moni vastaajista oli kuullut näistä tapahtumista, mutta harvempi vastaajista oli osallistunut tapahtumiin. Se todisti oman oletukseni siitä, että moni hämeenlinnalainen tuntee juuri nämä tapahtumat, mutta eivät itse välttämättä osallistu niihin. Tapahtuma-atraktiot, kuten nämä tapahtumat, keräävät kuitenkin Hämeenlinnan täyteen joka kesä. Tai ainakin se vaikuttaa siltä, tapahtumakävijöiden lisäksi myös paikalliset liikkuvat tavanomaista enemmän tapahtumien aikaan. Jos Hämeenlinnaan saataisiin luotua jotain näiden tapahtumien kaltaista, joka varmasti vetäisi niin matkailijoita kuin paikallisiakin puoleensa, voisi Hämeenlinnan pientä kesäsesonkia mahdollisesti venyttää.

Hämeenlinnalla on paljon potentiaalia olla erinomainen matkakohde, mikäli kaikki palaset osuvat kohdalleen ja rattaat pyörivät yhteistyössä sekä vuorovaikutuksessa keskenään. Ilman paikallisten kuulemista ei synny uusia ideoita tai ilman kaupungin päättäjiä ei uudet ideat pääse toteutumaan. Näkisin, että nämä kaksi edellä mainittua asiaa yhdistyessään luovat Hämeenlinnasta uudenlaisen, mutta kuitenkin paikallisille tutun ja turvallisen, matkakohteen.

7.1 Kehitysideoita

Opinnäytetyötä tehdessäni mieleeni juolahti muutama kehitysidea. Kehitysideoiden avulla Hämeenlinnan tilannetta matkailun saralla voisi mahdollisesti hieman parantaa tai kehit-

tää. Tilastoja tutkiessani ja asiakassegmenttejä määritellessäni huomasin, että Hämeenlinnan matkailu on painottunut kesäsesongin kotimaanmatkailuun. Erilaisilla tapahtumilla ja niiden markkinoinnilla Hämeenlinnan matkailua voisi yrittää sysätä myös talvikaudelle, jotta säilytettäisiin Hämeenlinnan kilpailukyky ympärivuotisena matkakohteena. Ulkomailta tulleita matkailijoita ei Hämeenlinnassa liioin näy, mutta jos Hämeenlinnaa markkinoitaisiin monella eri kielellä esimerkiksi Uudenmaan tai Lapin alueilla enemmän, saattaisi ulkomailta tulleiden matkailijoiden kiinnostus herätä Hämeenlinnaa kohtaan.

Kyselylomakkeen vastauksissa nousi usein esille Hämeenlinnan markkinointi ja yleinen tiedotus asioista. Näihin kahteen, ja etenkin jälkimmäiseen, panostaminen on erittäin kannattavaa. Jos paikalliset eivät tiedä mitä Hämeenlinnassa tapahtuu, miten kukaan muukaan voi tietää? On tärkeää panostaa tiedon kulkemiseen, sillä ilman kunnon tiedotusta saattaa käydä niin, että kaikilla on oma mielipide siitä mitä tapahtuu ja kukaan ei ole sataprosenttisen varma, että mitä oikeasti tapahtuu. Hämeenlinnan markkinointi on myös yksi, jota voisi kehittää. Hämeenlinna näkyy hämeenlinalaisille oranssivalkeisina roska-astioina, ”Ihan lähellä”-sloganina linja-autopysäkillä ja isolla ”Häampton”-kyllillä Hämeenlinnan torilla. Muualla se ei oikein näy, edes sosiaalisessa mediassa. Markkinointia täytyy lisätä paljon ja sitä pitää tehdä laajemmin.

Muita asioita, joita nousi kyselyn vastauksista, olivat leirintäalue, veneily ja julkinen liikenne. Paikalliset toivovat siis palvelujen laittamista kuntoon. Julkisen liikenteen toimivuus auttaa luonnollisesti myös matkailussa. Kyselyssä tulleiden vastausten mukaan olisi hyvä lähteä kehittämään esimerkiksi junan ja linja-auton aikataulujen synkronointia. Jos linja-autojen ja junien aikataulua tutkittaisiin ja laitettaisiin sopimaan yhteen, auttaa se niin paikallisen elämää kuin matkailijaa jatkamaan seuraavaan kohteeseen. Kunnon leirintäaluetta kaivataan ja olen samaa mieltä. Hämeenlinnassa on paljon tilaa, esimerkiksi Aulangon läheisyydessä tai Kantolan tapahtumapuiston miljöössä, joten miksi sitä ei hyödynnettäisi matkailun kehittämiseen. Venesatamaakin, vierasvenepalveluita ja tankkauspistettäkin kaipaillaan Hämeenlinnassa, mikä on ymmärrettävää, kun ollaan vesistön ympärillä. Vierasvenelaituri ja palvelut sopisivat keskustan kylkeen esimerkiksi uimahallin läheisyyteen, ja sataman voisi rakentaa Kantolan tapahtumapuiston viereen. Näistä esimerkiksi venesataman ja leirintäalueen voisi yhdistää, sillä ne kaipaavat samanlaisia palveluita, kuten esimerkiksi suihkutilat, sähköpaikan ja kioskin, josta saa virvokkeita ja ruokaa. Näin saataisiin luotua Hämeenlinnaan oma pieni matkailukylä, josta olisi helppo kulkea keskustan suuntaan rantamaisemia ihaillen.

7.2 Kehitysideoiden ja tulosten hyödyntäminen

Tätä opinnäytetyötä varten kerätty aineisto ja sen tulokset ovat laajasti hyödynnettävissä. Opinnäytetyöllä ei ollut toimeksiantajaa, joten tutkimus ja sen tulokset eivät mene suoraan kenenkään käyttöön. Tätä opinnäytetyötä voi siis hyödyntää kuka tahansa matkailualalla toimiva yritys tai organisaatio. Paikallisten vastauksia, tutkimuksen tuloksia ja pääteltyjä kehitysideoita voisivat hyödyntää esimerkiksi Hämeenlinnan kaupunki ja Linnan Kehitys Oy. Tästä olisi myös helppo ammentaa mahdollisesti uusia yritysideoita tai kokonaan uusia palveluita. Mielestäni tulokset ovat arvokkaita ja niitä on helppo lähteä hyödyntämään paikallisten asukkaiden tuen avulla. Yksi asia, joka tuloksissakin toistui, matkailun hyväksi on jo toteutunut tämän opinnäytetyöprosessin aikana.

Hämeenlinnaan saadaan vierasvenelaituri sekä tankkauspiste veneilijöille. Yrittäjäpariskunta Elina ja Sami Tuomisto pitävät Rantakasino-ravintolaa Hämeenlinnassa ja he päättivät rahoittaa hankkeen vierasvenelaiturista ja tankkauspisteestä itse. He ovat halunneet luoda Rantakasinoon miljööstä veneilijöille paremman hämeenlinalaisille ja matkailijoillekin. Veneilijöille tärkeät palvelut ovat olleet heidänkin toivelistallansa ja päätös rahoittaa palvelut itse luovat heille kokonaan uuden asiakaskunnan. (Sarjanto 31.3.2022.)

7.3 Oman oppimisen arviointi

Opinnäytetyöprosessi on aikaa vievä, alkuun hyvin hankala kokonaisuus ja erinomainen oppimistilaisuus. Aloin miettimään opinnäytetyöprosessia jo vuoden 2021 loppuilla, ajattelen, että saan sen tämän kevään aikana valmiiksi. Olin suorittanut suurimman osan kevään kurseista aikaisemmin etäopiskelulla, joten keväälle jäisi vain opinnäytetyö. Ajattelin, että näin voisin rauhassa tehdä ja nauttia myös enemmän vapaa-ajasta. Toisin kuitenkin kävi.

Suunnittelin opinnäytetyön aikataulun tarkoin ja asetin itselleni omia pienempiä aikarajoja tietyille tehtäville, kuten tietoperustan valmistuminen ja kyselylomakkeen tekeminen. Tammi-kuun loppupuolella aloin kirjoittamaan tietoperustaa ja mielenkiinnolla menin eteenpäin – kokonaisen kahden päivän ajan. Syksyn opintomäärä oli jäänyt stressioireina alkuvuodelle ja jäin jumiin jo toisen kappaleen jälkeen, joka tuntui silloin olevan vähintään maailmanloppu. Sen jälkeen aloittaminen uudelleen oli hankalaa ja jumissa vietin vähän vajaan kuukauden, kirjoittaen aina silloin tällöin tai tutkien mahdollisia lähteitä. Jumi ei kerennyt loppumaan ennen kuin helmikuun loppupuolella ennen hiihtolomaviikkoa perhesyyt painoivat mielen maahan, eikä keskittymisestä tullut mitään. Ennen tätä olin kerennyt taas innostua opinnäytetyön kirjoittamisesta löydettyäni hyvän kirjan elinkaarimallista. Opinnäytetyö siis jäi taas hetkeksi, jotta pystyin huolehtimaan omasta hyvinvoinnistani. Eniten

siinä ärsytti, että aikarajoja piti heittää eteenpäin, vaikka olin suunnitellut kaiken niin tarkasti. Lepäilin hiihtolomaviikon ja ohjaajan neuvomana en miettinyt mitään opinnäytetyöhön liittyvää. Sen jälkeen, kun henkinen vointi taas parantui, ehdin työstää opinnäytetyötä viikon verran ennen kuin sairastuin koronaan maaliskuun alussa. Siinä vaiheessa olin varma, että koko työ on tuhoon tuomittu ja kaikki on pilalla – taas.

Koronan ja voimattomuuden voitettuaani kirjoitin opinnäytetyötä uudella puhdilla ja sillä ajatuksella, että: ”Jos en nyt sitä tee, en ikinä saa sitä valmiiksi”. Kirjoitin tietoperustan kuntoon hieman yli viikossa. Siinä auttoi aikaisempi lähteiden tutkiminen ja ”turhienkin” lähteiden ylös kirjoittaminen sekä lähipiirin korvaamaton tuki. Loin kyselylomakkeen kysymykset ja niiden hyväksynnän jälkeen kokosin kyselyn Webropol: iin. Webropol oli helppokäyttöinen, vaikka välillä sai vähän hakea, että miten mikäkin toiminto toimii ja miten kyselyn saa kulkemaan johdonmukaisesti. Kysymyksiä tuli myös lisää tämän prosessin aikana. Kun kaikki oli valmista, julkaisin kyselyn linkin. Ensin jaoin sen muutamalle lähipiiristäni, jotta sain testattua kyselyn toimimisen – tästä oli suuri apu, sillä samalla sain ohimennen myös palautetta ja sain vielä muotoiltua muutaman kysymyksen ymmärrettävämpään muotoon. Päätin vastausten vähäisen määrän takia julkaista sen 18 600 jäsenen kokoiseen ”Hämeenlinna”-Facebook ryhmään. Sitten tapahtui jotain tajunnan räjäyttävää. Vastauksia kertyi yhteensä 670, mitä en suostunut uskomaan ollenkaan. Se, että olin saanut luotua kyselyn, josta sain hyvää palautetta muiltakin kuin omalta isältäni ja isoäidiltäni, ja se, että vastaajat antoivat kunnollisia ja arvokkaita vastauksia selvästi tärkeään aiheeseen, oli aivan uskomatonta. On varmaan sanomattakin selvää, että tulosten lukeminen ja niiden taukoluokiksi ja materiaaliksi muuttaminen oli sen verran mielenkiintoista, että se oli nopeasti tehty.

Hyvä tukiverkko niin kodin kuin koulunkin puolesta auttoi tämän opinnäytetyön valmistumisessa hurjan paljon. Kiitos siitä heille. Opin paljon tämän prosessin aikana. Aikataulutuksessa onnistuin, mutta siinä kiinni pysyminen oli ajoittain hankalaa niin minusta riippuvista kuin täysin minusta riippumattomista syistä. Tärkein oppini taitaa tästä prosessista ollakin se, että välillä ihminen sairastuu henkisesti tai fyysisesti, eikä sille voi mitään. Silloin pitää siirtää aikarajoja, tehdä kompromisseja ja mikä tärkeintä, antaa itselleen anteeksi tekevämmämyyden. Toisaalta oli tärkeää oppia myös antamaan itselleen aikaa levätä ja toipua rauhassa. Kaikkea ei voi ennustaa tai hallita, mutta tällaisten tilanteiden sattuessa kohdalle voi opetella sopeutumaan muuttuviin tilanteisiin. Tämän opin vien mukanaani työelämään, mutta pidän sen mielessä myös arkielämässä.

Opin paljon uutta myös esimerkiksi tulevaisuuden työtehtäviä varten: kyselytutkimuksen tekemisen, Webropol:in käytön, tutkimuskysymyksen näkökulmasta kattavan kyselyn luo-

misen, vastausten hyödyntämisen ja niistä päätelmien sekä kehitysideoiden luomisen. Uskon voivani käyttää näitä taitoja tulevissa työtehtävissä oli se sitten matkailualalla tai muualla. Näistä taidoista voisi olla hyötyä esimerkiksi, jos asiakaskunnalle halutaan luoda kysely, jonka avulla pyritään kehittämään yrityksen toimintaa. Opinnäytetyöprosessissa kehityin omasta mielestäni päättelykyvyssä, omaan tekemiseen uskomiseen ja luottamiseen sekä siinä, että opinnäytetyö tai mikään muukaan projekti ei ole ylitsepääsemätön, jos sen pilkkoo itselleen sopiviin palasiin.

Lähteet

Ahveniston Toimintapuisto 2021. Ahveniston maaumailman historia. Luettavissa: <https://ahvenisto.fi/fi/maauimalan-historia>. Luettu: 14.3.2022.

Björk, P., Edelheim, J. & Ilola, H. 2017. Matkailututkimuksen avainkäsitteet, 53–57. Lapland University Press. Rovaniemi. Luettavissa: https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/63093/Matkailututkimuksen_avaink%C3%A4sitteet_pdfA.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu: 6.4.2022.

Buhalis, D. 2000. Marketing the competitive destination of the future. *Tourism Management* 21, 1, s. 97–116. Luettavissa: https://openresearch.surrey.ac.uk/discovery/delivery/44SUR_INST:ResearchRepository/99516689802346#13140347220002346. Luettu: 19.1.2022.

Burtsov, P. 24.9.2016. Kärhämä Venetsiassa. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-9161180>. Luettu: 5.4.2022.

Business Finland 2022. Ruokamatkailu. Hungry for Finland. Luettavissa: <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/matkailun-edistaminen/tuotekehitys-ja-teennot/ruokamatkailu>. Luettu: 5.4.2022.

Christou, P. A. 2022. The history and evolution of tourism, p. 76-77. Wallingford. UK: CABI.

Forsberg, P. 2020. Rooma, Italia. Luettavissa: <https://www.pienimatkaopas.com/rooma/>. Luettu: 5.4.2022.

Haaga-Helia 25.10.2021. Haaga-Helian tuoreen tutkimuksen mukaan veneilyharrastus on merkittävä työllistäjä ja matkailutulojen lähde. Luettavissa: <https://www.haaga-helia.fi/fi/ajankohtaista/uutiset/haaga-helian-tuoreen-tutkimuksen-mukaan-veneilyharrastus-merkittava>. Luettu: 21.3.2022.

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. 9. uudistettu painos. Edita. Helsinki.

Helin, A. 2022. Egyptin parhaat matkakohteet. Luettavissa: <https://kerranelamassa.fi/egypti-matkailu/>. Luettu: 5.4.2022.

Hockman, T. Kaupungin historiaa 1600-luvulta autonomian ajan alkuun. Luettavissa: <https://lydia.hameenlinna.fi/exhibits/show/historia/hameenlinnan-historia>. Luettu: 23.3.2022.

Holzner, J. & Šimková, E. 2014. Motivation of Tourism Participants. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 159, 23.12.2014, s. 660-664.

Honkanen, A., Sammalkangas, J. & Satokangas, P. 26.2.2021. Työ- ja elinkeinoministeriö. Kotimaanmatkailun nykytila ja potentiaali – selvitys kohderyhmistä ja kehittämistoimista. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162882/TEM_2021_14.pdf. Luettu: 25.3.2022.

Hopealinjat 2022. Hämeenlinna – Visavuori – Tampere. Luettavissa: <https://www.hopealinjat.fi/palvelut/hameenlinna-tampere-laukontori/>. Luettu: 25.3.2022.

Hossi, L. & Keski-Korpela, N. 13.1.2014. Hämeenlinna julistautuu Sibelius-pääkaupungiksi. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-7028253>. Luettu: 25.3.2022.

Hämeen ammattikorkeakoulu HAMK 2022. Evo. Luettavissa: <https://www.hamk.fi/tietoa-hamkista/kampukset-ja-kartat/evo/>. Luettu: 24.3.2022.

Hämeenlinnan kaupunki 23.12.2020. Kantolan muraali. Luettavissa: <https://www.hameenlinna.fi/kulttuuri-ja-liikunta/museot-galleriat-ja-kuvataide/kantolan-muraali/>. Luettu: 14.3.2022.

Hämeenlinnan kaupunki 23.7.2021. Kalvola. Luettavissa: https://www.hameenlinna.fi/asuminen-ja-ymparisto/asuminen/asumaan/vireat-pitajat/kalvola_iittala/. Luettu: 23.3.2022.

Hämeenlinnan kaupunki 27.9.2021. Lammi. Luettavissa: <https://www.hameenlinna.fi/asuminen-ja-ymparisto/asuminen/asumaan/vireat-pitajat/lammi/>. Luettu: 23.3.2022.

Hämeenlinnan kaupunki 1.12.2021. Kantolassa tapahtuu. Luettavissa: <https://www.hameenlinna.fi/kantolassa-tapahtuu/>. Luettu: 14.3.2022.

Hämeenlinnan kaupunki 3.1.2022. Tilastotietoa. Hämeenlinna pähkinänkuoressa. Luettavissa: <https://www.hameenlinna.fi/hallinto-ja-talous/tietoa-hameenlinnasta/tilastotietoa/>. Luettu: 26.1.2022.

Hämeenlinnan kaupunki 10.2.2022. Kansallinen kaupunkipuisto. Luettavissa: <https://www.hameenlinna.fi/asuminen-ja-ymparisto/puistot-ja-metsat/kansallinen-kaupunkipuisto/>. Luettu: 7.3.2022.

Hämeenlinnan kaupunki 18.3.2022. Iittala. Luettavissa: <https://www.hameenlinna.fi/matkailu-ja-tapahtumat/kohteita/iittala/>. Luettu: 24.3.2022.

Hämeenlinnan kaupunki 21.3.2022. Herkuttele Suomen nousevassa ravintolakohteessa. Luettavissa: <https://www.hameenlinna.fi/matkailu-ja-tapahtumat/kohteita/herkuttele-hameenlennassa/>. Luettu: 23.3.2022.

Hämeenlinnan kaupunki 2022. Tervetuloa Hämeenlinnaan. Luettavissa: <https://www.hameenlinna.fi/matkailu-ja-tapahtumat/>. Luettu: 23.3.2022.)

Hämeenlinnan kaupunkiutiset 17.7.2018. Mellakka Festival valtaa Linnanpuiston. Luettavissa: <https://www.hameensanomat.fi/kaupunkiutiset/mellakka-festival-valtaa-linnanpuiston-1272577/>. Luettu: 16.3.2022.

Hämeenlinnan kaupunkiutiset 13.2.2022. Kantolaan tulevan Weekend Festivalin tähti-kaarti kasvaa – Mukana kovassa nosteessa olevat kotimaiset Bess, Pihlaja ja Jesse Markin. Luettavissa: <https://www.hameensanomat.fi/kaupunkiutiset/kantolaan-tulevan-weekend-festivalin-tahtikaarti-kasvaa-joukkoon-lisattiin-kovassa-nosteessa-olevat-kotimaiset-bess-pihlaja-ja-jesse-markin-2443606/>. Luettu: 14.3.2022.

Hämeenlinnan kaupunginmuseo 2022. Sibeliuksen syntymäkoti. Luettavissa: <https://hml-museo.fi/kohteet/sibeliuksen-syntymakoti/>. Luettu: 14.3.2022.

Hämeen Keskiaikafestivaali 2022a. Historia. Luettavissa: <https://www.keskiaikafestivaali.fi/medialle/historia>. Luettu: 22.3.2022.

Hämeen Keskiaikafestivaali 2022b. Liput ja aikataulut. Luettavissa: <https://www.keskiaikafestivaali.fi/liput-ja-aikataulut>. Luettu: 22.3.2022.

Hämeen Keskiaikafestivaali 2022c. Ohjelma. Luettavissa: <https://www.keskiaikafestivaali.fi/ohjelma>. Luettu: 22.3.2022.

Hämeen Keskiaikafestivaali 8.3.2022. Turvallinen tapahtuma. Luettavissa: <https://www.keskiaikafestivaali.fi/turvallinen-tapahtuma>. Luettu: 22.3.2022.

Hämeen Sanomat 4.7.2013. Hämeenlinnan historia näyttää värikkäältä. Luettavissa: <https://www.hameensanomat.fi/kanta-hame/hameenlinnan-historia-nayttaa-varikkaalta-137600/>. Luettu: 23.3.2022.

Hämeen Sanomat 9.8.2019. Harrasteautot vetävät taas veikeässä letkassa – Katso Linna Cruisingin reitti tästä. Luettavissa: <https://www.hameensanomat.fi/kanta-hame/harrasteautot-vetavat-taas-veikeassa-letkassa-828366/>. Luettu: 22.3.2022.

Hämeen Sanomat 28.8.2021. Mielipteet. Mieliptide: Rakennetaan Hämeenlinnaan veneilyn huippusatama – Sotkanranta laajennettavissa kaupunkiin päin. Luettavissa: <https://www.hameensanomat.fi/mielipteet/mieliptide-rakennetaan-hameenlinna-veneilyn-huippusatama-2162640/>. Luettu: 21.3.2022.

Hämeen Sanomat 18.9.2021. Mielipteet. Mieliptide: Sataman puute on Hämeenlinnan häpeäpilkku – Veneilyn perusasiat on saatava kuntoon. Luettavissa: <https://www.hameensanomat.fi/mielipteet/mieliptide-veneilyn-perusasiat-on-saatava-kuntoon-2195073/>. Luettu: 21.3.2022.

Hämeenlinnan seurakunnat 2022. Ahveniston hautausmaan virtuaalipolku. Sibeliu. Luettavissa: <https://ahvenisto.kirkkomaa.fi/henkilo/sibeliu/>. Luettu: 25.3.2022.

Ilola, H. 2013. Matkailualueiden elinkaaret. Teoksessa Veijola, S. (toim.). Matkailututkimuksen lukukirja, s. 43–48. Bookwell. Porvoo.

Iittala Village 2022a. Marraskuussa 1881 Iittalassa puhallettiin ensimmäiset lasit. Luettavissa: <https://iittalavillage.fi/iittalanlasitehdas-iittala-lasinpuhallus-lasi-iittalavillage/>. Luettu: 24.3.2022.

Iittala Village 2022b. Iittalan lasitehdas. Luettavissa: <https://iittalavillage.fi/iittalan-lasitehdas/>. Luettu: 24.3.2022.

Iittala Village 2022c. Designmuseo Iittala. Luettavissa: <https://iittalavillage.fi/designmuseo-iittalassa-on-esilla-lasitehtaan-historiaa/>. Luettu: 24.3.2022.

Iittala Village 2022d. Kultasuklaa. Luettavissa: <https://iittalavillage.fi/kultasuklaa/>. Luettu: 24.3.2022.

Jutila, H. 9.6.2010. Vanajavesi valuma-alueineen. Luettavissa: <https://www.hameenlinna.fi/wp-content/uploads/2019/03/Vanajavesi-posteri.pdf>. Luettu: 25.3.2022.

Jänkälä, S. 31.10.2016. Matkailun ohjelmapalvelut. Työ- ja elinkeinoministeriö, 4, s.12. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79842/Matkailun_ohjelmapalvelut_2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu: 10.2.2022.

Kakola 2022. Historiallinen ja ainutlaatuinen. Luettavissa: <https://www.kakola.fi/historia/>. Luettu: 5.4.2022.

Kansallismuseo, 2022. Historia. Luettavissa: <https://www.kansallismuseo.fi/fi/haameenlinna/historia>. Luettu: 14.3.2022.

Kansalliset kaupunkipuistot, 2022a. Linnanniemellä historia ja nykyaika kohtaavat. Luettavissa: <https://kansallisetkaupunkipuistot.fi/linnanniemella-historia-ja-nykyaika-kohtaavat/>. Luettu: 14.3.2022.

Kansalliset kaupunkipuistot 2022b. Sibeliuksen Hämeenlinna. Luettavissa: <https://kansallisetkaupunkipuistot.fi/sibeliuksen-hameenlinna/>. Luettu: 25.3.2022.

Karvonen, M. 28.4.2018. Kiivaiden taistelujen Hämeen 1918-kohteet pysäyttävät ja hiljentävät. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-10126641>. Luettu: 25.3.2022.

Karttunen, H. 28.12.2018. Mellakka Festival saa jatkoa. Hämeenlinnan kaupunkiuutiset. Luettavissa: <https://www.hameensanomat.fi/kaupunkiuutiset/mellakka-festival-saa-jatkoa-1274032/>. Luettu: 16.3.2022.

Keski-Korpela, N. 27.9.2017. Hämeenlinnan jättimuraalista tuli hitti: suloiset lapset ja huolehtiva äiti ihastuttavat karussa betoniseinässä. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-9853753>. Luettu: 14.3.2022.

Kultasuklaa 2022. Tarina. Luettavissa: <https://kultasuklaa.fi/yritys/>. Luettu: 24.3.2022.

Könnölän Matkailutila 2022. Tervetuloa Könnölään. Luettavissa: <http://konnola.fi/fi/>. Luettu: 24.3.2022.

LinnaCruising 2022. LINNACRUISING 2022 PERUTTU. Luettavissa: <https://www.linnacruising.com/>. Luettu: 22.3.2022.

Matkailu ja majoituspalvelujen perusteet 8.4.2020. Matkailukohteet ja vetovoimatekijät. Luettavissa: <https://blogi.savonia.fi/mma9070portfolio/matkailu-toimiala/matkailukohteet-ja-vetovoimatekijat/>. Luettu: 18.1.2022.

Messukeskus 2022. Matkakohteet kautta maailman! Luettavissa: <https://matka.messukeskus.com/matkakohteet/#uudet>. Luettu: 5.4.2022.

Metsähallitus 2022a. Aulangon luonnonsuojelualue. Luettavissa: <https://www.luontoon.fi/aulanko>. Luettu: 7.3.2022.

Metsähallitus 2022b. Aulangon nähtävyydet. Luettavissa: <https://www.luontoon.fi/aulanko/nahtavyudet>. Luettu: 7.3.2022.

Metsähallitus 2022c. Evon leirialue. Luettavissa: <https://www.luontoon.fi/evo/palvelut/evonleirialue>. Luettu: 24.3.2022.

Metsähallitus 2022d. Evon reitit. Luettavissa: <https://www.luontoon.fi/evo/reitit>. Luettu: 24.3.2022.

Metsähallitus 2022e. Evon palvelut. Esteettömät palvelut. Luettavissa: <https://www.luontoon.fi/evo/palvelut#esteeton>. Luettu 24.3.2022.

Metsähallitus 2022f. Evon aktiviteetit. Luettavissa: <https://www.luontoon.fi/evo/aktiviteetit>. Luettu: 24.3.2022.

Naivistit liitalassa 2022a. Naivismi liitalassa. Luettavissa: <https://naivistit.fi/naivismi-iitalassa/>. Luettu: 24.3.2022.

Naivistit liitalassa 2022b. Naivismi. Luettavissa: <https://naivistit.fi/naivismi/>. Luettu: 24.3.2022.

Nelonen Media Live 17.2.2022. Uutiset. Kärkinimet tähdittävät uudistuvaa Wanaja Festivalia Hämeenlinnassa heinäkuussa. Luettavissa: <https://wanajafestival.fi/karkinimet-tahdit-tavat-uudistuvaa-wanaja-festivalia-hameenlinnassa-heinakuussa/>. Luettu: 22.3.2022.

Pekkalainen, T. 2009. Punavankien kasvattajat. Teoksessa Huhta, I. (toim.) Sisällissota 1918 ja kirkko, s. 98–99. Helsinki. Luettavissa: <http://www.skhs.fi/wp-content/uploads/2018/05/Sis%C3%A4llissota-1918-ja-kirkko.pdf>. Luettu: 25.3.2022.

Raittinen, H. 28.5.2021. Evon kansallispuisto – Etelä-Suomen vuoro. Luettavissa: <https://www.sll.fi/etela-hame/2021/05/28/evon-kansallispuisto-etela-suomen-vuoro/>. Luettu: 24.3.2022.

Rasi, M. 9.10.2018. 5 nousevaa Euroopan kohdetta – joukossa helmi, josta saa kauneimmat matkakuvat. Luettavissa: <https://www.is.fi/matkat/art-2000005857949.html>. Luettu: 5.4.2022.

Reilun matkailun yhdistys 2022. Vältä ruuhkia. Luettavissa: <https://www.reilumatkailu.fi/reilun-matkailijan-ohjeet/valta-ruuhkia/>. Luettu: 23.3.2022.

Saarinen, S. 2009a. Aulangon puistometsä. Teoksessa Pohjoismainen Kirjatuotanto Oy (toim.). Kotiseutumme Hämeenlinna, s. 21–22. Jyskä. Saarijärvi.

Saarinen, S. 2009b. Olympialaiset Ahvenistolla. Teoksessa Pohjoismainen Kirjatuotanto Oy (toim.). Kotiseutumme Hämeenlinna, s. 17. Jyskä. Saarijärvi.

Salakari, J. 2022. Havainnollistava kuva Kantolan muraalista. Otettu: 8.4.2022.

Sarjanto, AP. 31.3.2022. Veneilijöiden tankkauspiste ja vierasvenelaituri rakennetaan Hämeenlinnan Rantakasinolle – Pitkän haikailun aika loppui, kun yrittäjät päättivät rahoittaa hankkeen itse. Luettavissa: <https://www.hameensanomat.fi/kaupunkiutiset/veneilijoiden-tankkauspiste-ja-vierasvenelaituri-rakennetaan-hameenlinnan-rantakasinolle-pitkan-haikailun-aika-loppui-kun-yrittajat-paattivat-rahoittaa-hankkeen-itse-2521280/>. Luettu: 8.4.2022.

Savolainen, H. 2012. Kymmenen vuotta LinnaCruisingia. Luettavissa: <https://linnacruising.com/historia/files/assets/basic-html/index.html#1>. Luettu: 22.3.2022.

Stone, P. R. 2020. Preface. Teoksessa Olsen, D. H. (toim.) Dark tourism and pilgrimage, p. 13. Wallingford. Oxfordshire. UK: CABI.

Suikkanen, P. 9.7.2019. Ulkolinja: Turistit, pysykää poissa – jättiristeilijät ärsyttävät Venetsian asukkaita: ”Laivat ulos laguunista!”. Luettavissa: <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2018/07/03/ulkolinja-turistit-pysykaa-poissa-jattiristeilijat-arsyttavat-venetsian>. Luettu: 5.4.2022.

Tarpila, L. 8.12.2019. Kansallissäveltäjä Jean Sibeliuksen pitkä elämä lyhyesti – Musiikin syntymäpäiväkaleri. Luettavissa: <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2019/12/08/kansallissavel-taja-jean-sibeliuksen-pitka-elama-lyhyesti-musiikin>. Luettu: 14.3.2022.

Tilastotietokanta Rudolf 2022a. Luettavissa: http://visitfinland.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Vi-sitFinland/VisitFinland__Majoitustilastot/visitfinland_matk_pxt_116t.px/table/table-ViewLayout1/. Luettu: 23.3.2022.

Tilastotietokanta Rudolf 2022b. Luettavissa: http://visitfinland.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Vi-sitFinland/VisitFinland__Majoitustilastot/visitfinland_matk_pxt_116u.px/table/table-ViewLayout2/. Luettu: 23.3.2022.

Tilastotietokanta Rudolf 2022c. Luettavissa: http://visitfinland.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Vi-sitFinland/VisitFinland__Majoitustilastot/visitfinland_matk_pxt_116u.px/table/table-ViewLayout1/. Luettu: 23.3.2022.

Tilastotietokanta Rudolf 2022d. Luettavissa: http://visitfinland.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Vi-sitFinland/VisitFinland__Majoitustilastot/visitfinland_matk_pxt_116t.px/table/table-ViewLayout1/. Luettu: 23.3.2022.

Traficom 2022. Tiedostolatauspalvelu Oskari. Luettavissa: https://julkinen.traficom.fi/oskari/?zoomLevel=3&coord=366674.494551288_6759995.850185663&mapLayers=3+100+,38+100+polygon_raja&uuid=c44041fc-e066-44c6-8072-0ad1a3cb4774&noSavedState=true&showMarker=true&showIntro=false. Luettu: 26.1.2022.

Verkatehdas 2022. Historia. Luettavissa: <https://www.verkatehdas.fi/tietoa-meista/historia/>. Luettu: 5.4.2022.

Verhelä, P. 2014. Matkailun perusteet. Kuopion Liikekirjapaino Oy. Kuopio.

Vesa, J. 4.7.2021. Hämeenlinnaan kaivataan vierasvenesatamapalveluja. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-10861322>. Luettu: 21.3.2022.

Viitanen, T. 20.5.2021. Veneilijät ovat käpynä – Hämeenlinnassa ei ole vielä kukaan tankkauspistettä vuosien suunnittelusta huolimatta. Luettavissa: <https://www.hameensanommat.fi/kaupunki-uutiset/veneilijat-ovat-surkeina-hameenlinnassa-ei-ole-vielakaan-tankkauspistetta-vuosien-suunnittelusta-huolimatta-1993001/>. Luettu: 21.3.2022.

Visit Häme 2022a. Hämeenlinna. Luettavissa: <https://visithame.fi/hameenlinna/>. Luettu: 26.1.2022.

Visit Häme 2022b. Hämeenlinnan seutu. Luettavissa: <https://visithame.fi/hame/hameenlinnan-seutu/>. Luettu: 26.1.2022.

Visit Häme 2022c. Ahveniston ulkoilu- ja luonnonsuojelualue. Luettavissa: <https://visithame.fi/tuotteet/ahveniston-ulkoilu-ja-luonnonsuojelualue/fi/>. Luettu: 7.3.2022.

Välimäki, V. 17.6.2014. Hämeenlinnan 375 vuoden historia tiivistyi 20 minuutin videoksi – katso näyte. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-7304718>. Luettu: 23.3.2022.

Wallenius, M. 18.12.2012. Kymmenvuotias Wanaja Festival kaipaa alkuaikojen muistoja. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-6421929>. Luettu: 21.3.2022.

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake – kysymykset ja vastausvaihtoehdot

1. Minkä ikäinen olet?

- 18–29
- 30–39
- 40–49
- 50–59
- 60–69
- 70–80

2. Sukupuoli?

- Mies
- Nainen
- Muu

3. Asutko jossain seuraavista Hämeenlinnan kaupungin alueista: Hauho, Hämeenlinna, Kalvola, Lammi, Renko tai Tuulos?

- Kyllä
- En (Kysely loppuu, mikäli vastaus on "En".)

4. Oletko käynyt seuraavissa kohteissa? Voit valita useampia vaihtoehtoja.

- Aulanko
- Ahvenisto
- Kantolan muraali
- Hämeen linna
- Linnanpuisto
- Sibeliuksen syntymäkoti
- Sibeliuspuiisto
- En ole käynyt missään näistä (Siirtymä kysymykseen 8.)

5. Jos ulkopaikkakunnalta kotoisin oleva ystävä saapuisi Hämeenlinnaan, mitä seuraavista kohteista suosittelisit hänelle? Voit valita useampia vaihtoehtoja.

- Aulanko
- Ahvenisto
- Kantolan muraali
- Hämeen linna

- Linnanpuisto
- Sibeliuksen syntymäkoti
- Sibeliuspuisto
- En mitään näistä (Siirtymä kysymykseen numero 7.)

6. Miksi suosittelisit juuri näitä kohteita?

- (AVOIN)

7. Miksi et suosittelisi näitä kohteita? Mitä kohteita Hämeenlinnassa suosittelisit näiden sijaan? (Aulanko, Ahvenisto, Kantolan muraali, Hämeen linna, Linnanpuisto, Sibeliuksen syntymäkoti, Sibeliuspuisto)

- (AVOIN)

8. Oletko kuullut seuraavista tapahtumista? Voit valita yhden tai useampia vaihtoehtoja.

- Wanaja Festival
- Hämeen Keskiaikafestivaali
- LinnaCruising
- En ole kuullut mistään näistä tapahtumista (Siirtymä kysymykseen 11.)

9. Oletko vierailut missään seuraavista tapahtumista? Voit valita yhden tai useampia vaihtoehtoja.

- Wanaja Festival
- Hämeen Keskiaikafestivaali
- LinnaCruising
- En ole vierailut missään näistä tapahtumista (Siirtymä kysymykseen 11.)

10. Suosittelisitko näitä tapahtumia ulkopaikkakuntalaiselle ystävällesi? Miksi? Miksi et? (Wanaja Festival, Hämeen Keskiaikafestivaali, LinnaCruising)

- (AVOIN)

11. Oletko vierailut seuraavissa kohteissa? Voit valita yhden tai useampia vaihtoehtoja.

- Iittalan lasitehdas
- Designmuseo Iittala
- Naivistit Iittalassa
- Kultasuklaan suklaatehdas
- Könnölän Matkailutila

- En ole vierailut missään näistä kohteista (Siirtymä kysymykseen 15.)

12. Jos ulkopaikkakunnalta kotoisin oleva ystäväsi saapuisi Hämeenlinnaan ja haluaisi tutustua littalaan, mitä seuraavista kohteista suosittelisit hänelle? Voit valita yhden tai useampia vaihtoehtoja.

- litalan lasitehdas
- Designmuseo litala
- Naivistit litalassa
- Kultasuklaan suklaatehdas
- Könnölän Matkailutila
- En suosittelisi mitään näistä kohteista (Siirtymä kysymykseen 14.)

13. Miksi suosittelisit juuri näitä kohteita?

- (AVOIN)

14. Miksi et suosittelisi näitä kohteita? Mitä kohteita litalassa suosittelisit näiden sijaan? (litalan lasitehdas, Designmuseo litala, Naivistit litalassa, Kultasuklaan suklaatehdas, Könnölän Matkailutila)

- (AVOIN)

15. Oletko käynyt Evon retkeilyalueella?

- Kyllä (Siirtymä kysymykseen 16.)
- En (Siirtymä kysymykseen/väittämään 17.)

16. Suosittelisitko ulkopaikkakuntalaiselle ystävällesi käyntiä Evon retkeilyalueella? Miksi? Miksi et?

- (AVOIN)

17. Hämeenlinnan matkailua tai siihen liittyviä palveluita tarvitsee kehittää. (Palvelut voivat olla esimerkiksi majoitus-, ravintola- tai kulttuuripalveluita, kuten hotellit ja leirintäalueet, ravintolat ja baarit tai museot ja luonnonpuistot)

- 1 = Täysin eri mieltä (Siirtymä kysymykseen 19.)
- 2 = Jokseenkin eri mieltä (Siirtymä kysymykseen 19.)
- 3 = Ei samaa eikä eri mieltä (Siirtymä kysymykseen 19.)
- 4 = Jokseenkin samaa mieltä (Siirtymä kysymykseen 18.)
- 5 = Täysin samaa mieltä (Siirtymä kysymykseen 18.)

18. Miten kehittäisit Hämeenlinnan matkailua tai siihen liittyviä palveluita?

- (AVOIN)

19. Missä mielestäsi todennäköisimmin tapaat matkailijan Hämeenlinnassa?

- Museoissa tai muissa kulttuurikohteissa
- Ravintoloissa tai muissa ravitsemisliikkeissä
- Hotelleissa tai muissa majoitusliikkeissä
- Katukuvassa
- Matkailijat eivät mielestäni näy huomattavasti Hämeenlinnassa

20. Hämeenlinna on mielestäni erinomainen matkakohde

- 1 = Täysin eri mieltä (Siirtymä kysymykseen 21.)
- 2 = Jokseenkin eri mieltä (Siirtymä kysymykseen 21.)
- 3 = Ei samaa eikä eri mieltä
- 4 = Jokseenkin samaa mieltä
- 5 = Täysin samaa mieltä

21. Mikä tekisi Hämeenlinnasta paremman matkakohteen?

- (AVOIN)

22. Suosittelen Hämeenlinnaa matkakohteena

- 1 = Täysin eri mieltä
- 2 = Jokseenkin eri mieltä
- 3 = Ei samaa eikä eri mieltä (Siirtymä kysymykseen 24.)
- 4 = Jokseenkin samaa mieltä (Siirtymä kysymykseen 24.)
- 5 = Täysin samaa mieltä (Siirtymä kysymykseen 24.)

23. Miksi et suosittelisi Hämeenlinnaa matkakohteena?

- (AVOIN)

24. Millainen matkakohde Hämeenlinna on mielestäsi?

- (AVOIN)

25. Millä seuraavista adjektiiveista kuvaisit Hämeenlinnaa? Voit valita yhden tai useampia vaihtoehtoja.

- Rauhallinen
- Ystävällinen
- Iloinen

- Kaunis
- Rauhaton
- Ilkeä
- Surullinen
- Kamala

26. Kun mietit Hämeenlinnaa, mikä tulee ensimmäisenä mieleesi?

- (AVOIN)